

Compromís públic

**Veus del personal
de l'Ajuntament de Barcelona
durant la pandèmia**

ENS EN SORTIREM!



Compromís públic

Veus del personal
de l'Ajuntament de Barcelona
durant la pandèmia



Ajuntament
de Barcelona

Fa poc més de dos anys res feia pensar que el 2020 canviaria per sempre el concepte de normalitat a les nostres vides. Una pandèmia global va fer trontollar el nostre món i va buidar els carrers de la nostra ciutat, però l'Ajuntament mai es va aturar. La ciutadania, especialment els col·lectius més vulnerables, ens necessitava més que mai. Ja fos des de casa, des del lloc de feina o des d'allà on calgués a la ciutat, els treballadors i les treballadores municipals us van implicar, a vegades més enllà de la vostra obligació.

Aquest recull de testimonis, d'anècdotes (grans i petites), ens narren les sensacions i experiències viscudes des de l'emoció dels records. Aquells confusos moments dels inicis del confinament, els intents de desescalada seguits de les descoratjadores onades, i, per fi, l'esperança en forma de vacunació massiva. Llegint les seves pàgines impacta veure tot el que vam posar en marxa en tan poc temps.

No hi ha prou lloc per recopilar tots els esdeveniments ni el conjunt d'accions i actuacions dutes a terme. Seria impossible recollir en només un llibre la tasca feta en l'àmbit social, econòmic, cultural, educatiu o de salut pública, o en matèria de seguretat, neteja, comunicació, entre moltes altres. Aquí trobareu només una petita mostra de la intensa feina realitzada per les diferents àrees, districtes, instituts municipals, societats o consorcis amb participació pública, en la gestió municipal d'aquesta excepcional crisi sanitària.

Aquest llibre és un homenatge a tots i totes vosaltres, que heu donat resposta a les necessitats de la ciutadania, amb el vostre esforç, compromís i solidaritat. És també un reconeixement i una defensa dels serveis públics. Gràcies pel vostre treball extraordinari. Gràcies a tots i totes per fer d'aquesta organització un lloc millor on treballar.

Esperem que us agradi!

Ada Colau Ballano

L'Alcaldeessa de Barcelona

Gemma Tarafa i Orpinell

Regidora de Salut, Envel·liment i Cures

Índex

La incertesa i la por	7
Les mascaretes i les onades	57
Les vacunes i les ganes	95
Entre el risc i l'esperança	119
Participants	132





La incertesa i la por

Santa Eulària 2020 – La Mercè 2020

Quan tot era normal i no ho sabíem

A l'Ajuntament de Barcelona, el febrer del 2020, per fer funcionar totes les àrees, els districtes, els instituts municipals, les societats i els consorcis amb participació pública, hi treballaven una mica més de 17.000 persones.

Ajuntament de Barcelona	6.993 persones
Ens municipals (instituts, fundacions i empreses)	7.910 persones
Consortis amb participació municipal	2.266 persones
TOTAL	17.169 persones

Darrere de les xifres hi ha noms i cognoms, per bé que tot sovint són desconeguts per la ciutadania. Entre tots i totes formaven una xarxa administrativa i de serveis ben consolidada. Després de quaranta anys de funcionament democràtic dels ajuntaments a Espanya, des d'aquelles primeres eleccions municipals del 3 d'abril de 1979, es podria assegurar que la maquinària de l'Ajuntament de Barcelona anava a ritme constant. Totes aquestes persones feien funcionar cada dia la ciutat i donaven respostes i serveis a la ciutadania, complien la seva missió, amb els seus daltabaixos i els seus èxits, les seves polèmiques i les seves tensions. Es convocaven oposicions que uns aprovaven i d'altres tombaven. S'obrien licitacions i n'hi havia que les guanyaven i n'hi havia que no. Lògicament es produïen topades durant les negociacions dels convenis laborals, es demanava la regularització dels interins i les interines, es lluitava per unes millors condicions, per més recursos, per més seguretat o per l'ampliació de personal. Ara bé, en la majoria de casos, als treballadors i les treballadores de l'Ajuntament de Barcelona del febrer del 2020, els unia una actitud que no necessàriament sabien que tenien i, si ho sabien, no eren conscients de la importància que acabaria tenint només unes setmanes després: la vocació de servei públic, la capacitat essencial de treballar per als altres en temps difícils. Naturalment aquesta no va ser una característica exclusiva del cos municipal. Qui més qui menys es va arremangar durant els anys de la pandèmia de la covid-19 però cadascun d'ells i elles, des de les seves posicions, van ajudar a fer que la ciutat continués en marxa en uns moments tan incerts.

Roser Crivellé
Logística i
Manteniment

Poc que s'ho imaginava la Roser, que els seus darrers anys com a funcionària serien així. El 2019, després de les eleccions del 26 de maig, va planificar el que havia de ser el seu últim quadrienni abans de jubilar-se. El seu càrrec no depèn estrictament del resultat electoral però és la seva manera d'organitzar-se en funció dels pressupostos i les prioritats. Amb el seu equip de Logística i Manteniment de la Gerència de Recursos s'encarreguen d'una feina invisible quan va bé i criticada quan grinyola: el manteniment de moltes de les instal·lacions municipals (que ara en diuen *facility management*), la gestió dels edificis i l'abastiment dels subministraments bàsics com ara llum, aigua o telecomunicacions a les dependències consistorials. Per anar-se'n amb aquella sensació de la feina ben feta, tenia quatre anys per endavant per enllestir, entre tantes altres coses, diverses obres a centres cívics que tenia a mitges i, sobretot, aspirava a poder condicionar i actualitzar les instal·lacions de la impremta municipal, l'edifici del passeig de la Zona Franca que allotja els Serveis Editorials de l'Ajuntament i que, de ben segur, hauria agraït els desitjos de la Roser perquè fa anys que necessita una sacsejada.

La Roser Crivellé i l'equip de Logística i Manteniment es van haver d'adaptar ràpidament a les noves necessitats pandèmiques. Van donar resposta a les noves prioritats, van reconvertir equipaments i van posposar uns mesos els seus plans.

Els plans tranquils i endreçats de la Roser van començar a fer figa cap al febrer perquè ja anava agafant forma l'amença del coronavirus.



Santa Eulàlia gloriosa, vetlleu pels barcelonins!

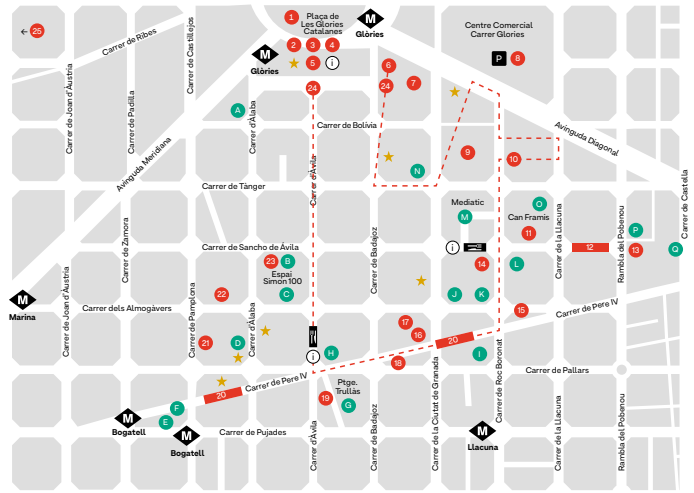
Águeda Bañón
Comunicació envers
la ciutadania

D'entre totes les informacions que s'anaven rebent del que passava arreu del món, n'hi va haver una que va fer saltar totes les alarmes i que va canviar la percepció de l'Águeda sobre les dimensions reals de tot allò que estava passant. Ella i el seu equip de comunicació havien d'estar atents per elaborar missatges concrets i traslladar-los eficaçment a la ciutadania. El dia 12 de febrer, diada de Santa Eulàlia, copatrona de la ciutat, en plena festa major d'hivern, la direcció de GSMA decidia posposar el Mobile World Congress (que s'havia de celebrar entre el 24 i el 27 d'aquell mateix mes) després d'una setmana de baixes constants d'empreses que haurien d'haver participat. El dia 5 de febrer LG va anunciar que no hi assistiria i ràpidament la van secundar diverses multinacionals com ara Intel, Cisco, AT&T, Facebook, Rakuten, Amazon o McAfee. També les companyies de mòbils Sony, Nokia, Ericsson, Vodafone, Deutsche Telekom o British Telecom. En molt poc temps, tan sols uns dies, s'esfumaven les extraordinàries xifres que acompanyaven el Mobile World Congress. Per a l'edició del 2020 es comptava amb un impacte econòmic a la ciutat de vora 500 milions d'euros; s'esperaven més de 100.000 participants de 2.800 empreses; i la creació de 15.000 llocs de treball. Mentre les autoritats i els mitjans de comunicació començaven un debat sobre si s'havia fet prou o no per salvaguardar la celebració del certamen i quines serien les despeses de cancel·lació que haurien d'assumir les empreses organitzadores, les barcelonines i els barcelonins es lliuraven als festejos de la festa major d'hivern. El mes de febrer, per bé que fa una mica massa de fred per als nostres estàndards mediterranis, és un dels més festius a la ciutat, tot i que costaria fer un rànquing perquè a Barcelona, quan no celebrem una cosa, en celebrem una altra. Això vol dir que la gent de l'Institut de Cultura de la ciutat, l'ICUB, té feina tot l'any. La qüestió és que al febrer, a la festa major d'hivern en honor de Santa Eulàlia, cal sumar-hi des del 2012 el festival Llum BCN. Durant les primeres edicions se celebrava a Ciutat Vella, però a partir del 2018 es va traslladar al Poblenou amb el doble de pressupost i un èxit espectacular. I any rere any les xifres creixien.

Els dies 14, 15 i 16 de febrer del 2020, es van instal·lar als carrers del 22@ les creacions lumíniques de vint-i-cinc artistes nacionals i internacionals. A més, es va complementar l'oferta amb les creacions de l'alumnat de disset escoles d'art, il·luminació, disseny i arquitectura de la ciutat. I per als més alternatius, un recorregut més experimental, amb quinze instal·lacions lumíniques de

LLUM BCN

Mapa del barri del Parc i la Llacuna de Poblenou on es van celebrar les activitats del Llum BCN 2020.



petit i mitjà format organitzat per l'associació Poblenou Urban District que duia el nom d'Off Llum BCN (l'ús de l'anglès per als noms acabarà sent com els pantalons de campana, una pràctica que es considera moderna durant un període i després ja no tant). Un cop acabats els tres dies d'art i llum, les cròniques dels diaris parlaven de l'alta qualitat dels espectacles lumínics i del paisatge del Poblenou que sembla fet a mida per a aquesta mena de propostes. També destacaven les 200.000 persones que van passejar pel Llum BCN 2020.

Ascensi Mir
Institut de Cultura
de Barcelona (ICUB)

Després d'un èxit tan considerable, l'Ascensi i la gent de l'ICUB i del Districte que havien treballat en el projecte podria haver demanat un parell de dies per descansar o per celebrar-ho. Però no podien parar pas perquè la setmana següent començava el carnaval. El dia 20 de febrer, Dijous Gras... de carn fins al nas. I durant aquell cap de setmana, el programa de festes anunciava «De muntanya a mar i del Besòs al Llobregat, la ciutat s'omple amb més d'una trentena de rues molt concorregudes, tant de públic com de participants». Com cada carnestoltes fins aleshores, l'any 2020, tot i les notícies que arribaven de la Xina i d'Itàlia, una multitud va sortir als carrers i a les places, als carrerons i als passatges també, encara que la seva naturalesa sempre els reserva activitats més íntimes. La gernació duia les disfresses més diverses, fins i tot hi havia gent a qui no se li notava que duia carota, i reia amb els missatges de WhatsApp que arribaven carregats de mems sobre el coronavirus. Tanta gràcia que feien. I tot era normal, però no ho sabíem ni podíem preveure com canviaria.



El 25 de febrer, el dimarts vigília de Dimecres de Cendra i de l'enterrament de la sardina que tradicionalment posa punt final a les festes de carnestoltes, des de l'Hospital Clínic van anunciar que una resident a Barcelona, de 36 anys i ciutadania italiana, havia tornat d'un viatge per Bèrgam i Milà i després de les proves pertinents es podia confirmar que es tractava del primer cas reconegut de SARS-CoV-2 a la ciutat. Ara sí que havia començat el gran carnaval de debò!

Cartells del Carnaval 2020.

La tradició de cantar goigs als sants i a les santes no roman tan viva com fa anys, tot i que encara hi ha qui ho fa. De les tantes versions dels goigs a Santa Eulàlia, la més popular acaba amb uns versos tan florits i tan escaiets, que en altres èpoques haurien acompanyat tots els comunicats oficials.

*Serveu nostra Barcelona de la ratxes de mal vent;
sigueu estrella i patrona de l'antic Consell de Cent;
la iniquitat monstruosa eternament feu bocins.
Santa Eulàlia gloriosa, vetlleu pels barcelonins!*

L'engranatge de l'Ajuntament es posa en marxa

Sara Berbel
Gerència Municipal

Barcelona està acostumada a situacions excepcionals, de les més diverses característiques. La Sara avalua quina havia estat la reacció organitzativa

de l'Ajuntament en les darreres grans crisis que havia viscut la ciutat. Li venia al cap l'atac terrorista del 17 d'agost de 2017 a la Rambla, l'1 d'Octubre i les mobilitzacions després de la sentència del Procés o les afectacions del temporal *Gloria*. Tanmateix, cap d'aquells moments s'assemblava a la conjuntura que es començava a patir a Barcelona arran del coronavirus. Els experts classifiquen les emergències en tres tipus: 1) les rutinàries (com ara els temporals); 2) les no rutinàries (els atemptats, per exemple), i 3) les complexes (com la covid-19). A diferència de les dues primeres, les emergències complexes impliquen incertesa i globalitat. La Sara va arribar a la conclusió que davant d'una situació completament nova calia optar per una resposta igualment nova. El matí del 26 de febrer de 2020 es va reunir per primera vegada el comitè tecnipolític que a partir d'aquell dia hauria d'analitzar l'evolució de la covid-19 i fer-ne el seguiment, i aplicar i coordinar les mesures necessàries que es poguessin endegar dins de l'àmbit de les competències municipals. Es va establir que formarien part d'aquell comitè,

Des de la Gerència Municipal, amb la Sara Berbel al capdavant, es va posar en marxa una nova manera de coordinar-se, de gestionar i de prendre decisions. Més enllà del confinament i la pandèmia, aquestes dinàmiques han deixat pòsit.



l'alcalde, la regidora de Salut, la gerenta de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i la gerenta municipal, la Sara. Coordinadament amb tot el Govern municipal, es va decidir que serien, per damunt de tot, flexibles i que, per tant, s'incorporarien al comitè representants dels diferents àmbits de l'Ajuntament, en funció de les necessitats de cada moment. No sense dubtes, es va triar una organització que trencava les jerarquies per donar una oportunitat de treballar diferent. Nous problemes, noves maneres de fer. En les successives reunions es van arribar a crear fins a trenta oficines de treball, que eren els equips que entomaven un tema en concret i el gestionaven (pavellons Salut, residències, barris amb especial afectació, neteja i desinfecció, últim acompanyament, dades...). Per a cadascuna de les oficines es reclutaria el personal més capacitats sense considerar necessàriament les tasques que s'estaven realitzant prèviament. A més, es va obrir una borsa interna de voluntariat on ràpidament s'hi van apuntar un miler de persones entre funcionaris i funcionàries municipals. Es van establir les bases d'un funcionament transversal i descentralitzat, pensat per a unes poques setmanes, que havia de durar mesos.

Allau de cancel·lacions

El 8 de març, Dia Internacional de les Dones, 50.000 persones segons la Guàrdia Urbana i 300.000 segons l'organització van sortir al carrer sota el lema «Juntes i diverses per una vida digna». La manifestació feminista va ser el darrer acte multitudinari que va tenir lloc a la ciutat. En els dies successius es va produir una allau de cancel·lacions de tota mena d'esdeveniments previstos a la ciutat. El món de l'esport se'n va ressentir amb l'ajornament del torneig de tennis Trofeu Comte de Godó, la Volta Ciclista a Catalunya, la Cursa d'El Corte Inglés, la Cursa dels Bombers i la Marató de Barcelona. L'Ajuntament va anunciar el tancament de les biblioteques municipals, l'Ateneu de Fabricació de Gràcia i del Centre LGTBI, així com la suspensió de les activitats culturals, fires i festivals (el FLIC - festival de literatura i arts infantil i juvenil, el festival de cinema Ohlilà!, el Barcelona VisualSound, el Rough Diamonds —el concurs coreogràfic de dansa urbana per a joves—, o la Quinzena de la Dansa Metropolitana). Es va frenar en sec l'organització de les festes dels barris (la Festa Major del Pi, la Festa de Santa Madrona i la Festa de la Primavera). Les conferències i xerrades programades als centres cívics i a les biblioteques dins dels cicles Barcelona Districte Cultural, Diccionari del Franquisme, Gameplay i «L'ecofeminisme és la resposta» van quedar congelades. Els i les joves de la ciutat també van veure com es cancel·laven el Saló de l'Ocupació Juvenil (en el marc de la Setmana de Formació i Treball, que incloïa també el Saló de l'Ensenyament i el Futura) i les activitats de l'In-forma't. També es van desconvocar les sessions participatives i els debats programats sobre les propostes del PAM (Pla d'actuació municipal),

del PAD (Pla d'actuació dels districtes) i dels pressupostos participatius. Una ullada a tot el que va quedar suspès permet igualment fer-se una idea de la quantitat de coses que passen a Barcelona i que involucren setmanalment centenars de persones.

Les mesures preventives que es van posar en marxa des de les instàncies municipals per evitar la propagació del virus durant aquella setmana van coincidir amb una decisió dràstica de la Generalitat de Catalunya arran d'un brot de coronavirus a l'hospital d'Igualada: el 12 de març es procedia al tancament perimetral dels municipis de la conca d'Òdena, amb un total de 70.000 persones confinades. Va ser el primer confinament que es va produir a l'estat i només era el pròleg del que acabaria passant dos dies després a tot Espanya. El 14 de març, el govern central, encapçalat per Pedro Sánchez Pérez-Castejón, va decidir declarar l'estat d'alarma.

14 de març: estat d'alarma

La legislació espanyola preveu tres estats excepcionals (alarma, excepció i setge) que permeten alterar les llibertats individuals o col·lectives en determinades circumstàncies. L'estat d'alarma està regulat a l'article 116 de la Constitució i està previst per afrontar catàstrofes naturals, crisis sanitàries o d'abastiment de matèries primeres o paralitzacions dels serveis públics com a conseqüència de conflictes

El carrer de Balmes,
vist des de la Diagonal.



laborals persistents. Precisament per contrarestar els efectes d'una vaga dels controladors civils de trànsit aeri, just durant el pont de la Immaculada del 2010, que va obligar a tancar l'espai aeri, l'executiu de José Luis Rodríguez Zapatero havia decretat, per primera i única vegada fins aleshores en democràcia, l'estat d'alarma. Les torres de control dels aeroports civils van quedar sota comandament militar i els controladors i les controladores van haver de retornar als seus llocs de feina o, altrament, s'exposaven a greus sancions i fins i tot a penes de presó. Tot això passava el 4 de desembre de 2010.

Gairebé deu anys més tard, en virtut del Reial decret 463/2020, de 14 de març de 2020, «pel qual es declara l'estat d'alarma per a la gestió de la situació de crisi sanitària ocasionada per la COVID-19», es va limitar la mobilitat, permanència o circulació de la ciutadania, tant pel que fa als espais com a les hores, condicionant-les a certes activitats:

- Adquirir aliments, medicaments i elements de primera necessitat.
- Assistir als centres sanitaris.
- Desplaçar-se al lloc de treball, només el personal essencial.
- Tornar al lloc de residència.
- Assistir les persones grans, menors i dependents.
- Desplaçar-se a entitats financeres.
- Passejar els animals de companyia.
- Causa de força major.

Paral·lelament, el govern o les autoritats delegades es guardaven la potestat d'intervenir qualsevol tipus d'equipament o ocupar transitòriament indústries, fàbriques o tallers. En definitiva, tret dels domicilis privats tota la resta era susceptible de ser requerit per garantir el bé comú. Molts equipaments municipals van oferir serveis per a la prevenció de la pandèmia. I amb aquest mateix propòsit es disposarien les mesures necessàries per abastir la població de productes de primera necessitat i s'adoptarien les normes disponibles per lluitar contra el coronavirus i fer front als seus efectes.

Els carrers de la ciutat es van buidar de persones i de cotxes. Els més optimistes penjaven cartells als balcons o les finestres on s'hi llegia que tot aniria bé. I a les vuit del vespre la multitud aplaudia la feina del personal sanitari en un acte litúrgic d'homenatge que també contenia un prec desesperat: cuideu-nos. El 15 de març, primera jornada de confinament total, es va obrir un període incert que havia de durar quinze dies (tot i que es va prorrogar sis vegades i no acabaria fins al 21 de juny) que es podria resumir dient que la majoria de la població es va quedar tancada a casa, tan obedient com espantada.

Les carpetes vermelles

Juan José Vilanova
Guàrdia Urbana
de Barcelona (GUB)

En Juan José, després de tres dècades al cos de la Guàrdia Urbana, n'havia vist de tots colors. Ara bé, la virtut de la gent que es dedica al servei públic i encara més quan es tracta de temes de seguretat, és que transcendeixen l'anècdota i creen mecanismes de resposta. En Juan José sabia que la incertesa només es pot combatre amb informació i que la informació s'ha de processar perquè esdevingui intel·ligència. I en el millor dels casos, la intel·ligència és fonamental per a la presa de decisions de tota mena. Va posar fil a l'agulla des del primer moment: el 17 de març li arribava el primer informe d'intel·ligència arran de la nova situació, elaborat pel seu equip amb directrius clares. Els informes d'intel·ligència són uns documents predictius i d'anàlisi que avaluen les necessitats de cada context, es recopilen fonts d'informació, s'elaboren escenaris possibles a curt termini i es desenvolupen estratègies d'actuació, de comunicació i de difusió. A partir d'aleshores, cada setmana un nou informe d'intel·ligència entrava en una de les seves carpetes vermelles, estructurat en diferents eixos. D'entrada, la seguretat, és a dir, la custòdia de tota mena de materials i equipaments, l'acompanyament de productes mèdics o farmacèutics i la coordinació amb altres cossos de seguretat que també actuaven a la ciutat, com ara els Mossos d'Esquadra, la Policia Nacional, la Guàrdia Civil i l'exèrcit. La segona línia de treball era la convivència, que calia preservar a les comunitats veïnals tenint en compte les hores que tothom es passava a casa. Es va preveure també, en els moments inicials de l'estat d'alarma, un pla d'atenció especial als membres de la comunitat xinesa per evitar uns atacs que sortosament no es van produir. El trànsit als carrers de Barcelona havia disminuït enormement però encara hi circulaven vehicles que responien als serveis públics mínims o a les activitats essencials i, per tant, no es podia descuidar aquest terreny. El darrer àmbit d'actuació que ocupava la Guàrdia Urbana era el servei assistencial a les persones vulnerables, a les persones grans i al jovent. Per a la canalla es va posar en marxa el projecte «Aprèn a casa», que va ser una extensió de la proposta didàctica «La Guàrdia Urbana a l'escola», que ja feia anys que s'oferia a les escoles de la ciutat, per treballar amb infants i adolescents aspectes relacionats amb la mobilitat segura i la millora de les relacions interpersonals.

Aprofitant que les famílies agrairien materials per passar els dies de confinament, es van posar a l'abast dels nens i les nenes, de l'etapa infantil i primària, quadernets d'activitats o jocs de taula per aprofundir en el coneixement i la cura de l'entorn proper i millora de la convivència i, lògicament, per reconèixer la Guàrdia Urbana com a cos de proximitat.

A Barcelona, un col·lectiu de gairebé 2.500 persones grans fa servir una aplicació que es diu VinclesBCN i que els ajuda a comunicar-se i vèncer la solitud. La Guàrdia Urbana va col·laborar-hi responent consultes sobre seguretat i prevenció relacionades amb l'estat de confinament. I sobretot, les ajudava a combatre el neguit que la situació d'aïllaments els causava.

A les carpetes vermelles d'en Juan José també hi ha encara nombrosos documents relacionats amb la comunicació amb la ciutadania. Els protocols de protecció, les normatives i els missatges eren molt canviants en aquells primers instants de crisi. Les xarxes anaven plenes de falsos remeis contra el coronavirus i les autoritats sanitàries s'havien d'afanyar a desmentir-los sense tenir encara la certesa del rumb que acabaria agafant la pandèmia. Als telenotícies s'informava de la creixent incidència del coronavirus que omplia els hospitals i delmava les residències. Per fer front a les males interpretacions i aportar missatges segurs, la Guàrdia Urbana va augmentar un 28% les publicacions a les xarxes socials i les interaccions amb la ciutadania van créixer un 40%.

L'intendent major Juan José Vilanova, amb les seves carpetes vermelles, i tota la Guàrdia Urbana van entomar el repte de garantir la seguretat i acompanyar la ciutadania.



Imatge de la campanya
«Barcelona des de
casa».



Des de casa

En temps de crisi, la ciutadania busca fonts d'informació segures. Això es va constatar, un cop més, en els primers moments de l'esclat de la pandèmia. Les xarxes socials de l'Ajuntament de Barcelona es van convertir en una referència per trobar-hi missatges fiables.

Conscients de ser un referent, els procediments de comunicació amb la ciutadania ben aviat es van posar damunt de la taula a les reunions del Comitè Covid.

Águeda Bañón
Rosa Pueyo
Comunicació

L'Águeda, la Rosa i tot l'equip de comunicació central, amb els equips de comunicació de districtes i àrees, van haver d'empescar-se en temps rècord tota una estratègia per difondre les instruccions d'actuació, els consells bàsics de protecció i higiene que anaven emetent les autoritats sanitàries i els recursos de l'Ajuntament que es posaven a disposició de les barcelonines i els barcelonins. En aquest sentit, el ventall era ampli i calia explicar bé les noves mesures que s'engegaven per donar suport a les persones vulnerables, les famílies que patien la sotragada econòmica i els programes adreçats a l'empresariat i els autònoms i les autònomes. Informació veraç i accessible adaptada a les circumstàncies del moment. Això requeria, també, cuidar el to dels missatges i posar èmfasi en la proximitat i la cura.

Així va néixer «desdecasa.barcelona». Es tractava d'una campanya multiplataforma que feia de paraigua per a tots els missatges institucionals. Es podia seguir a través de les xarxes socials però també es va optar per desplegar cartelleria als portals de les cases. Per arribar a tota la gent possible es van imprimir els rètols en diferents idiomes, tenint en compte les característiques de cada zona. Aquesta iniciativa de proximitat estava especialment adreçada a les comunitats lingüístiques que no feien un ús quotidià dels recursos comunicatius municipals i a les persones grans que no tenien facilitat per accedir a les xarxes socials.

La bretxa digital i la soledat

Nuria Monterde
Promoció de les
Persones Grans

La Nuria i tot l'equip de Promoció de les Persones Grans feia temps que preparava accions per combatre la bretxa digital, com els cursos de formació sobre noves tecnologies que s'impartien als casals municipals i que suposaven una porta d'entrada a la socialització digital. Per tant, una nova manera de combatre la soledat. Amb uns coneixements tecnològics bàsics, les persones grans que ho volien podien fer el salt a l'aplicació VinclesBCN, de la qual ja hem parlat, o al programa «Soc_blogger!» de periodisme ciutadà per acabar publicant les seves aportacions a les xarxes socials municipals (Facebook o YouTube) i al blog del web municipal de Gent Gran. La Nuria i la resta de membres del Departament també preparaven la FiraGran (que es repetia cada estiu), el concert Canta Gran (que just el 2020 havia de celebrar el 20è aniversari) i altres iniciatives com «Viure i Conviure» (acollida de joves en pisos amb persones grans) o «En bici sense edat» (passejos en bicicleta amb voluntaris i voluntàries per a persones grans que s'estaven a les residències). Un eix comú de totes aquestes accions era facilitar espais de coneixença i participació per evitar o, si més no, pal·liar el sentiment de solitud de les persones grans. A Barcelona, amb dades del 2020, vivien 350.000 persones més grans de 64 anys. Això representava un 21% de la població de la ciutat. I de totes elles, unes 90.000 ho feien soles a casa. La capacitat del Camp Nou!

Quan es va confinar la ciutadania a casa, un dels grans reptes que van haver d'afrontar la Nuria i el seu equip va ser el de posar-se en contacte amb les persones grans que assistien a les activitats presencials dels equipaments municipals però que no havien adoptat hàbits digitals. Per tal d'acompanyar-les, de saber-ne les necessitats, van treballar coordinadament amb els districtes i els casals per trucar per telèfon a tothom de qui tenien les dades i informar-los dels serveis que s'oferien. O senzillament de ser allà si necessitaven res. El contacte era el que més falta els feia.

«A cau d'orella» des de les biblioteques

Juli Cervera
Sílvia de la Vega
Biblioteques

A la Biblioteca Vila de Gràcia, en Juli, la Sílvia i la resta de l'equip van tenir la mateixa pensada.

S'havia de fer alguna cosa. Si el confinament havia reclòs les persones grans que normalment feien servir la biblioteca com a punt de trobada i participaven de les activitats més diverses, calia capgirar la situació. Calia anar-les a buscar! Però com? Després de barrinar-hi molt durant aquelles primeres jornades tancat a casa, en Juli va concloure que el telèfon seria la millor opció i així va sorgir «A cau d'orella».

La Sílvia de la Vega i en Juli Cervera, amb la resta de l'equip de les biblioteques, van inventar-se tota mena d'activitats per no perdre el contacte amb la ciutadania, fer més lleuger el confinament i apropar les biblioteques municipals a tothom.

Es van triar uns llibres, segons la temàtica i l'extensió, i es feien trucades a les persones grans. Durant deu minuts al dia se'ls anaven llegint fragments de la història que triaven i, lògicament, xerraven d'altres coses també. De com es trobaven, de si necessitaven res..., de qualsevol cosa. Tanmateix, la Sílvia es va sorprendre perquè, per damunt de tot, volien escoltar els relats i deixar-se endur per aquells instants de ficció. Els llibres que es van proposar d'entrada van ser els següents:



- *El festín de Babette*, d'Isak Dinesen.
- *El capote*, de Nikolai Vassilievitx Gogol.
- *Bartleby, l'escrivent*, de Herman Melville.
- *Wakefield*, de Nathaniel Hawthorne.

I després s'hi van afegir:

- *Dones*, d'Isabel Clara-Simó.
- *Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders.

Aquesta iniciativa de la Biblioteca Vila de Gràcia va córrer ràpidament, va sumar voluntàries i voluntaris lectors i es va replicar a d'altres equipaments a tota la ciutat. La xarxa de biblioteques de Barcelona continuava sent, encara que fos des de la distància, a través del fil telefònic, un punt de trobada, un espai de proximitat, arrelat al barri que tenia cura dels veïns i les veïnes.

Combatre la invisibilitat

El confinament domiciliari va posar de manifest la situació en què es troben centenars de persones a Barcelona i que normalment passa desapercibuda de tan quotidiana com és. Com es podien confinar a casa totes aquelles persones que no tenien llar? Com se les havia d'atendre i oferir-los recursos de protecció i atenció?

Rebeca Abad
Serveis diürns i
residencials col·lectius

La Rebeca havia treballat als serveis socials de Nou Barris durant anys i just al desembre del 2019 havia fet un canvi professional per entrar a l'equip que gestiona els equipaments adreçats a la població vulnerable, sense llar o en situació d'exclusió residencial. Amb la seva experiència prèvia i els recursos de la nova feina, es va haver d'enfrontar a la situació provocada pel coronavirus. Juntament amb les seves col·legues de departament ràpidament van arribar a la conclusió que no n'hi havia prou amb les instal·lacions que tenien disponibles i que calia habilitar-ne de noves. Amb diligència i tràmits necessàriament accelerats es va posar en marxa al pavelló número 7 de la Fira de Barcelona, un espai per acollir persones sense llar. Dos espais amb capacitat per a 225 persones cadascun batejats com pavellons 7A i 7B.

Allà no s'hi obligava ningú a anar-hi perquè el respecte a la voluntat de les persones és un valor fonamental, visquin on visquin, tinguin els recursos que tinguin. Les que triaven aquesta opció hi podrien passar el confinament en



El pavelló número 7 de la Fira (que durant l'exposició del 1929 va ser batejat com Palau de Victòria Eugènia), preparat per acollir persones sense llar.

condicions dignes, amb zones de descans, dutxes i menjador. Si en algun cas es detectava algun positiu de covid, ràpidament es derivava a un altre espai condicionat. A més de l'equip de tècnics i tècniques municipals, també els Bombers, la Guàrdia Urbana, l'Exèrcit de Terra, la Creu Roja i diverses entitats socials van participar en el muntatge i la gestió dels pavellons. Aquelles persones que en el dia a dia sovint eren invisibles, ara rebien l'ajuda institucional que necessitaven.

Però la Rebeca i l'equip del seu departament no es van conformar amb això. Van adonar-se que l'esclat de la pandèmia i la declaració del confinament havia empès de cop i volta a l'exclusió altres perfils de gent als quals també calia atendre. Famílies que subsistien amb recursos limitats i treballs ocasionals van deixar de tenir ingressos i van passar a omplir les cues de repartiment d'àpats i, en alguns casos, van perdre l'habitatge. Un altre grup al qual s'havia de donar suport era el de les dones, eminentment migrades, que es dedicaven a la neteja de cases o a la cura i l'acompanyament de gent gran. De la nit al dia, moltes d'elles es van quedar sense feina o un lloc on dormir, amb l'agreujant de trobar-se en situació d'irregularitat legal. A la por i la incertesa que això els provocava, s'hi afegien les històries personals que acabaven de viure com el fet de veure morir els avis o les àvies que cuidaven. Tenint en compte les necessitats de tots aquests col·lectius es van adequar tres dispositius més: l'Espai Pere Calafell a Sant Martí, amb 58 places;

un equipament amb capacitat per a 30 persones que havien de fer quarantena, gestionat per Sant Joan de Déu; i el dispositiu al passatge del Dos de Maig, amb 72 places reservades exclusivament per a dones. Uns mesos més tard, quan es va fer balanç de les totes les persones que havien utilitzat aquestes instal·lacions, es va concloure que el 20% era la primera vegada que feien ús d'un recurs municipal preparat per respondre al sensellarisme.

Juani Soriano
Centre d'Urgències
i Emergències
Socials (CUESB)

La Rebeca i l'equip que treballava específicament amb les persones sense llar o en situació d'exclusió residencial en tot moment es van coordinar amb el Centre d'Urgències i Emergències Socials, el CUESB, encapçalat per la Juani. L'atzar havia volgut que aquestes dues amigues, que havien treballat juntes temps abans als Serveis Socials, es retrobessin en circumstàncies tan excepcionals. La Juani i els membres del CUESB van formar part de l'equip de seguiment municipal de tots aquests equipaments (pavellons 7A i 7B, Espai Pere Calafell i dispositiu de dones del passatge del Dos de Maig) i encara van iniciar dos altres projectes pioners a tot l'estat. Es va habilitar una casa de colònies de Montgat, amb capacitat per a 42 joves extutelats (gestionat per l'entitat Superacció). I l'Alberg Pere Tarrés, a les Corts, es va reconvertir en un equipament amb 50 places per a persones amb alcoholisme o addiccions en actiu, administrat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Els més invisibles d'entre els invisibles també trobaven compromís i implicació de l'Administració pública.

La feina de la Rebeca i la Juani ni de bon tros s'havia acabat, i a mesura que van passar els mesos es va anar adaptant a les circumstàncies canviants de la pandèmia.

Els pavellons Salut

Paral·lelament a la reacció política, comunicativa i assistencial es va produir la resposta sanitària. El Consorci Sanitari de Barcelona, format per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, va posar en marxa el programa Pavelló Salut. L'objectiu era ampliar la capacitat dels hospitals de referència de la ciutat per evitar-ne la saturació, atès l'augment del nombre de casos de covid-19 que es traduïen en ingressos.

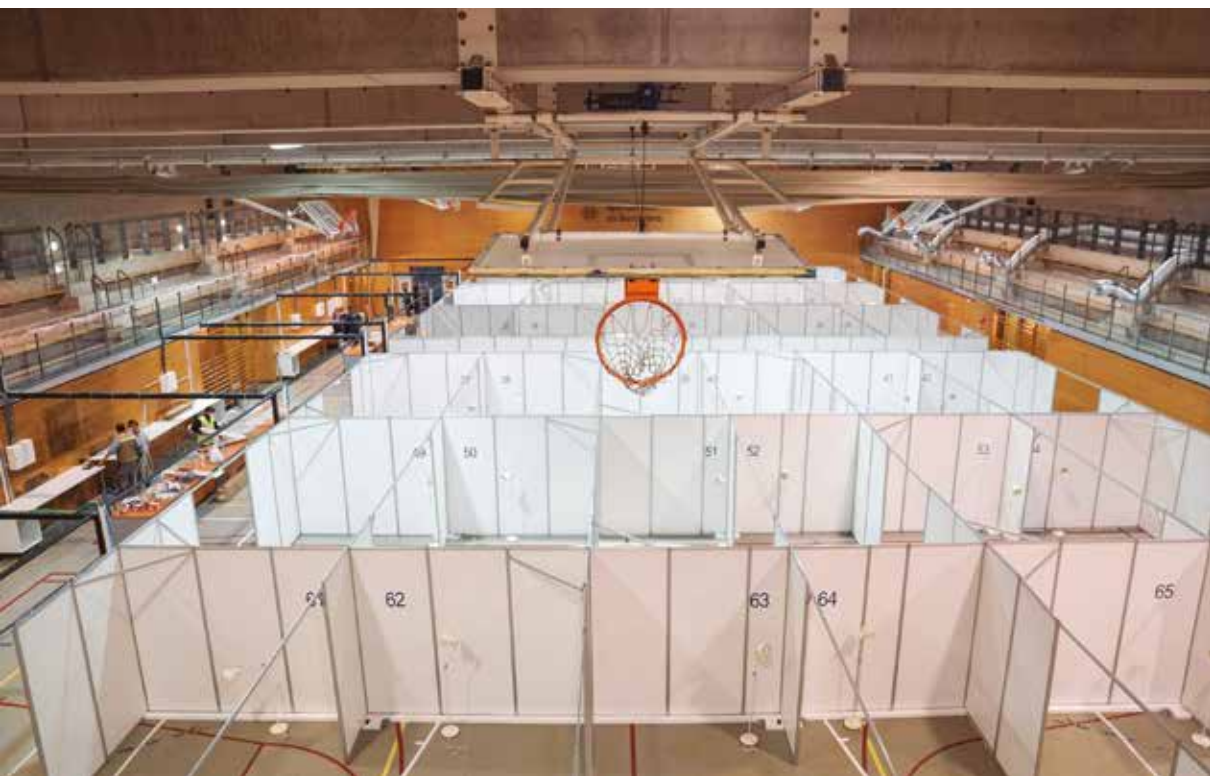
Es van buscar equipaments municipals propers als centres hospitalaris, a més d'un hotel, i la tria va ser la següent:

- El Centre Esportiu Municipal Olímpics Vall d'Hebron seria l'ampliació de l'Hospital de la Vall d'Hebron.
- El Centre Esportiu Municipal Guinardó seria l'ampliació de l'Hospital de Sant Pau.
- El Centre Esportiu Municipal Marítim seria l'ampliació de l'Hospital del Mar.
- L'Hotel Catalonia Barcelona Plaza seria l'ampliació de l'Hospital Clínic.

Clara Latorre
Bombers de
Barcelona

Un cop triades les localitzacions, calia adaptar-les a les necessitats sanitàries que es requerien. Per a una actuació ràpida i eficaç, la Clara i tot un grup del cos dels Bombers de Barcelona van començar a treballar amb Metges sense Fronteres per plantejar i dissenyar com havien de ser aquestes infraestructures i com desplegar-les de manera immediata. L'ONG Metges sense Fronteres té anys d'experiència en l'atenció mèdica i comunitària urgent en zones de conflicte o afectades per alguna crisi ambiental. Justament aquesta seva expertesa era un valor que no es podia desaproveitar en un moment tan crític. Semblava increïble però s'estaven planificant una mena d'hospitals de campanya a Barcelona com els que s'acostumaven a veure als telenotícies en altres llocs del món.

El Centre Esportiu Municipal Claror Marítim va ampliar la capacitat de l'Hospital del Mar amb 72 places per a pacients lleus.



Les coses anaven molt ràpides. Els equips es van complementar amb personal tècnic d'enginyeria o arquitectes i representants dels districtes que coneixien bé les disponibilitats del territori. Tot seguit va començar la fase d'implantació. En deu o onze dies es muntava i condicionava cada nou espai. L'esforç intens d'aquests grups de treball va permetre tenir enllestits els quatre pavellons Salut en setmanes. El primer va ser el de la Vall d'Hebron i en total es van habilitar 550 places addicionals per acollir pacients no crítics, que serien atesos pels mateixos professionals de l'hospital. No es van omplir tots els llits.

En el transport del material mèdic, dels medicaments i dels pacients també hi van participar els bombers de l'equip de la Clara, un cop muntats els pavellons Salut. El transport sanitari estava col·lapsat, de tal manera que els bombers van agilitzar el procés de lloguer d'ambulàncies privades. La Fundació TMB (Transports Metropolitans de Barcelona) havia organitzat un programa de voluntariat per fer el servei de transport solidari per a pacients amb coronavirus i més de dues-centes persones s'hi van apuntar. Es van coordinar amb el SEM (Servei d'Emergències Mèdiques), el Consorci Sanitari de Barcelona, els Bombers i l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), que van acompanyar el servei dels autobusos per moure els pacients a qui no els calia un vehicle medicalitzat.

La Clara Latorre i els altres membres del cos de Bombers de Barcelona van participar, entre tantes altres accions, en el disseny i el muntatge dels pavellons Salut i de les instal·lacions sanitàries d'emergència.



Els bombers i les bomberes estan acostumats a la incertesa. Quan arriben a fer un servei mai no saben del cert què s'hi trobaran, però l'experiència els ha proporcionat un protocol d'actuació i de precaucions. Ja es tracta de socórrer algú que ha caigut a casa i que no respon a la trucada dels familiars o veïns (una de les seves feines més habituals a Barcelona) o d'un incendi dels que són notícia, enguagen els operatius establerts. Amb la covid-19 també per a ells va ser diferent. Sense certituds de cap mena només podien desplegar el valor i el compromís que els ha definit sempre. Per això van participar en totes les accions on podien ser útils.

La feina era intensa en aquells primers dies de pandèmia. S'acumulaven les hores sense dormir i l'esforç als ossos. La Clara trobava la calma en els instants de repòs a la terrassa del Consorci Sanitari de Barcelona, al Parc Sanitari Pere Virgili (a tocar del Camp de l'Àliga). Allà s'hi havia establert la sala de control dels operatius. Cap al migdia coincidia amb altres bombers, personal del SEM i membres de l'equip del Consorci per dinar. No tenien gaire estona. Uns dies regnava el silenci i d'altres reien i es conjuraven per un gran dinar, *una paella quan tot hagi passat!* Aquells últims dies de març, a la terrassa de Pere Virgili, deixaven que el sol innocent de la primavera acabada d'estrenar els amansís la por. Però va arribar l'abril i es va tapar el sol.

L'àngel de la Victoria

Thomas Stearns Eliot, conegut popularment com T. S. Eliot, és una de les veus més destacades de la literatura en llengua anglesa del segle xx. Va ser distingit amb el premi Nobel de literatura l'any 1948. Entre les seves obres, hi figura el poemari *La terra eixorca* (*The Waste Land*, 1922), un retrat esfereïdor de l'Europa devastada després de la Primera Guerra Mundial. Tanmateix, els versos amb què comença el poema semblen escrits per a l'abril del 2020.

L'enterrament dels morts

El més cruel dels mesos és l'abril:

engendra lilàs que broten de la terra morta,

mescla records i anhels,

somou les rels enterques amb ses pluges vernals.

Abans de la pandèmia, per fer-nos-en una idea, a Barcelona morien entre trenta-cinc i quaranta persones al dia. Doncs durant els primers dies d'abril del 2020 aquesta xifra es va enfilar per sobre de cent cinquanta i es va mantenir per sobre de seixanta fins al final de mes. El paràmetre conegut com excés

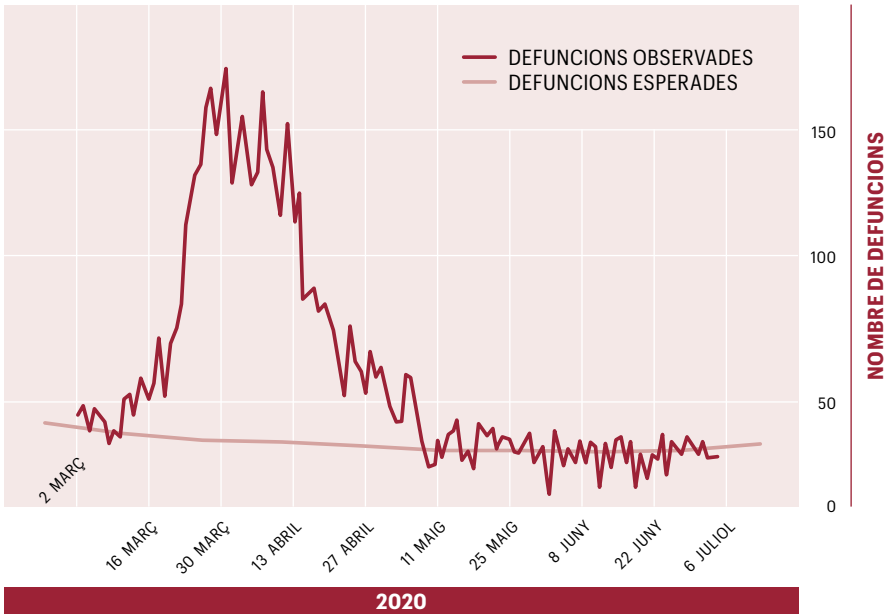
de mortalitat mesura la diferència entre les defuncions esperades segons la mitjana i les morts que finalment s'acaben produint. El gràfic de l'excés de mortalitat a Barcelona dibuixa un mes d'abril del 2020 cruel, *el més cruel dels mesos*.

Victoria Patón
Cementiris
de Barcelona

Les xifres aporten llum, o en aquest cas fosc, i dimensionen la magnitud de la tragèdia. Ara bé, quan la Victoria conduïa cada matí per la ronda de Dalt, sense creuar-se amb cap cotxe, en un escenari de pel·lícula, d'aquelles que recreen la fi de la civilització, ella no pensava en xifres sinó en com acompanyar en el darrer moment tota aquella gent que havia mort sola. La Victoria arribava a la feina, al cementiri de Montjuïc, i s'hi trobava files de fèretres acumulats. Havien doblat els torns dels quatre forns crematoris que, a més, funcionaven les 24 hores del dia. Per si de cas les defuncions no deixaven de créixer, va arribar un forn crematori addicional des d'Anglaterra, el dia 20 d'abril, que plovia i era tot gris. De fet, el mes d'abril del 2020 va ser el més plujós de la història de la ciutat des que es tenen registres. Si no fos tan fàcil la comparació, es podria dir que el cel plorava. Finalment, el sol va tornar a sortir al maig.

Excés de mortalitat a Barcelona durant la 1a onada. Març - juliol 2020

Font: Agència de Salut Pública de Barcelona.





La Victoria Patón amb la resta de l'equip dels cementiris municipals van ser la família que va acompanyar els barcelonins i les barcelonines que van morir en els moments més durs de la pandèmia.

La Victoria i els altres membres dels serveis funeraris de Montjuïc i la resta de cementiris de Barcelona s'havien passat setmanes acomiadant barcelonins i barcelonines. Eren les úniques persones que podien ser-hi perquè les famílies no podien vetllar els difunts. Ells i elles van entomar aquesta responsabilitat. No s'estaven de posar una flor damunt dels taüts i de desitjar bon viatge a tots els que se n'anaven. Alguna vegada la Victoria es va trobar amb algun matrimoni d'avis que havia mort en una residència, a casa o a l'hospital. En aquests casos, quan els tenia tots dos davant, feia entrar els dos fèretres a la vegada, l'un al costat de l'altre, perquè marxessin junts.

Nova situació, noves mesures, nova legalitat

La reacció davant de la nova situació d'emergència va implicar moltes decisions ràpides en diferents àmbits. Comprar materials per als pavellons Salut, incorporar personal de muntatge o llogar un forn crematori al Regne Unit eren tràmits que no podien adormir-se als canals habituals de la contractació pública. En tots aquests casos, i en tants d'altres, calia accelerar les respostes i acompanyar-les amb mesures jurídiques per assegurar-ne la viabilitat legal. En una situació excepcional s'han d'adoptar resolucions excepcionals, però tractant-se d'una Administració pública han de ser fonamentades en la llei, transparents i acceptades per totes les parts. Malauradament ja hem vist què passa quan no es compleix alguna d'aquestes premisses.

Els serveis jurídics de l'Ajuntament de Barcelona no donaven l'abast perquè calia adequar ràpidament la normativa a les noves necessitats. Un dels casos que s'havia de resoldre de manera imperiosa feia referència a la gestió dels serveis funeraris (acollida de defuncions, enterraments o cremacions). El sistema vigent estableix que els cementiris són de titularitat pública, mentre que les operadores funeràries són un servei privat a través del qual la ciutadania contracta les prestacions que considera oportunes. En els moments més durs de la pandèmia, el nombre de defuncions va augmentar tremendament, amb la consegüent pujada de les inhumacions i de les cremacions, i es van restringir les vetlles. Per evitar saturacions, es va optar per crear un sistema d'assignació directa. Cadascuna de les operadores funeràries es va fer càrrec de les defuncions que es produïen en un complex sanitari dels que s'havien establert a la ciutat. Es van pactar unes tarifes entre l'Administració i les operadores. Tothom s'hi va avenir per fer front a la situació. Les famílies, que no havien pogut acompanyar els seus parents estimats en els darrers instants, com a mínim no havien de preocupar-se pels tràmits burocràtics més immediats. Es va habilitar un telèfon d'atenció emocional a les famílies, es van oferir serveis religiosos a través de l'Oficina d'Asser Religiosos (OAR) i es va adoptar el compromís de crear espais dins dels cementiris perquè les famílies poguessin acomiadar-se de les persones estimades, això sí, un cop els aforaments recuperessin certa normalitat. Fins i tot es va organitzar un servei de lliurament de les cendres a domicili per no allargar encara més el dol de totes aquelles persones que havien patit una pèrdua propera.

Tots aquests acords d'urgència entre l'Administració i les empreses que proveïen serveis es poden consultar a la *Gasetta Municipal*, el butlletí oficial de l'Ajuntament de Barcelona. Des del 4 de novembre de 1914, la *Gasetta Municipal* recull i «difon totes les disposicions, acords, actes, informacions i anuncis que han de ser objecte de publicació oficial en virtut dels principis de transparència, publicitat i seguretat jurídica previstos en la legislació vigent». També hi queden reflectides les disposicions excepcionals, les addicionals o les complementàries que va prendre el Govern municipal des de l'esclat de la pandèmia (decrets d'alcaldia, bans, instruccions, protocols i altres anuncis). El primer document publicat a la *Gasetta Municipal* que feia referència a la situació pandèmica va ser el *DECRET D'ALCALDIA S1/D/2020-421, d'11 de març, sobre la declaració de la tramitació d'emergència per a la contractació dels serveis i subministraments i si s'escau obres de l'Ajuntament de Barcelona i dels seus organismes autònoms, destinats a preveure o paliar els efectes i contagis del virus SARS-CoV-2 (coronavirus), i de delegació de competències en l'estructura executiva*. Tot i aquest títol tan llarg i una mica entortolligat, les disposicions ja feien témer clarament un escenari controvertit que requeriria respostes ràpides. Ja s'hi va incloure la possibilitat de tramitar expedients sense formalitzar un contracte per tal d'agilitzar els terminis. Per sort, la paraula continua tenint valor.

Manuel Mallo
Serveis jurídics

Són molts els exemples de la complexitat jurídica que va comportar la pandèmia i que van robar hores de son al Manuel i a la resta dels membres dels serveis jurídics municipals. En alguns casos podien semblar accessoris en temps de crisi sanitària, com ara la cancel·lació del Bus Turístic, però cal no oblidar que hi havia treballadors i treballadores que en depenien i unes empreses concessionades que demanaven el compliment dels compromisos formalitzats. En definitiva, gent angoixada que hi perdia diners, present i futur.

En Manuel Mallo i els membres dels serveis jurídics municipals van assessorar i facilitar, a dreta llei, les decisions que s'anaven prenent durant els anys pandèmics. Les coses ben fetes per evitar sorpreses posteriors.

No es podia deixar cap clau sense reblar i calia assegurar jurídicament el paper de les empreses contractistes i dels empleats i les empleades en la nova situació. S'havia de donar validesa legal a la tramitació electrònica de més gestions municipals perquè la ciutadania no hagués de desplaçar-se i pogués operar des de casa seva. Calia redactar convenis exprés amb la Generalitat per muntar les infraestructures sanitàries que permetrien augmentar el nombre de llits i cures, els pavellons Salut. La contractació verbal de personal, que finalment es va convertir en una pràctica comuna, per les intervencions als hospitals, als equipaments municipals o al transport de subministraments, havia de tenir un aval de seguretat jurídica. La paraula té valor, però tots més tranquils si té un suport legal.



La llista d'àmbits d'actuació dels serveis jurídics de l'Ajuntament de Barcelona va ser molt llarga durant els temps covidians, sobretot als primers mesos de pandèmia. Gràcies a les noves disposicions, i moguts per les necessitats de la situació, Ecologia Urbana va ser una de les àrees que van accelerar el procés de transformació que ja havia iniciat.

Acceleració de tendències

Ariadna Miquel
Estratègia Urbana

L'Ariadna forma part de l'equip de persones que es dediquen a pensar com millorar l'espai públic de ciutat. És una feina difícil perquè s'han de coordinar molts interessos i les diferents necessitats de la ciutadania. I encara més a Barcelona, on ens agrada tant estar al carrer com criticar tot allò nou que veiem. Podríem dir que queda matisada la descripció de la gent de la ciutat que va fer Josep Pla al seu llibre *Barcelona, una discussió entranyable* (1966): «El català pot ser, de vegades, antipàtic. El barceloní no ho és gairebé mai. Però la seva simpatia és moderada, discreta, sempre una mica distant. És rarament un crític valent i arriscat o un adulator de baixa qualitat. Tot el problema consisteix a no caure ni d'un cantó ni de l'altre. [...] Sí. El barceloní és temperat. Té senderi. Té seny. Probablement és el català més complex. És equidistant -vull dir que tendeix a l'equidistància de la moderació, de la ponderació i de la simetria. Tendeix a partir la diferència. En aquest sentit, Barcelona ha corregit la tendència a l'energumenisme, al dogmatisme aristocràtic i de la propietat rural del país».

Segons sembla, els barcelonins i les barcelonines hem canviat molt! Avui segurament trobaríem pocs arguments moderats sobre les superilles, els carrils bici o l'ampliació de les voreres en una conversa de bar. Ara bé, a l'abril del 2020 els bars estaven tancats i la gent s'havia de quedar a casa confinada. Va ser aleshores quan l'Ariadna i els membres de l'Àrea d'Estratègia Urbana van posar fil a l'agulla i van accelerar la implantació de mesures per pacificar el trànsit, guanyar espai per als vianants i les bicis i millorar alguns carrils bus pensant ja en la Barcelona postpandèmica. No van inventar-se res de nou, senzillament van fer via per apropar-se als objectius de sostenibilitat fixats en la Declaració d'Emergència Climàtica (15 de gener de 2020). La reducció del 50% dels gasos amb efecte d'hivernacle requereix una reformulació del model de ciutat que implica un canvi econòmic, energètic, de consum, d'hàbits alimentaris i, també, de mobilitat i infraestructures. El transport intern significava el 27% de les emissions de CO₂ a Barcelona, el sector més contaminant.



Sant Jordi des de casa

Águeda Bañón
Rosa Pueyo
Comunicació envers
la ciutadania

Mentre els operatius municipals treballaven per implementar les millores dissenyades per l'Ariadna i l'equip d'Estratègia Urbana en diferents punts de la ciutat, el gruix de la ciutadania s'estava a casa, esperant que s'acabés aquell fatídic mes d'abril. La Rosa, l'Águeda i tot l'equip de comunicació no van tenir més remei que enviar un (altre) missatge trist: el Sant Jordi del 2020 seria necessàriament confinat. Fent servir el patró de la campanya genèrica «Des de casa», van haver de demanar a la ciutadania que no sortís al carrer ni en una dia tan assenyalat.

La banda sonora d'aquests dies estarà lligada per sempre més a les cançons dels Stay Homas. Tres joves músics que el confinament va enxampar compartint pis i que cada vespre pujaven al terrat a cantar una nova melodia. Les seves *Cançons del confinament (Confination Songs)* van tenir un ressò inesperat. Ben aviat van comptar amb col·laboracions d'artistes nacionals i versions d'intèrprets internacionals. El mateix Michael Bublè va projectar arreu del món la composició *Gotta be patient*.



Gotta be patient

*I just wanna see my friends
I wanna walk the streets again
But I gotta be patient
Let's enjoy this confinement*

Al Sant Jordi del 2020, els llibres es van haver de comprar o reservar digitalment a les llibreries, a través de la iniciativa genèrica LlibreriesObertes.cat, en espera de recollides posteriors. Es van organitzar lectures conjuntes, en línia. Els escriptors i les escriptores van fer presentacions virtuals a través de les xarxes. Per la seva banda, el Gremi de Floristes va oferir lliurament de roses a domicili i en va repartir als supermercats, on s'hi podia anar amb mascareta i guants de plàstic. Algunes floristeries van plantar una parada al carrer, davant de la botiga, i allà hi oferien roses a qui aconseguia vèncer la por de sortir a comprar-les. Tot i així, el balanç de vendes d'aquell Sant Jordi, tant pel que fa als llibres com a les flors, va ser escàs. lluny de les xifres que s'assolien normalment. Editorials, llibreries i floristeries van creuar els dits i es van citar per celebrar una nova diada de Sant Jordi el 23 de juliol. Confiauen que en tres mesos s'hauria acabat el malson o, si més no, que la versió estival de Sant Jordi permetés més públic, més moviment i, en conseqüència, més vendes.

L'Águeda Bañón, la Rosa Pueyo i tot l'equip de comunicació es van encarregar d'informar la ciutadania, acompanyar-la i, fins i tot, animar-la en els moments difícils, a través dels mitjans municipals.

La fase 0

El dia 4 de maig de 2020 va començar la fase 0 de la desescalada. Després d'un mes i mig de confinament s'obrien finalment les portes, de les cases o dels carrers, segons com es miri. Es va encetar un període que s'allargaria gairebé dos mesos i que havia de desembocar en *la nova normalitat* (en nomenclatura estatal) o en *la represa* (segons terminologia de la Generalitat de Catalunya). Es van succeir diferents fases i a cadascuna li corresponia una corrua de normatives estrictes i restriccions que encotillaven la mobilitat, el comerç o les relacions personals. Tot plegat amb l'objectiu de continuar aturant l'expansió del virus, evitar contagis i atenuar la corba de defuncions, que s'acarnissava especialment entre les persones grans.

A la fase 0, encara amb la por al cos, es va permetre a la ciutadania sortir al carrer en unes franges horàries determinades, amb distància de seguretat de dos metres, individualment o en grups de dos convivents i només a un radi inferior a un quilòmetre des del domicili. Algunes botigues van començar a obrir i els bars van començar a servir beguda i menjar per emportar-se.

Ariadna Miquel
Estratègia Urbana

Per preparar la ciutat per aquests passejos intermitents amb totes les mesures de seguretat, l'Ariadna i l'Àrea d'Estratègia Urbana van dissenyar uns *itineraris segurs*.

Per tal de garantir distància entre vianants, es va tallar el trànsit a 44 carrers de 26 barris de la ciutat. Això suposava alliberar una superfície de 81.500 m² equivalent a 20,3 km lineals. Els criteris eren els següents:

- Carrers amb voreres inferiors a 4 metres.
- Carrers que no formaven part de la xarxa bàsica.
- Carrers pels quals no hi passava un autobús.
- Carrers que ajudaven a configurar una malla d'itineraris segurs.
- Carrers considerats eixos cívics.
- Prioritat als barris que tenien un percentatge més baix de carrers segurs.

Es va produir, *de facto*, una conversió en zona de vianants de la ciutat que encara s'ampliava més durant els caps de setmana. Dissabtes i diumenges s'hi afegien grans avingudes, que es reservaven per a l'ús exclusiu de les persones que passejaven, els infants que jugaven de nou al carrer o per fer esport. De fet, va ser una adaptació d'emergència del programa «Obrim carrers» que just començava a assajar-se abans de l'esclat de la pandèmia. L'Ariadna no es cansava de dir que no eren espais tancats al trànsit sinó oberts a la ciutadania. Eren aquests:

- Creu Coberta – carretera de Sants (entre plaça d'Espanya i carrer d'Arizala)
- Via Laietana (entre plaça d'Urquinaona i plaça d'Antonio López)
- Carrer Gran de Gràcia (entre els Jardinetes i plaça de Lesseps)
- Carrer de Pi i Margall – passeig de Sant Joan (entre ronda del Guinardó i passeig de Lluís Companys)
- Passeig de Fabra i Puig – rambla de l'Onze de Setembre (entre carrer del Tajo i carrer del Segre)
- Avinguda del Litoral (laterals ronda, entre carrer de la Marina i carrer de Josep Pla)

A més de la muntanya de Montjuïc.

La franja de les mares

Marta Da Pena
 Districte
 de Sant Martí

Durant les diferents fases de la desescalada es van obrir franges per edat perquè els veïns i les veïnes poguessin sortir de manera esglaonada al carrer. La Marta hi va trobar a faltar la franja de les mares. El moment perquè les dones tinguessin l'ocasió d'estar al carrer una estona sense haver d'estar pendents de feina o família. Malgrat tots els avenços, la Marta va confirmar durant el confinament una realitat inapel·lable: les dones continuaven tenint més càrrega familiar que havien de superposar amb la professional. Parlant amb amigues o companyes, constatava que les dones dedicaven més temps que les seves parelles a tenir cura de les qüestions domèstiques i de la canalla, que s'estava forçosament a casa i reclamava atencions i ajut per a les classes que es desenvoluparen en línia. Tot i les responsabilitats laborals i familiars, la Marta va trobar temps per presentar-se al III Concurs de Microrelats de Sant Jordi, organitzat pel Departament de Comunicació Interna de l'Ajuntament i adreçat al personal municipal. De fet, això d'escriure és una afició de la Marta que potser hauria desenvolupat més si no hagués posat totes les energies a estudiar Dret i hagués arribat a convertir-se en lletrada municipal i cap de Serveis Jurídics del Districte de Sant Martí. El microrelat de la Marta tractava un altre dels assumptes més rellevants dels primers temps de la covid-19: la comunicació a través de videotrucades fruit del treball a distància havia esquarterat la intimitat de les llars. Amb un punt d'impudícia s'entrava a les cases dels altres i es descobrien espais i realitats desconegudes, que fins aleshores quedaven fora de les relacions laborals. Amb el seu conte breu, brevíssim, la Marta va guanyar el primer premi d'aquell concurs. És aquest:



La Marta Da Pena, com moltes altres de les seves companyes a l'Ajuntament, va constatar com les dones van haver de suportar una càrrega laboral i familiar extra durant el període de confinament domiciliari.

La fotografia

No havia aclucat l'ull en tota la nit. No s'ho podia treure del cap i a les deu s'havien de tornar a connectar. La videoconferència diària del departament. Vint-i-set dies de confinament veient-se les cares en pantalla gairebé a diari; sense pentinar, en samarreta, a la cuina, al menjador, al dormitori; finestres virtuals obertes a la intimitat per culpa d'un virus. I així va ser com la va veure. El Rafa comentava un correu urgent de la gerent i rere seu una fotografia gran emmarcada; una fotografia bastant recent on el Rafa bufa les espelmes dels 40 envoltat dels seus. Un a un els va anar localitzant entre familiars i amics, somrient i mirant a càmera. Llavors va deixar de sentir-los, es va fer el buit. A la fotografia hi eren tots, tots els companys del departament. Tots menys ell.



Els parcs feréstecs

El període del confinament estricte havia despentinat la ciutat. Just en plena eclosió primaveral, amb un mes d'abril especialment plujós i sense intervenció humana de cap tipus, es va desfermar el creixement de les plantes, les herbes i les flors. La natura es va fer senyora de cada racó de la Barcelona que va poder.

Daniel Carulla
Parcs i Jardins

En Daniel i el gairebé miler de persones que formen l'equip de Parcs i Jardins s'encarreguen del manteniment del verd de la ciutat. Estaven acostumats a intervencions especials. Sense anar més lluny, el gener del 2020 el temporal *Gloria* havia fet estralls, no només al litoral sinó també entre l'arbrat. Se'n van fer un tip, de recollir brancam durant els dies posteriors.

Amb l'inici de la desescalada, els barcelonins i les barcelonines van sortir al carrer massivament. Al carrer i als parcs! En Daniel ho definia com un moviment pendular: després de l'obligatorietat d'estar-se a casa, ara tocava escampar la boira tant com es pogués.

En Daniel Carulla i l'equip de Parcs i Jardins van aprofitar la pandèmia per consolidar el procés de naturalització de la ciutat i també per actualitzar, agilitzar i digitalitzar la comunicació interna entre tots els treballadors i treballadores.

A Barcelona no hi ha tants espais verds, tenint en compte el nombre d'habitants. Cada any es guanyen entre 8 i 10 hectàrees, però la relació encara és deficitària i, en conseqüència, se'n fa un ús intensiu. L'equip d'Estratègia Urbana va preparar els carrers per a una desescalada segura. En Daniel i les seixanta brigades de Parcs i Jardins es van escampar per tota la ciutat durant la primavera i l'estiu del 2020 per desbrossar les zones verdes i evitar possibles perills derivats de la brotada descontrolada d'aquella primavera pandèmica. Més de cinc-cents jardineros i jardineres van ordenar de nou el paisatge natural de Barcelona.

Paral·lelament es va digitalitzar la comunicació entre tot el personal. Fins aleshores les tasques corresponents a cada brigada s'anunciaven a través d'una circular penjada a les casetes. Es va aprofitar l'avinentsa per crear un grup de Telegram que va fer més eficaç la gestió de la feina i era més segur. I, per si fos poc, aquell grup virtual vertebrava l'organització i n'enfortia el sentiment de pertinença. Al grup de Telegram també va coordinar-s'hi el voluntariat durant la pandèmia i permetia participar-hi amb missatges i vídeos de tota mena fets pels treballadors i les treballadores.

La comunicació interna va ser fonamental durant els moments més durs del confinament i, encara més, durant la desescalada. El butlletí intern de l'Ajuntament va passar a ser setmanal en lloc de mensual. Es volia donar visibilitat i reconeixement a la feina i a l'esforç que estaven fent tots els treballadors i les treballadores municipals, malgrat les dures circumstàncies. I no menys important, el butlletí que la Maria Rodríguez i la resta de l'equip de Comunicació Interna elaboraven en temps rècord, també era una manera de difondre informació i unificar criteris durant les confoses setmanes de la desescalada.

Pasito a pasito

Pasito a pasito, a Bazar Perpiñá deia el *jingle* que sonava a totes hores a la ràdio per anunciar una botiga d'electrodomèstics de la ronda de Sant Pau, a tocar del Paral·lel. Va fer-se tan popular entre els barcelonins i les barcelonines (que ara ja tenen una certa edat) que es va incorporar al llenguatge col·loquial com a sinònim de *a poc a poc*. Un referent estrictament barceloní, quan la ciutat encara no tenia dimensions globals.

Pasito a pasito es va produir la desescalada. Durant els mesos de maig i juny es va transitar de la fase 0 a la fase 3. Cadascuna es corresponia a l'evolució dels indicadors de la pandèmia i comportava la possibilitat de fer o no fer una sèrie d'activitats a l'exterior.

Martí Arasanz
Neteja i gestió
de residus

Mentre la majoria de barcelonins i barcelonines, tothom amb les seves circumstàncies, anava comptant els dies per retrobar-se amb familiars, amics, coneguts i, fins i tot, saludats (aquells de qui mai abans no s'hauria pogut pensar que faria il·lusió de veure), la ciutat continuava funcionant. En Martí seguia organitzant els grups de neteja dels carrers i recollida d'escombraries amb totes les mesures de seguretat. Els dos primers mesos, la presencialitat del personal es va reduir un 70%, però al maig ja es va reincorporar la totalitat de la plantilla i només el grup administratiu continuava a casa treballant a distància. A part de les tasques de neteja i retirada d'escombraries, també es realitzaven desinfeccions contínues dels contenidors amb una mescla d'aigua i hipoclorit per evitar contagis. Alguns equips de neteja havien vist com des dels balcons se'ls aplaudia. D'altres havien trobat notes enganxades als contenidors agraint-los la feina. Un bocí de paper amb un *Gràcies per cuidar-nos* donava aleshores tot el sentit a la seva feina. Els grups de recollida que treballaven al nucli antic de Sarrià anaven especialment protegits. Des del 2018 funciona al barri un sistema de recollida porta a porta i, per tant, els equips de neteja havien de tocar totes les bosses amb els recels que això ocasionava en aquells dies en què no se sabia del cert com s'escampava el virus.



Cartell produït per l'equip de comunicació per demanar la col·laboració de la ciutadania. Dins de la campanya «Barcelona des de casa».

Les tasques de desinfecció no es van circumscriure als contenidors. Aprofitant que no hi havia tanta feina de recollides comercials i de la restauració, es va derivar el personal per crear serveis addicionals que ruixaven amb la mescla d'aigua i hipoclorit espais sensibles com les entrades de les residències d'avis i els supermercats i mercats municipals, així com els accessos als centres mèdics, hospitals i pavellons Salut. Precisament en aquestes instal·lacions sanitàries la recollida de residus resultava especialment delicada pel desconeixement que plantejava la persistència del coronavirus en el material de rebuig. Es va optar per dur directament a la incineradora tots els residus que s'hi produïen.

Neteja, recollida, desinfecció i mesures de seguretat eren les consignes de tots els equips. Tothom va estar a l'altura i les coses van funcionar. L'única cosa que en Martí no podia haver previst va ser la runa. Sí, la runa. A moltes llars els va semblar que podien aprofitar el confinament domiciliari per fer-hi obres menors, retirar envans, buidar trasters o llençar mobles. Quina era la sorpresa d'en Martí i dels equips de recollida quan tot sovint apareixien a les voreres bosses amb runa i tota mena de deixalles d'obra.

L'essència dels mercats

A part de dedicar-se a les petites reformes domèstiques, molta gent va agafar-li afició a la cuina durant el confinament. Tanta estona a casa s'havia d'ocupar fent alguna cosa de profit. N'hi havia que es decantaven per fer pa i pastissos i esgotaven el llevat dels supermercats. N'hi havia d'altres que van apostar per descobrir o redescobrir el comerç de proximitat i els productes dels mercats municipals. Els i les més de 3.000 paradistes que hi ha als 38 mercats municipals de Barcelona, i Mercabarna com a centre majorista, no van parar de treballar. De fet, van agrair que molta gent se'ls acostés per primera vegada perquè la nova clientela compensava la davallada de vendes que els suposava el tancament de la restauració. No van ser poques les parades del mercat que, coneixent el perfil dels seus clients i clientes habituals, s'hi van posar en contacte per oferir-los servei a domicili, sobretot en el cas de les persones grans que tenien por de sortir al carrer. Paral·lelament, i un cop més, la pandèmia va accelerar un procés que ja s'estava implantant: la digitalització dels mercats. Es van multiplicar esforços en les plataformes de compra en línia i es van instal·lar als mercats armariets (refrigerats) de recollida (*lockers*).

Eulàlia Medina
Mercats municipals

L'Eulàlia comprovava com l'activitat al Mercat d'Horta que dirigeix es mantenia raonablement bé. El que més l'amoïnava era garantir la seguretat del conjunt de les persones que hi treballaven i de les que s'apropaven a omplir els carretons amb la compra. Aforament, distància i higiene. Poder proporcionar mascaretes a tothom qui ho necessités era una prioritat, sobretot quan eren escasses. Per això, de camí a casa o aprofitant els viatges als Serveis Centrals de Mercats, a Sant Andreu, o quan pujava d'Horta al Mercat de la Vall d'Hebron, que també gestiona ella, l'Eulàlia anava entrant a les farmàcies per comprovar si hi tenien mascaretes i n'adquiria per a tot el personal del mercat.

A mesura que passaven les setmanes, avançaven les fases de la desescalada i es normalitzava (i s'abaratia) la comercialització de les mascaretes, l'Eulàlia va centrar-se en altres qüestions. Una d'elles va ser la represa de la remodelació del Mercat d'Horta que s'havia aturat per la pandèmia. La reforma d'un mercat demana una planificació logística exhaustiva, tant pel que fa a les reformes a l'estructura existent com a la construcció d'un nou equipament temporal per no deixar desatès el veïnat. Ara bé, també s'ha d'adaptar el discurs i l'oferta a les necessitats actuals de la clientela. És complex fidelitzar una nova generació que preferia gastar-se els diners en el lleure en lloc de fer-ho en el menjar, si més no fins abans de la pandèmia. En espera de veure com evolucionen les tendències de consum, l'Eulàlia planifica el Mercat d'Horta del futur, basat en la qualitat del producte i la proximitat de tracte. Aquesta és l'essència dels mercats que els fa, precisament, essencials.

L'Eulàlia Medina, juntament amb el personal de Mercats Municipals, els i les paradistes i Mercabarna, van mantenir l'activitat durant la covid-19. I qui sap si, amb el seu esforç, van contribuir a canviar una mica el model alimentari de la ciutat.



Bodes, batejos i comunions

Pilar López
Districte
de Nou Barris

Els batejos i les comunions no pertanyen al negociat de l'Administració local, per raons òbvies i divines. Ara bé, els casaments, sí. La Pilar feia anys que, entre les seves ocupacions al Districte de Nou Barris, hi havia l'organització de les cerimònies de les unions civils. La pandèmia havia deixat buida la sala de plens de la seu del districte. Durant mesos no hi va haver ni plenaris ni audiències públiques, però tampoc casaments. Moltes parelles van veure com es cancellaven les cerimònies. La Pilar, com la resta de serveis del districte, va acompanyar els nuvis i les núvies per tramitar la paperassa, que per sort va disposar d'una moratòria temporal de la documentació del Registre Civil. Quan va ser possible reprendre aquest tipus de cerimònies, tothom va haver d'aguditzar l'enginy. Moltes núvies entraven a la sala de plens agafades amb una veta o un llaç dels seus pares perquè no hi podia haver contacte físic. Les poques persones convidades s'havien d'asseure en grups bombolla. El personal municipal feia servir guants a l'hora de les signatures. I les parelles? Doncs amb mascareta fins a l'hora del petó! De mica en mica es va flexibilitzar aquesta mesura i els nuvis eren els únics que podien seguir tot l'acte a cara descoberta. Amb totes les finestres obertes per assegurar una òptima ventilació, es va passar fred en alguns moments a la sala de plens de la seu del Districte de Nou Barris. Ara bé, finalment, a còpia de setmanes, tothom qui va voler va poder-s'hi casar. Si va caldre posar-hi més hores, es va fer. El que la Pilar va haver d'estalviar-se, amb molta pena, va ser abraçar el nou matrimoni. Amb els mesos, es va anar recuperant el ritme i certa normalitat nupcial. La seu del districte de Nou Barris tornava a lluir amb tota l'esplendor. Un pavelló de l'antic Hospital Mental de la Santa Creu, que havia dirigit el doctor Pi i Molist, reconvertit a dependència municipal. La seu de districte més maca de Barcelona i el millor lloc on casar-se, segons la Pilar, només superada pel Saló de Cent a la Casa Gran. Ella mai no s'està de reivindicar l'orgull de treballar per a la gent dels tretze barris de Nou Barris.

Nivell 1 de treball remot

Tot i que alguns serveis essencials eren necessàriament presencials, com la feina als mercats municipals, el confinament exigia el treball a distància en la mesura del possible. Aquesta premissa era aplicable també al personal de l'Ajuntament de Barcelona. Abans de la pandèmia només unes tres-centes persones de la plantilla municipal feien servir regularment l'accés remot a la xarxa de l'Ajuntament per desenvolupar les seves tasques habituals. Amb la

declaració de l'estat d'alarma, la demanda del treball remot es va multiplicar. S'havia de trobar la manera de continuar donant sortida a tot el dispositiu administratiu intern (nòmines, baixes, nomenaments, cessaments, permisos de maternitat o paternitat...). També s'havien d'assegurar les dinàmiques de treball, la comunicació i les reunions tècniques, i els plenaries i altres òrgans de participació. I, finalment, però no menys important, facilitar a la ciutadania la tramitació digital i mantenir oberts els canals d'informació.

Els treballadors i les treballadores del telèfon d'informació 010 i de les oficines d'atenció a la ciutadania (OAC) es van convertir en un servei essencial. Per primera vegada en una situació d'emergència, la comunicació amb la ciutadania prenia un paper central. Es van repartir dispositius a la plantilla per poder realitzar atenció telefònica amb mesures de seguretat, en remot. Cadascun i cadascuna dels membres del personal va esdevenir una centraleta. Es van habilitar, fins i tot, videotrucades amb la ciutadania. El volum de consultes era ingent i es va respondre tot el que es va poder.

Albert Homs
Institut Municipal
d'Informàtica (IMI)

L'Albert i l'equip de l'Institut Municipal d'Informàtica (IMI) es van convertir en el centre d'atenció per a molts dels seus companys i companyes de la resta de departaments de l'Ajuntament que els necessitaven més que mai per seguir donant servei a la ciutadania. Es van trobar amb dos grans problemes que calia resoldre. El primer: la plataforma municipal que permet el treball remot, la POVI, no estava preparada per tantes connexions simultànies. El segon: moltes persones no tenien equips en condicions o els havien de compartir amb altres membres de la família durant el confinament domiciliari, fet que entorpia la seva vinculació contínua amb la feina.

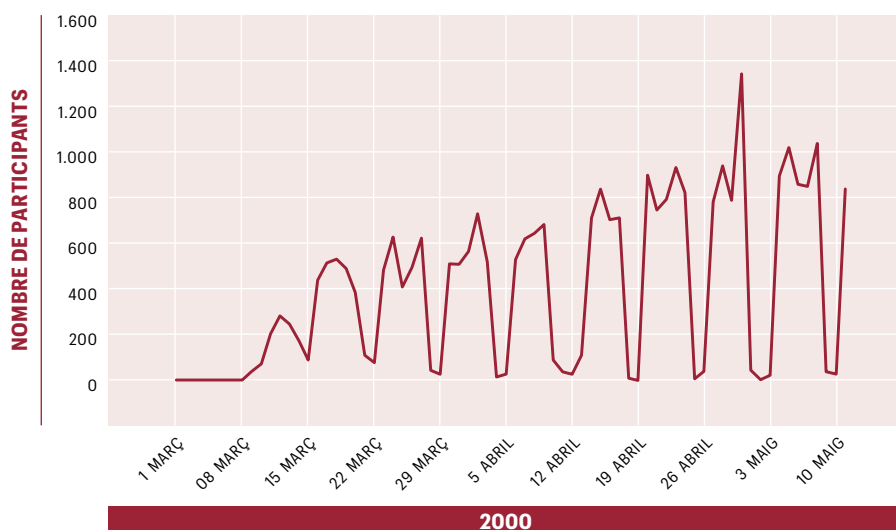
Abans de continuar caldria explicar què és la POVI. La POVI és la plataforma que s'utilitza per recrear l'entorn de treball de l'usuari en un ordinador personal, no corporatiu. L'usuari o usuària que s'hi connecta amb les seves credencials disposa d'una rèplica de tots els programes que utilitza a la seva estació corporativa de la feina, sense pràcticament canvis, inclòs l'escriptori. La POVI inicial prepanidèmica (rebatejada com a POVI 1) disposava de set servidors i ràpidament es va comprovar que era del tot insuficient. Però com trobar servidors nous en un moment en què tota Europa estava tancada i amb mesures de mobilitat restringides? Gràcies a l'empresa Huawei es va localitzar un conjunt de set servidors més a Hongria. Es va contractar un transportista que va travessar mig continent en un temps rècord. L'Albert va formar part del grup que va rebre el comboi al Centre de Processament de Dades, la sala de màquines de l'IMI, a la via Favència. Un equip de Parcs i Jardins va col·laborar a descarregar el nou dispositiu amb un transpalet. Una

prova més que tothom unia forces quan calia. Un cop instal·lats, connectats i activats els set nous servidors, va néixer la POVI 2. S'augmentaven definitivament les capacitats de treball remot per al personal municipal.

Més endavant, ja sense tants obstacles, va arribar la POVI 3, amb uns altres set servidors que consolidarien les potencialitats del teletreball i la comunicació amb la ciutadania. En dos mesos, el nombre de persones usuàries de la plataforma digital va augmentar de 300 a 3.000. Avui ja abasta bona part del personal municipal.

Nombre de participants a les reunions virtuals durant els mesos de confinament i principi de la desescalada.

Font: Institut Municipal d'Informàtica (IMI).



Tanmateix, no estaven tots els problemes resolts. Es va endegar un programa de repartiment d'ordinadors, que era l'altra qüestió pendent. Això volia dir que tothom que ho necessités podia rebre una estació corporativa, el que sempre s'ha dit *un portàtil de feina*. A principis de maig del 2020 s'havien lliurat 573 ordinadors.

El canvi de model general, de presencial a remot, va multiplicar les incidències informàtiques reportades que necessitaven assistència. El Servei d'Atenció a l'Usuari que presta ajuda al personal municipal va patir força en aquell període de transició, fins que van encaixar les noves metodologies.

Tot i el pic de feina i de pressió per subministrar en el menor temps possible el material informàtic i el flux necessari per treballar al personal municipal, l'Albert i la resta de membres de l'equip de l'IMI van haver de trobar temps

per a una altra missió cabdal. S'havia de garantir la connexió a la xarxa des dels pavellons Salut i el funcionament del sistema operatiu pertinent perquè el cos mèdic tingués accés als historials clínics de les persones ingressades. No només això, l'accés a internet també havia de permetre als pacients comunicar-se amb l'exterior durant la seva estada als centres sanitaris temporals, a través dels dispositius mòbils, i alleugerir una mica les hores sense cap altra ocupació. Des del servei VinclesBCN es van cedir 300 tauletes a persones grans en situació de risc a les residències perquè poguessin parlar amb les seves famílies.

L'Albert es va passar setmanes, mesos, salvant obstacles perquè tot funcionés raonablement bé, proveint de tecnologia tant col·legues de feina com equipaments i eixamplant la capacitat de les xarxes per procurar més i millors comunicacions. Tot i així, cap d'aquests sofisticats procediments tècnics el podien ajudar a estar més a prop de la seva família. Ell només podia fer servir el telèfon i les videotrucades de WhatsApp per estar-hi en contacte. Durant el confinament domiciliari i perimetral de municipis i zones sanitàries, el Pla de l'Estany on viu la família de l'Albert quedava lluny. Banyoles, com tantes altres viles i pobles del país, mai no havien estat tan inaccessibles. Tan a prop i tan lluny. L'Albert va haver d'esperar mesos per poder abraçar parents i amistats.

L'Albert Homs i l'equip de l'Institut Municipal d'Informàtica es van convertir en els guardians de la POVI, proveïdors de comunicacions i subministradors dels dispositius imprescindibles.



Connexions internacionals

Si Banyoles semblava estar molt lluny, també és cert que Xangai se sentia més a prop que mai. Diverses ciutats xineses com la mateixa Xangai o Shenzhen, Guangzhou, Nanjing, Yiwu i Guiyang es van bolcar per ajudar Barcelona, per compartir experiències de gestió de la pandèmia i amb l'enviament de material mèdic. No van ser les úniques. En l'àmbit europeu es va parlar amb les alcaldies de Milà, Roma, Florència (Itàlia va ser el país europeu més colpejat al principi de la pandèmia) i Viena per intercanviar informació i coordinar l'acció a escala europea. Coordinadament, també es va treballar amb representants de la xarxa de ciutats Eurocities. Tanmateix, i per raons òbvies, les ciutats de la regió Àsia-Pacífic van prendre un protagonisme especial.

Rosa Añó
Relacions
Internacionals

La Rosa i tot l'equip de relacions internacionals Àsia-Pacífic de l'Ajuntament feia anys que llauraven el terreny de les col·laboracions entre Barcelona i ciutats de la Xina, de Corea i del Japó. Especialment prospera era la relació amb Xangai, Shenzhen, Seül, Yokohama, Kyoto, Tòquio, Busan i Kobe, ja abans de la pandèmia. S'havien organitzat viatges perquè delegacions d'aquestes ciutats visitessin Barcelona, on despertava molt d'interès la planificació de la mobilitat o l'execució de les *superilles*. Es feia seguiment de la implantació específica dels diversos models de *smart cities*. Es teixien llaços comercials i culturals. En definitiva, la Rosa formava part de la diplomàcia de la ciutat, sortosament més alliberada dels conflictes i de l'estratègia política dels estats, i, per contra, centrada en l'intercanvi d'experiències de gestió i enfocada a la quotidianitat urbana.

Totes aquestes connexions, quan va ser l'hora de la veritat, es van convertir en suport i ajuda. L'Ajuntament de Barcelona va rebre més de 567.900 mascaretes, 15.000 ulleres de protecció, gairebé 86.000 guants, 6.000 granotes i 6.000 barrets de protecció que en un primer moment van anar a parar al personal sanitari per contrarestar, en la mesura del possible, l'escassetat d'aquests materials.

La feina de la Rosa i l'equip del Departament de Relacions Internacionals no es va acabar aquí. Ateses les circumstàncies, van ajudar en els tràmits duaners dels enviaments. Van haver de contractar una empresa especialitzada per a casos d'urgència. Enmig de la crisi que tenia paralitzat el gruix del trànsit aeri i congelats els canals de distribució, es corria el risc que els paquets es perdessin o desaprofitessin, amuntegats entre milers d'altres



capses, en una terminal de càrregues d'algun aeroport. Una vegada a Barcelona, s'havia de posar a recer i protegir uns recursos que eren de gran valor. La custòdia es va fer a un magatzem municipal, al carrer del Perú, a Sant Martí.

Recollir, inventariar i distribuir

Roser Crivellé
Logística
i Manteniment

Durant setmanes, al magatzem del carrer del Perú s'hi van aplegar centenars de donacions de tota mena. A més dels materials arribats de la Xina, les mateixes comunitats xinesa i coreana de Barcelona van ser especialment actives a l'hora de contribuir-hi. La Roser, com a responsable dels equipaments logístics de l'Ajuntament, era qui organitzava la rebuda. Tant particulars com empreses, grans i petites, van oferir el que creien que podia ser útil. Ho agafaven tot. Des de mascaretes i gel hidroalcohòlic fins a capelines provinents del parc d'atraccions del Tibidabo, casquets de dutxa d'hotels que s'havien quedat sense clients, llibres o menjar. Tanta generositat va rebre el reconeixement institucional públic i es va habilitar una pàgina web amb la llista dels donants barcelona.cat/covid19. Gràcies!

L'equip de Relacions Internacionals va coordinar el suport i l'ajuda que ciutats d'arreu del món donaven a Barcelona. La Rosa Añó va treballar amb la regió Àsia-Pacífic i amb les comunitats d'aquells països que viuen a la ciutat.

Totes les donacions s'afegien al trànsit normal de mercaderies que regularment passaven pel magatzem municipal, fruit de la feina del Departament de Compres. Més que mai s'havia de ser rigorós en la classificació per, tot seguit, assegurar l'eficàcia de la distribució. Els serveis socials i hospitalaris eren la prioritat de la Roser, a l'hora de fer arribar els recursos de protecció individual i els dispositius de telefonia i telecomunicacions, que també eren de la seva competència.

Aquesta allau de feina no hauria estat possible de suportar sense la cooperació i el compromís de tothom. La piràmide de comandament es va distorsionar, de manera que cadascú entomava les tasques que podia assumir més enllà de càrrecs. A la Guàrdia Urbana sí que es va mantenir l'escalafó reglamentari, tot i que oficials i agents es van fer càrrec de feines de transport i suport, a part de la guarda i custòdia que els era pertinent.

Barcelona té molt poder

A mesura que avançaven les fases de la desescalada, es va produir un procés lent de retorn a una certa normalitat. La recuperació de l'activitat econòmica es va complementar amb una campanya de comunicació adreçada a la ciutadania. Mai no és sobrer una mica d'orgull col·lectiu i enrobustir el sentiment de pertinença per eixorir els ànims. Es va compartir amb la ciutadania un eslògan, que remetia a la cançó olímpica de Peret *Gitana hechicera*, amb el consegüent audiovisual per a la televisió i les xarxes socials. La nova versió era una evolució menys rumbera que el clàssic. A la lletra es repetien missatges d'optimisme, com si a còpia de dir-ho moltes vegades es volgués tranquil·litzar l'esperit. Feia així (s'ha de llegir cantant):

Barcelona té molt poder

Barcelona té molt poder. Barcelona és poderosa.

La veïna que ajuda: és el seu poder.

No deixar ningú enrere: és el seu poder.

Junts farem que passi: és el teu poder.

Tot anirà bé: ens en sortirem.

Ella té molt poder. Barcelona és poderosa. Barcelona té molt poder.

Quedaven lluny els temps de la *gitana hechicera*. S'havien d'aixecar els ànims amb campanyes, però al departament de comunicació també tenien molta altra feina.



Cartell de la campanya «Barcelona té molt poder», que va acompanyar el procés de desescalada.

Águeda Bañón
Rosa Pueyo
Comunicació

Ara que es tornaven a obrir a la ciutadania la majoria dels equipaments municipals s'havia de crear i implantar tota una senyalística per tal d'establir itineraris d'entrada i sortida, garantir distàncies de seguretat o recordar les mesures de protecció personal elementals, que acabarien sent d'allò més quotidianes. Es van crear uns patrons estandarditzats i es van posar a disposició de tothom que ho necessités. D'aquesta manera, des dels districtes fins a les biblioteques, de les platges als transports públics, de les oficines fins als magatzems municipals podien fer servir els mateixos senyals amb diferents aplicacions.

Més enllà. Grec 2020

Ascensi Mir
Institut de Cultura
de Barcelona (ICUB)

Els senyals d'entrada, els de sortida i els circuits interns de circulació dins dels espais van ser un dels sis principis fonamentals de seguretat que l'Ascensi i l'equip de l'ICUB van marcar per poder celebrar de manera raonablement tranquil·la el Festival Grec 2020.

El 19 de juny de 2020 s'entrava a la fase de *la nova normalitat*, també coneguda com *la represa*. Fos com fos la manera de dir-ne i amb el benentès que encara calia observar mesures de precaució, hi havia moltes ganes de recuperar una certa dinàmica pre-pandèmica. Encara més quan el 21 de juny s'aixecava l'estat d'alarma i deixaven d'estar vigents les restriccions a la mobilitat per tot el territori espanyol.

Molts creadors i creadores van aprofitar el confinament per invocar les muses. D'altres van llançar-se a l'*streaming* a les xarxes socials per compartir el seu art. Ara bé, el món de la cultura té un vessant industrial que havia quedat congelat amb l'esclat de la pandèmia. Sense teatre, sense concerts, sense espectacles ni de dansa ni de circ, sense sales de cinema obertes s'havien quedat sense feina els equips de muntatge, escenografia, vestuari i maquillatge, d'il·luminació i de so, d'interpretació, de programació i de disseny, etc. Milers de professionals que també formaven part del circuit cultural estaven delerosos de tornar a treballar i cotitzar!

Amb aquest panorama, l'Ascensi i la gent de l'ICUB van redefinir el Festival Grec amb la convicció que, de totes totes, s'havia de celebrar. Es van establir sis principis estrictes de seguretat:

1. Reserva prèvia
2. Senyalització d'entrades, sortides i fluxos de circulació
3. Limitació d'aforaments
4. Distància de seguretat
5. Obligatorietat de mesures de protecció individual
6. Condicionament de mesures de protecció col·lectiva

El 30 de juny es va inaugurar el Festival amb l'espectacle *A tocar!*, de la companyia Baro d'Evel. La vetllada es va concebre com un homenatge als treballadors i les treballadores dels serveis essencials que havien estat al peu del canó durant els moments inicials de la crisi pandèmica. Bona part de les localitats del Teatre Grec estaven ocupades per personal sanitari. A partir d'aquell dia i durant un mes, es van succeir les representacions de cinquanta muntatges. La majoria dels



Un dels cartells que van formar part de la imatge gràfica de la 44a edició del Grec, la de l'estiu del 2020.

espectacles eren de producció o participació barcelonina i, fins i tot, es van recuperar algunes de les obres que s'havien hagut d'interrompre al març amb la irrupció del virus. També es van pujar a les xarxes algunes representacions dins del format Grec Obert.

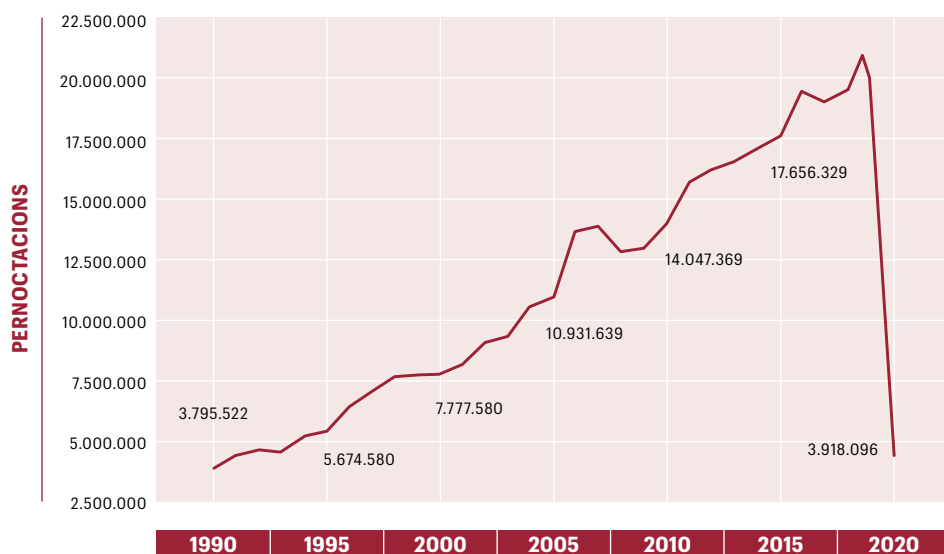
L'objectiu de l'Ascensi i el seu equip de recuperar, en la mesura del possible, l'activitat cultural de la ciutat s'havia aconseguit. Entre el gruix d'artistes i el personal tècnic es palpaven les ganes de tornar a fer coses. Era gairebé una necessitat. Encara que, per damunt de tot, es respirava l'alegria del retrobament. Amb prudència i contenció, sense abraçar-se o petonejar-se gaire, cosa certament difícil entre aquest col·lectiu, majoritàriament generós pel que fa a l'expressió dels afectes. I el públic també va respondre. Disciplinadament, emmotllant-se a tots els requisits de seguretat, els barcelonins i les barcelonines van omplir els espectacles que finalment es van tancar amb una mitjana d'ocupació del 91%. L'escena llatinoamericana era la destinació temàtica del Grec 2020 i algun tast se'n va poder veure, ni que fos digitalment. Ara bé, el Grec de la covid va ser el més barceloní de les últimes dècades. Un festival de km 0 que posava en relleu l'immens talent de la ciutat.

L'estiu de km 0

No només el Grec va ser de km 0. L'estiu sencer va deixar al descobert una Barcelona inèdita, totalment disponible per a la ciutadania local. Les joves generacions nascudes a la ciutat no l'havien vista mai sense turistes.

L'any 2020 el nombre de pernотacions als hotels de la ciutat es va reduir un 80% respecte al 2019. La xifra pel que fa a les pensions, els hostals i els pisos d'ús turístic es va situar al voltant del 50%.

Font: Observatori del Turisme a Barcelona: ciutat i regió.

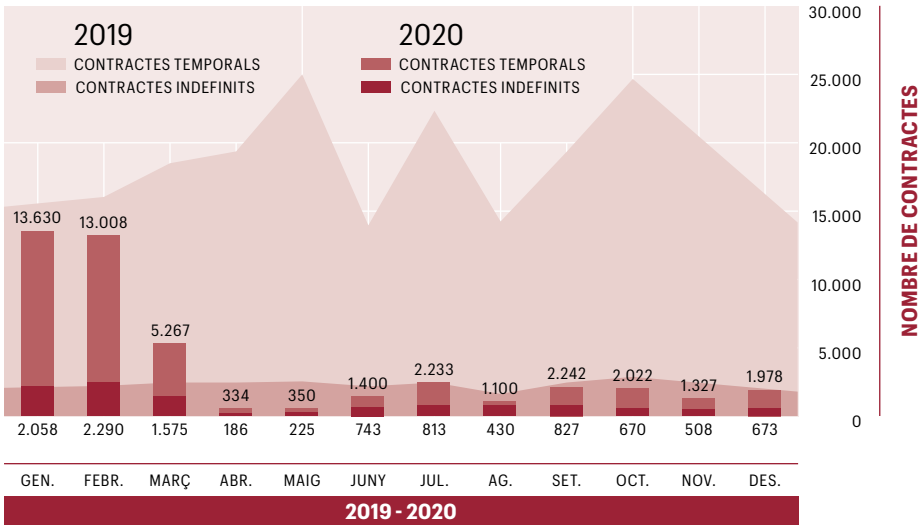


La pandèmia va fer disminuir el nombre de visitants en gairebé un 80%. Menys turistes internacionals, menys assistents a congressos (-90%) i menys creueristes (93%). L'aeroport del Prat va veure reduït el trànsit de passatgers un 75%. La situació pandèmica global, en què molts estats —incloent-hi Espanya— havien tancat fronteres o restringit la mobilitat de la seva ciutadania, no facilitava l'arribada de fluxos de turistes.

El turisme representava el 12% de l'activitat econòmica de Barcelona el 2019. Amb la covid-19 i la davallada de visitants es va notar una forta sacsejada en el mercat laboral estacional, vinculat a aquest sector.

Nombre de contractes relacionats amb l'activitat turística a Barcelona.

Font: Observatori del Turisme a Barcelona: ciutat i regió



L'estiu del 2020 va suposar un parèntesi que tenia reminiscències de *flashback*. Entre una cosa i l'altra, el nombre de visitants va retrocedir fins a xifres que no es veien a Barcelona des de principis dels anys noranta del segle passat. Tot era una mica com abans. Pocs turistes, bona part dels quals domèstics. D'entrada van venir visitants de les comarques catalanes, i a mesura que s'obrien les fronteres entre comunitats autònomes, de la resta d'Espanya. Al juliol, es distingia la jovenalla que preparava la selectivitat (que es va posposar uns dies) a les sales d'estudi de les biblioteques reobertes. La canalla que anava als tallers i a les activitats del programa «100% estiu» omplia equipaments municipals. A les platges hi havia lloc on estendre la tovallola. Moltes famílies van tornar a *anar al poble* de vacances. I també n'hi havia que es quedaven per fer el turista a la mateixa ciutat, comptant que tal vegada seria l'única oportunitat de poder fer fotos a la plaça de Sant Felip Neri o a la Catedral o a la Sagrada Família, sense grups organitzats apareixent-hi. Per no parlar d'una passejada per la Rambla o de baixar a la Barceloneta a menjar una bomba o qualsevol altra tapa. No tot era tan romàntic. El Barça queia humiliat a quarts de la Champions contra el Bayern de Munic i en Messi enviava un burofax demanant la sortida del FC Barcelona. Malauradament les festes majors de Gràcia i de Sants es van haver de celebrar virtualment. Fins i tot els actes de la Diada van tenir un format reduït i controlat, lluny de les multitudinàries concentracions dels darrers anys.



En Martí Arasanz i l'equip de Neteja i Gestió de Residus van tenir l'estiu més tranquil que recorden l'any 2020, després de la tensió dels moments inicials de la pandèmia.

Martí Arasanz
Neteja i Gestió
de Residus

En Martí no recordava un estiu tan tranquil. Sense turistes ni festes majors al carrer, no calia que els equips de neteja s'esmercessin una vegada i una altra a repolir els carrers del Raval, la Ribera o la Barceloneta. Amb una part dels hotels tancats i els pocs que restaven oberts amb una ocupació del 25%, la recollida de residus resultava més àgil i ràpida. Tampoc no hi havia tanta feina amb la restauració a mig gas. I les platges, amb famílies i grups reduïts a causa de les restriccions, no acabaven tan plenes de brossa. Tot això estava molt bé, però en Martí no podia parar de barrinar: com de boniques havien quedat les cases de les famílies barcelonines! A la propera pandèmia, no reduiria mai el servei de recollida de runa.





Les mascaretes i les onades

La Mercè 2020 – Santa Eulàlia 2021

Tornada a l'escola... amb mascareta

Núria Cortés
Escoles bressol

El setembre té coses bones però també és el mes en què comença el col·le. La Núria i la resta d'educadores infantils de l'Escola Aurora del Raval van tornar a la feina amb els dits creuats. A veure què passarà! I encara planava una incògnita més gran: com podien fer la seva feina ben feta amb les mesures de seguretat establertes per les autoritats sanitàries? El contacte amb la canalla és constant i necessari. Per fer-nos-en una idea, acostumen a dividir els infants en tres grups, segons la seva edat:

- Lactants: de 4 mesos a 1 any.
- Caminants: d'1 any a 2 anys.
- Grans: de 2 anys a 3 anys.

A diferència de la resta de centres educatius, les escoles bressol municipals ja havien obert les portes a finals de juny i durant tot el mes de juliol del 2020 per a infants en situacions de vulnerabilitat o amb condicions familiars específiques. En el cas de l'Escola Aurora van habilitar dues estances per a cinc infants cadascuna. Per parlar amb propietat, *estances* és com en diuen de les aules a les escoles bressol. Al setembre no es van planificar restriccions d'aforament. Això sí, cada vegada que es tancava un grup o un infant donava positiu, les educadores preparaven un *pack de confinament*. Es tractava de bosses personalitzades amb materials i joguines que sabien que els agradaven. D'aquesta manera, la canalla es podia entretenir amb les seves joguines favorites i, de passada, endur-se un trosset de l'Escola Aurora a casa.

Els nens i les nenes que continuaven a l'escola van veure alterat el seu funcionament habitual. Tot i que potser no se'n van adonar, sí que ho van patir. Les estances, que normalment estaven obertes per permetre el contacte entre els infants de diferents edats, es van tancar esdevenint grups bombolla. També es va limitar la participació de les famílies en el dia a dia de l'escola. Si abans de la pandèmia, les mares o els pares podien estar-se a les estances, a partir del setembre això no es va poder continuar fent. Podien semblar canvis petits; tanmateix, afectaven el cor del projecte educatiu de l'escola, oberta a les famílies i al barri. Ara bé, la mesura de més impacte va ser l'ús permanent de la mascareta per part de les educadores. La mascareta impedia el contacte total entre petits i educadores. El fet de no veure la



La Núria Cortés i les educadores infantils de les escoles bressol municipals han hagut de vèncer les barreres de la distància i el contacte, imprescindibles en la seva feina amb els infants. Però en (gairebé) cap moment no han perdut l'alegria.

boca i l'expressió sencera de la cara va tenir conseqüències en el desenvolupament de les aptituds comunicatives dels infants. El grup dels lactants es quedaven sense els somriures i totes les altres emocions que es desprenen de l'aspecte facial. Els grups de caminants i grans es perdien la visió dels llavis, justament en el moment en què començaven a aprendre el llenguatge oral, tant la parla com la llengua. En aquestes circumstàncies és molt important la boca i l'exageració dels gestos per a la imitació en la producció de sons i més encara quan la majoria dels infants de l'Escola Aurora no tenen ni el català ni el castellà com a llengua familiar. La Núria i les seves companyes es trobaven amb una altra frustració afegida: les famílies, provinents d'entorns culturals diferents que havien de deixar els seus fills i filles a l'escola bressol tant sí com no per raons laborals, els havien de confiar la canalla i ni tan sols els podien veure la cara.

L'ús de la mascareta ha tret color a la comunicació i a les interaccions socials. Amb el temps, les educadores infantils podran avaluar quin ha estat l'impacte real de la mascareta en el desenvolupament emocional i lingüístic dels infants.

La salut de Barcelona

Des del 2002, hi ha a Barcelona un organisme que monitora la salut de les persones que hi resideixen (i també dels visitants) i estableix les directrius d'actuació pel que fa a la salut pública. És l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB). Per entendre més bé les seves funcions, només cal donar una ullada als seus estatuts fundacionals:

- La recollida i anàlisi de les dades relacionades amb la salut (registre de malalties, enquestes poblacionals, estadístiques vitals, etc.). A partir d'aquestes dades, elaborar projeccions i valorar la necessitat d'intervenció.
- La vigilància epidemiològica a la ciutat de Barcelona, i el control de malalties transmissibles i de brots de qualsevol causa, amb les intervencions apropiades.
- La prevenció i promoció de la salut. Això implica la prestació i/o coordinació de determinats serveis preventius personals (vacunacions o cribratges) o en entorns col·lectius (laboral, escolar, persones migrants, etc.).

Només llegint aquests tres primers punts ja es dedueix la importància que va tenir l'Agència de Salut Pública en la gestió de la pandèmia, des del moment inicial. Però, a més, també s'encarrega d'atendre les drogodependències, la seguretat alimentària i les malalties dels animals de companyia que podrien repercutir sobre la població. I gestiona un laboratori per a les anàlitzes relacionades amb els seus objectius. L'Agència de Salut Pública està vinculada al Consorci Sanitari de Barcelona, format per l'Ajuntament i la Generalitat, i que representa la màxima autoritat sanitària a la ciutat.

Lucía Artazcoz
Agència de Salut
Pública de Barcelona
(ASPB)

Quan el coronavirus va arribar a Barcelona, totes les mirades es van girar cap als professionals de l'Agència, com a experts i expertes en malalties transmissibles, per buscar respostes. La Lucía i el seu equip estaven completament desbordats perquè els demanaven unes respostes que no tenien. Què era el coronavirus? Com es transmetia? Què es podia fer per evitar que s'escampés? Com s'havia de tractar? Cap d'aquests interrogants es podia aclarir fàcilment en aquells moment d'incertesa i manca d'estudis.

Abans de la covid-19, a Barcelona es produïen una mitjana de 10.000 casos anuals de transmissió relacionats amb malalties infeccioses. Per bé que pot semblar una xifra elevada, es tractava de brots puntuals dels quals es

podia fer seguiment a través del rastreig i no afectaven greument l'estructura sanitària. De cop i volta i en poc temps, aquesta xifra es va multiplicar. I encara pitjor, s'hi van afegir dos elements que s'escapaven de qualsevol control. Un va ser la constatació que el virus, el SARS-CoV-2, havia entrat en una fase de transmissió comunitària. Això vol dir que es disseminava sense possibilitat de cenyir-lo, bloquejar-lo i aturar-lo. L'altre factor aterridor que s'hi va sumar va ser l'elevada letalitat que ocasionava, sobretot entre les persones grans. En la primera onada (del 25 de febrer al 4 de juliol de 2020) van morir 3.439 persones més del que hauria estat habitual, segons la mitjana de defuncions en aquest interval de temps a Barcelona.

La Lucía i el seu equip de l'Agència de Salut Pública van entomar la primera onada de la pandèmia amb tota l'energia però sense respostes certes. Durant l'estiu van replantejar la seva metodologia de treball per ser més eficaços.

Després del confinament domiciliari i les fases de desescalada, quan les dades es van començar a estabilitzar, la Lucía i el seu equip van fer un primer balanç del que havia passat i com havien reaccionat. Dues conclusions, van extreure'n ràpidament. La primera, el rastreig no va ser eficaç en el moment de la transmissió comunitària i van consumir-hi massa energies. Segona, i encara més important, el personal sanitari que treballava a l'Agència no podia dedicar-se a tasques administratives o de rastreig, malbaratant els seus coneixements que eren tan útils en altres tasques, d'avaluació, anàlisi o planificació d'estratègies.



Després d'analitzar la seva actuació, la Lucía i la resta de membres de l'Agència de Salut Pública van prendre la decisió de reestructurar la seva organització per tal de ser més eficaços si esclatava una nova onada, com així va ser. Van mantenir el còmput de casos, de brots, d'hospitalitzacions i de defuncions, que publicaven diàriament, posant les dades a disposició de la ciutadania i les institucions. Ara pot semblar normal tenir accés periòdic a les xifres, però tradicionalment l'Agència les havia fet públiques globalment, dins el seu balanç anual. La Lucía havia decidit trencar aquesta dinàmica durant el mes d'abril, conscient de la seva utilitat social i sanitària. Simultàniament es van replantejar els equips de rastreig amb la creació d'un *call center* nodrit de personal administratiu degudament supervisat però sense presència de sanitaris/àries sobrequalificats per a la feina de seguiment de casos. També es van activar dues oficines que serien vitals per a la segona onada, que estava a punt de començar:

- EduSalut, que vetllaria per la gestió de les escoles i les mesures aplicables a l'alumnat i al professorat.
- VigCovid, l'oficina de vigilància covid, que s'encarregaria d'observar l'evolució de la pandèmia, establir protocols i assessorar les administracions en moments especials.

S'havien posat els fonaments per encarar el que havia de venir. L'estiu del 2020, encara que fos una mica, la Lucía i el personal de l'Agència de Salut Pública van poder descansar una mica i rescabalar-se de la tensió que havien patit.

Precedents pandèmics

Al segle xx, les epidèmies ja havien fet estralls a Barcelona. L'estiu del 1971, inesperadament, va aparèixer un brot de còlera. Les autoritats del règim van comunicar oficialment tres morts i quatre-cents ingressos hospitalaris. Tres dècades abans, entre el 1941 i el 1943, en els temps de la primera postguerra, va ser el tifus. I a la tardor de 1918, la grip espanyola va arribar al pic d'incidència. Talment com el 2020, es van prohibir les reunions i els desplaçaments; es van col·lapsar els hospitals i els serveis funeraris, i van tancar escoles i universitats. Un jove Josep Pla, que havia arribat a Barcelona per estudiar dret, va viure aquest episodi en primera persona. Va aprofitar la clausura per passejar i conèixer la ciutat. Si continuem tirant enrere, a l'estiu i la tardor de 1821, la febre groga va colpejar fortament la ciutat. La vivència d'aquelles circumstàncies va commoure Pere Felip Monlau, que aleshores tenia 13 anys acabats de fer. La constatació de l'impacte de la febre groga sobre la població més vulnerable va determinar la seva carrera posterior,

la naturalesa dels seus assajos i el seu tractat *Abajo las murallas!!!* (1841), manifest inaugural de la Barcelona moderna.

Ara bé, les epidèmies més demolidores que ha patit Barcelona van ser les que es van produir a causa de la pesta negra. A partir de 1333, conegut com *lo mal any primer*, es van anar succeint crisis cícliques, glopades de malaltia, fam i mort, que delmaven sistemàticament la població de la ciutat. Especialment tràgics van ser els anys 1348 i 1651.

El segle XVII va ser un no parar a Barcelona. La guerra dels Segadors i el Corpus de Sang (1640), la pesta de 1651 i la plaga de llagostes de 1687. Enmig del desori provocat per la munió d'insectes voladors, els barcelonins i les barcelonines de l'època es van encomanar a la Mare de Déu de la Mercè per superar aquella invasió. Quan va haver passat la malura i com a agraïment per la seva intermediació divina, el Consell de Cent va nomenar la Mare de Déu de la Mercè patrona de la ciutat, després de les corresponents deliberacions que van quedar recollides al Llibre d'Ordinacions del Consell de Cent (volum 39 f. 12v, 15v, 28v, 55v, 79v, 135v, 170), que vindria a ser la *Gasetta Municipal* de l'època.

La Mercè 2020

333 anys després de la plaga de llagostes, una altra calamitat engolia Barcelona: la pandèmia del coronavirus. Malgrat tot, i com que les dades epidemiològiques de finals de l'estiu eren raonablement estables, es van tirar endavant les celebracions de la festa major amb precaució i totes les mesures que s'havien après des del Grec.

Entre els dies 24, 26 i 27 de setembre de 2020 es van programar 371 activitats repartides pels deu districtes. Com sempre, es va poder gaudir de concerts, espectacles d'arts al carrer i actes de cultura popular.

Ascensi Mir
Institut de Cultura
de Barcelona (ICUB)

Per bé que les mesures de protecció no eren tan estrictes com durant la celebració del Festival Grec, la gent prenia moltes precaucions i imperava la prudència general pel que fa a les distàncies i a l'ús de les proteccions individuals, com ara les mascaretes. L'Ascensi i l'equip de l'ICUB corroboraven, dia rere dia, com el públic estava esporuguit, en paraules seves, directament *acollonit*. Sobretot ho van constatar als concerts. Es van oferir 48.000 localitats per als concerts de Barcelona Acció Musical (BAM), del BAM Cultura Viva i de «La Mercè és Música», i s'havien de reservar amb antelació per tal de controlar els aforaments. Entre



Cartell de la festa major del 2020, obra del col·lectiu Reskate. S'hi recupera la llagosta com a analogia històrica i s'hi introdueix la mascareta com a símbol del present.

la por i la desídia, finalment només es va ocupar una mitjana del 65% de les places, malgrat que s'havien exhaurit totes les entrades. Més seguretat desprenien els actes de cultura popular, amb un 75% d'ocupació i els espectacles del MAC (Mercè Arts al Carrer), amb un 95%.

Llevat de la decepció que suposava la infrautilització de l'aforament dels concerts, l'Ascensi i l'equip de l'ICUB van respirar alleujats i contents quan es va acabar el Piromusical i es va posar punt final a la primera Mercè de la pandèmia. Per cert, el Piromusical va abandonar l'avinguda de la Reina Maria Cristina per evitar grans aglomeracions i els focs es van llançar des de diferents punts de la ciutat perquè tots els barcelonins i barcelonines poguessin veure'ls des dels terrats. La selecció musical, que es va poder seguir a través de la ràdio i la televisió, trenava tot de temes del gust de la gent gran de Barcelona. Un altre homenatge.

El final de la treva estival: les onades

La pandèmia no va poder estovar aquella tristor que s'ennavega pels carrers, les cases i els esperits de la ciutat cada 25 de setembre quan s'acaba la festa major. És el senyal que l'estiu ha arribat definitivament al final. El 2020 no va ser una excepció, amb la particularitat que la baixada de temperatures a l'octubre va coincidir amb l'augment de casos de coronavirus. Havia començat la segona onada. Les fases de la desescalada van donar pas a les onades periòdiques, cadascuna amb les seves característiques i peculiaritats.

- 1a onada: 25/2/2020 - 4/7/2020 - La primera i més letal. Interonada.
- 2a onada: 1/10/2020 - 6/12/2020 - Més diagnòstics, més casos.
- 3a onada: 7/12/2020 - 14/3/2021 - El Nadal de les bombolles i els *allegados*. Inici de la vacunació.
- 4a onada: 15/3/2021 - 12/6/2021 - La variant britànica.
- 5a onada: 13/6/2021 - 1/11/2021 - La variant delta, l'onada de la joventut.
- 6a onada: 2/11/2021 - febrer de 2022 - La variant òmicron. Les xifres es disparen, però sense l'impacte letal inicial.

Gràfic de l'evolució dels casos diagnosticats a la ciutat de Barcelona.

Font: Agència de Salut Pública de Barcelona



Els mapes no enganyen

Una característica de les primeres fases de la pandèmia va ser el paral·lelisme directe entre la renda de les persones i la probabilitat d'infectar-se del SARS-CoV-2. Dit d'una altra manera, com més pobre s'era, més possibilitats de contagiar-se.

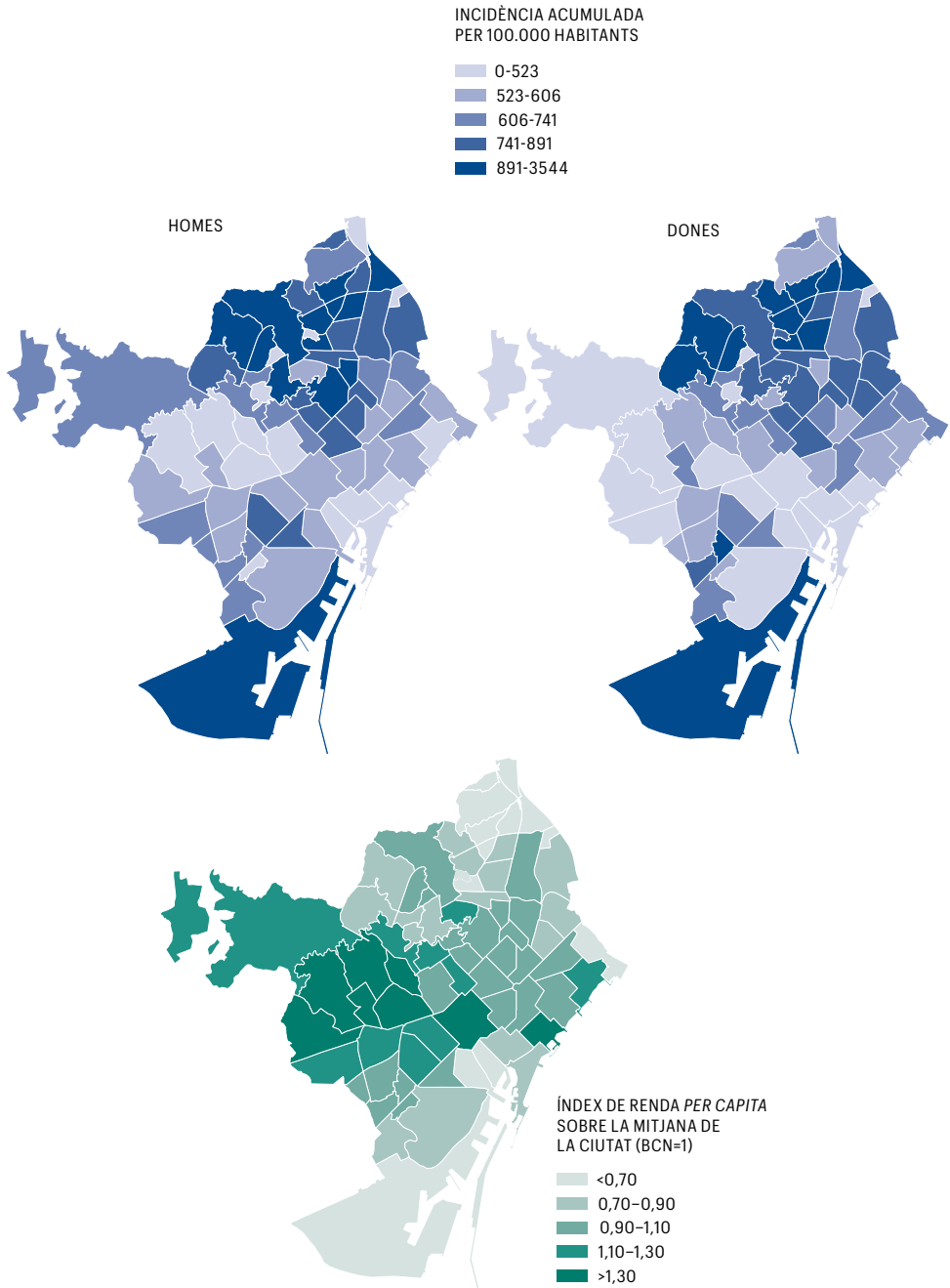
Lucía Artazcoz
Agència de Salut
Pública de Barcelona
(ASPB)

La Lucía ha col·laborat amb grups d'experts i expertes per desentrellar les claus d'aquesta relació. De les seves anàlisis, n'han sortit diversos assajos. A l'article «Socio-economic Inequalities in COVID-19 in a European Urban Area: Two Waves, Two Patterns» ('desigualtats socioeconòmiques durant la covid-19 en una àrea urbana europea: dues onades, dos models'), publicat el 2021 a l'*International Journal of Environmental Research and Public Health*, s'exposa el cas de Barcelona com a patró. La Lucía és especialista en epidemiologia social i certifica que el 80% dels determinants de la salut depenen de les condicions socials i només el 20% de factors estrictament sanitaris. Les condicions laborals, la densitat de l'habitatge o l'accés a la salut són cabdals per entendre el comportament i l'afectació comunitària de les malalties. Durant la covid-19 aquestes dinàmiques van quedar provades, per si algú en tenia cap dubte. Així doncs, els barris amb les rendes més baixes es van veure més afectats per la pandèmia. En són diverses, les causes: els pisos són més petits als barris de rendes baixes i hi viu més gent, sovint compartint les cambres. Els treballadors i les treballadores fan feines que normalment tenen menys reconeixement social però que van passar a ser essencials durant la pandèmia (neteja, atenció al públic, repartiment o distribució) i, per tant, van tenir menys possibilitat de teletreballar i de guardar el confinament domiciliari. Això els exposava obertament al virus. Amb l'afegit que els desplaçaments els feien normalment amb transport públic, que, tot i les mesures de seguretat, comportava més interacció social. En alguns casos, la precarietat de les feines o la irregularitat contractual els impedia acollir-se als ajuts públics que es van habilitar. Tots aquests elements s'accentuaven entre la població migrada de menys poder adquisitiu.

El mapa de Barcelona que surt d'aquesta fotografia socioeconòmica confirma els plantejaments que la Lucía feia anys que observa: el patró de classe és determinant en els moments durs de les crisis. La covid-19 no n'ha estat una excepció.

Comparació entre la incidència acumulada del virus durant la primera onada i la renda *per capita*, als diferents barris de la ciutat.

Font: «Socioeconomic Inequalities in COVID-19 in a European Urban Area: Two Waves, Two Patterns».



Els barris dels extrems de la ciutat, tant del nord com del sud, configuren dues franges de concentració de pobresa i van ser els més afectats per la primera onada de la covid-19. Els recursos municipals d'assistència social s'hi van abocar de manera coordinada. S'hi va intervenir des de diferents àmbits per desplegar mesures concretes: itineraris segurs de mobilitat per a la desescalada, atenció telefònica, àpats a domicili, congelació de pagaments o repartiment de targetes moneder des dels serveis socials, ajuts als casals comunitaris. Aquestes accions es van dur a terme a tota la ciutat. Ara bé, als barris amb menys renda familiar van tenir més repercussió perquè molta gent rebia els embats de la pandèmia i necessitava el suport municipal.

Els serveis socials

Olga Molins
David González
Serveis Socials

Els serveis socials de la ciutat actuen com una gran xarxa que té cura de les persones amb menys recursos, tant pel que fa als diners com als entorns familiars. L'Olga i en David formen part d'aquesta gran estructura que fa el seguiment de les situacions de precarietat o de dependència i tracta d'esmenar-les. La declaració de l'estat d'alarma i el consegüent confinament domiciliari van aturar en sec la possibilitat de mantenir els nexes i la proximitat entre els serveis socials i les persones, que, més que mai, requerien la seva ajuda. En David i l'Olga, i la resta de membres dels serveis socials, estaven acostumats a tractar amb la gent cara a cara, a escoltar-la i acompanyar-la de prop. La primera gran trava amb què es van topar va ser la presencialitat o, més ben dit, l'absència de presencialitat. Es va mantenir un centre d'urgències per districte, per bé que la majoria de la seva feina l'havien de fer teletreballant des de casa. Gràcies al servei informàtic municipal que es va habilitar ràpidament van poder coordinar les polítiques de suport. El repartiment dels diners del fons municipal d'emergència creat per fer front a la covid-19 va ser una de les primeres accions. Entre l'1 de març i el 30 de juny de 2020 es van atorgar des dels serveis socials municipals un total de 18.760 ajuts d'emergència per un valor global de 8,01 milions d'euros.

Paràmetres per acollir-se als ajuts del fons d'emergència i imports corresponents.

Font: Institut Municipal de Serveis Socials

INGRESSOS 2019 (IRSC)	UNITAT ECONÒMICA DE CONVIVÈNCIA	QUANTIA MENSUAL	QUANTIA TOTAL 6 MESOS
	Membres	Euros	Euros
Inferiors a 7.967,73 euros anuals	1	250	1.500
	2	350	2.100
	3	425	2.550
	4	475	2.850
Iguals o superiors a 7.967,73 euros anuals	1	200	1.200
	2	280	1.680
	3	340	2.040
	4	380	2.280

L'Olga i en David comprovaven com les targetes moneder Barcelona Solidària, que servien per fer arribar els diners a la ciutadania, s'exhaurien ràpidament. S'havien aturat els desnonaments i es permetia cancel·lar el pagament dels subministraments bàsics. Ara bé, a la Barcelona confinada, moltes famílies s'havien quedat sense ingressos perquè sobreviuen al dia, amb una situació contractual temporal o directament de l'economia submergida, i sense xarxa familiar que pogués donar-los suport. Molta altra gent que es va poder acollir als ERTO (expedients de regulació temporal d'ocupació) facilitats des del govern estatal va tardar uns mesos a cobrar els diners que els corresponien. Potser no acumulaven deutes però tampoc no tenien res a la nevera. Aquesta era la història que en David i l'Olga sentien una vegada i una altra. La prioritat va ser que ningú no es quedés sense menjar. A part de les targetes moneder Barcelona Solidària, es va engegar un servei d'àpats ja fos en menjadors públics, en format pícnic (bosses preparades per recollir) o a domicili. El repartiment a domicili estava especialment pensat per a les persones grans sense entorn familiar i, també, per a tothom que havia de fer la quarantena sense cap altra possibilitat d'ajuda.



Les respostes que es van activar des dels serveis socials van suposar un alleujament de les situacions més crítiques ocasionades per la primera onada de la covid-19. Tanmateix, els equips d'assistència municipal van haver de deixar aparcats el treball educatiu, la prevenció i la diagnosi de noves situacions de risc i el seguiment estricte dels casos que els ocupaven. A mesura que podien, anaven reprenent les seves tasques habituals, però la pandèmia havia eixamplat la bretxa de la desigualtat. Això era del tot visible al barri on treballen l'Olga i el David: el Poble-sec. I colpejava de manera directa les persones grans, el col·lectiu de joves en situació de risc i persones amb rendes baixes. Per tot plegat, quan al mes d'octubre es va dissenyar la nova edició del Pla de barris (2021-2024) s'hi va incloure el Poble-sec.

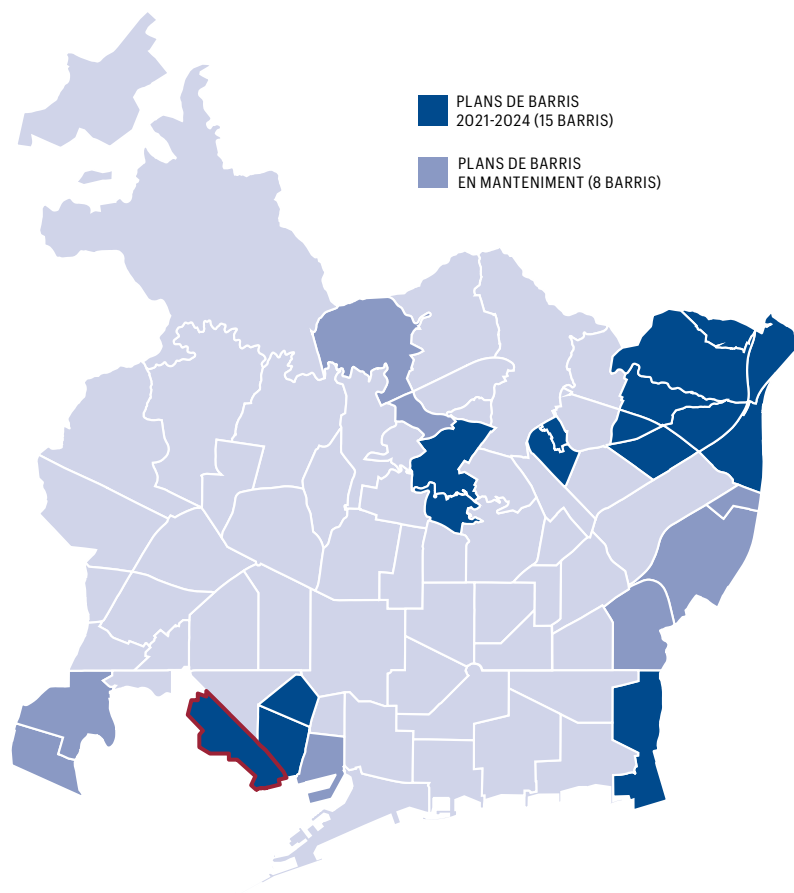
L'Olga Molins i en David González, i tot el personal dels serveis socials de Barcelona, van abocar-se a parar el cop entre les persones que patien situacions de precarietat o dependència.

El Poble-sec com a exemple

El Poble-sec reuneix unes característiques que el fan particular. La seva proximitat al centre n'ha turisticat una quantitat considerable d'habitatges. El mateix turisme ha esperonat el desenvolupament d'àrees d'oci nocturn i ha mutat la base del comerç de proximitat i l'activitat econòmica. Parallelament, i com altres zones de la ciutat, el barri concentra molts habitatges petits i antics. En uns hi viu més gent que no pas la mitjana barcelonina. Els altres estan ocupats per persones grans que viuen soles. Amb dades del 2020, al Poble-sec 1.274 persones més grans de 75 anys vivien soles. El Poble-sec és un barri densament poblat (el setè barri més dens de Barcelona), amb un índex de renda familiar disponible (IRFD) baix i amb escassos equipaments ciutadans. La seva ubicació, la seva orografia i les dinàmiques habitacionals han convertit el Poble-sec en una zona on es maceren i es destillen, a petita escala, totes les crisis i conflictes que pateix Barcelona.

Mapa dels quinze barris inclosos al Pla de barris 2021-2024 i dels vuit barris on es continua el manteniment del Pla de Barris anterior.

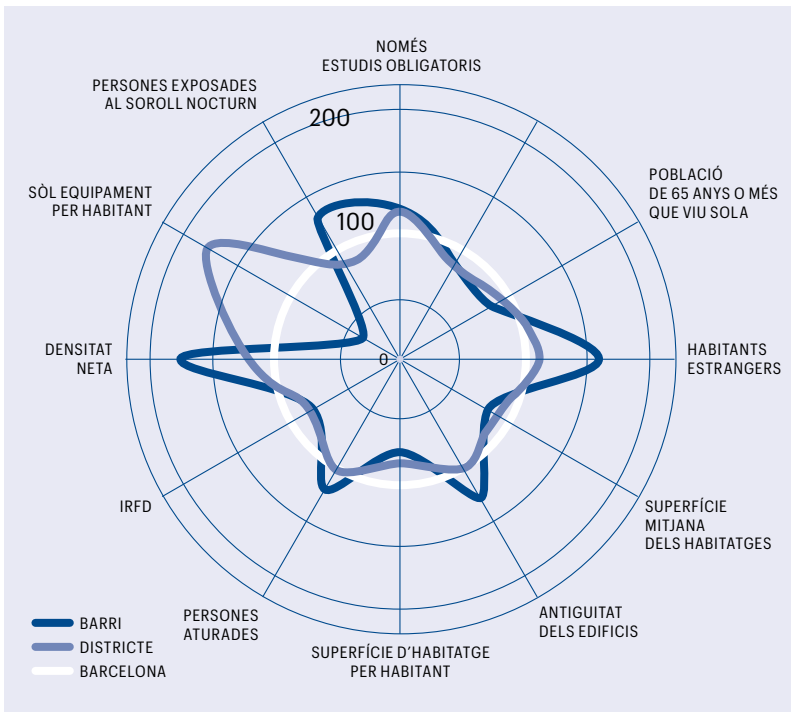
Font: Ajuntament de Barcelona. Pla de barris



En David i l'Olga, com la resta dels trenta professionals que treballaven als serveis socials del Poble-sec, van gestionar moltes ajudes. Cadascun dels casos era un reflex de la realitat del barri. L'atenció a persones grans que no tenien cap possibilitat de socialitzar presencialment, tancades a casa, sense centres de dia ni un entorn familiar proper. El complement alimentari per a persones amb rendes baixes o dependència. I el suport a moltes persones que treballaven en el sector de serveis, amb feines relacionades amb el turisme, la restauració o l'hoteleria. Els sous baixos o les irregularitats en la contractació les van col·locar en una situació d'extrema fragilitat quan es va declarar el confinament i el tancament de totes les activitats no essencials. Moltes d'aquestes persones eren migrades i tenien menys proximitat als recursos municipals que s'oferien. Al Poble-sec el 41% de la població no ha nascut a Espanya. A part de la comunitat italiana, la pakistanesa i la filipina hi són les més nombroses, tradicionalment autoorganitzades i poc demandants de serveis públics.

Comparació d'indicadors socials entre el barri del Poble-sec, el districte de Sants-Montjuïc i el conjunt de Barcelona.

Font: Ajuntament de Barcelona. Pla de barris



Els serveis socials de Barcelona van continuar treballant a dojo. Donaven respostes a les necessitats individuals i familiars i es coordinaven amb els districtes i les entitats dels barris per a les accions comunitàries.

Accions comunitàries

Juan Carlos Contreras
Plans comunitàris

En Juan Carlos forma part de l'equip de tècnics i tècniques comunitaris. Ells i elles són l'enllaç directe entre les entitats de cada barri i l'Administració municipal. La seva feina és bidireccional. D'una banda, supervisen els recursos públics destinats a les associacions del territori. I a la vegada recullen les necessitats i les demandes de la societat civil organitzada de base (entitats i xarxes comunitàries) per fer-les arribar als diferents àmbits municipals. Són una baula imprescindible de la cadena de comunicació entre la comunitat i l'Administració. En Juan Carlos ho expressa d'una forma més bonica: enxarxen el territori. Un dels principals eixos de treball d'en Juan Carlos, com de la resta de l'equip de tècnics i tècniques comunitaris, és informar les entitats dels recursos que l'Ajuntament posa a la seva disposició perquè aprofitin totes les oportunitats que s'ofereixen i no quedin amagades en tràmits burocràtics.

L'esclat de la pandèmia també va representar un canvi de paradigma de les polítiques econòmiques de l'Ajuntament. Es va recórrer al territori per a l'adquisició de béns de primera necessitat, assumint els costos de producció, com a resposta al col·lapse del mercat. Mitjançant Barcelona Activa, es va coordinar una xarxa, amb participació del sector privat, tercer sector i les comunitats locals, de més de 200 tallers i persones voluntàries, que va elaborar i distribuir més de 300.000 mascaretes per als col·lectius de treballadors essencials. A tot això cal afegir-hi la participació dels ateneus de fabricació (equipaments públics per a l'impuls digital), i el suport de les gerències, les direccions i els departaments implicats de l'Ajuntament per a la producció, el muntatge i la distribució dels equips de protecció. I la col·laboració de les entitats i de les xarxes comunitàries de barri que van donar suport i gestionar directament necessitats de veïns i veïnes a través dels equipaments de proximitat. Des dels districtes es va facilitar la coordinació perquè els centres cívics i els casals municipals es reorientessin com a casals comunitaris i centres logístics. Servien per emmagatzemar material de protecció, per gestionar suport organitzatiu i econòmic, en relació directa amb els serveis socials i els serveis de proximitat dels districtes, i també com a espai de reunió i d'accés a internet i a equipaments informàtics. Fins i tot, en determinats moments, es va permetre l'accés als lavabos de la gent que passava pel carrer tenint en compte que la restauració estava a mig gas.

El 24 de juliol de 2020 es va aprovar al Ple municipal, sense cap vot en contra, un Fons Covid de 90 milions d'euros per fer front a les necessitats socials i de reactivació econòmica de la ciutat. Els 90 milions del Fons Covid (també conegut com Pla de xoc) es van distribuir de la manera següent:

- 35 milions a les necessitats socials,
- 30 milions a la reactivació econòmica,
- 15 milions a la transformació de l'espai urbà i
- 10 milions a l'àmbit cultural.

Una part dels diners destinats a les necessitats socials es va dedicar a reforçar el projecte dels casals comunitaris. Es tractava de posar els equipaments municipals de proximitat al servei de les entitats i les xarxes comunitàries que s'havien generat als barris per donar resposta a les necessitats produïdes per la pandèmia i vehicular aquest suport solidari veïnal. Informar, donar suport, coordinar (amb els districtes, els serveis socials, Salut Pública o els centres educatius), proveir, connectar, van ser conceptes clau del projecte de casals comunitaris. En definitiva, com deia en Juan Carlos, enxarxar.

Es van triar entre dos i tres equipaments municipals de proximitat a cada districte.

DISTRICTE	CASAL COMUNITARI
CIUTAT VELLA	CDB POU DE LA FIGUERA
	CDB DEL RAVAL
	ABA BARCELONA OBERTA
L'EIXAMPLE	CDB ESPAI 210
	ESPAI VEÏNAL CALÀBRIA 66
	CASAL DE JOVES QUEIX (LOLA ANGLADA)
SANTS-MONTJUÏC	CDB LA VINYA
	CDB LA LLEIALTAT SANTSENCA
	CC EL SORTIDOR
LES CORTS	CC JOSEP M. TRIAS I PEITX
SARRIÀ-SANT GERVASI	CC CASA ORLANDAI
	CDB CAN RECTORET
GRÀCIA	CC EL COLL - LA BRUGUERA
	CENTRE DE CULTURA LA VIOLETA
HORTA-GUINARDÓ	CDB MAS GUINARDÓ
	CC CARMEL
	CDB CAN TRAVI
NOU BARRIS	CDB TORRE BARÓ
	CDB TON I GUIDA
	CC CAN BASTÉ
SANT ANDREU	CDB TORRE DE LA SAGRERA
	CC TRINITAT VELLA
SANT MARTÍ	CDB BESÒS
	CDB ANTONI MIRÓ PERIS
	ESPAI MUNICIPAL VIA TRAJANA



En Juan Carlos Contreras i tot el personal tècnic comunitari van posar els recursos públics a disposició de les entitats i les xarxes veïnals. El seu repte serà mantenir aquests llaços de suport mutu en un territori enxarxat.

Entre l'estiu i la tardor del 2020 es van consolidar els casals mentre l'equip de tècnics i tècniques comunitaris continuava i aprofundia la seva feina a peu de carrer. El suport assistencial es combinava sempre amb una perspectiva feminista i intercultural. En Juan Carlos treballava al districte d'Horta-Guinardó. Tot el seu esforç, el de les entitats i les xarxes comunitàries es va veure reconegut quan es va atorgar una Medalla d'Or de la Ciutat (2021) als casals comunitaris d'Horta-Guinardó, pel seu treball per enfortir la comunitat i garantir l'atenció a persones en situació de vulnerabilitat.

La segona onada

La prudent recuperació de la normalitat que es va produir a l'estiu del 2020 es va esberlar amb l'arribada de la tardor. A principis d'octubre el nombre de casos anava augmentant de manera imparable. Tots els indicadors així ho demostraven.

Francisco Javier Varela
Barcelona Cicle de l'Aigua

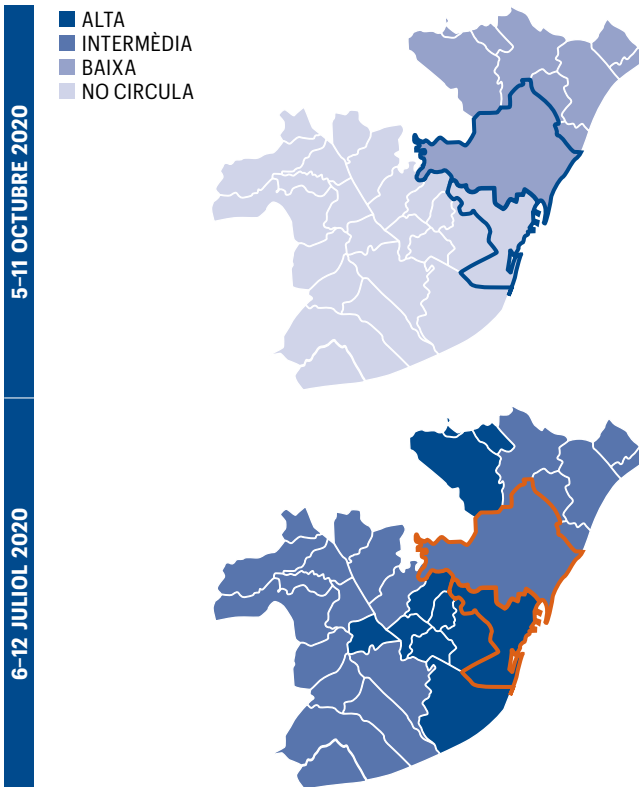
A la societat municipal Barcelona Cicle de l'Aigua, SA, se la coneix per l'acrònim BCASA. És un nom que pot resultar enganyós perquè el seu negociat no és pas immobiliari, sinó que s'ocupa de prestar serveis precisament relacionats directament o indirectament amb el cicle de l'aigua, les platges, el litoral i el medi ambient.

En Francisco Javier i el seu equip van ser previsors durant la primera onada i es van proveir d'equips de seguretat. En un primer moment no se sabia la capacitat de contagi que podia tenir el virus SARS-CoV-2 a les aigües residuals, que formen part de la seva feina. Tan bon punt va ser possible, van reprendre la feina de camp.

BCASA participa, juntament amb les administracions locals d'altres ciutats europees, en programes que permeten monitorar les aigües urbanes per obtenir-ne dades útil per a processos de planificació i optimització. Barcelona i Berlín són pioneres en el projecte iBATHWATER. Paral·lelament, Barcelona col·labora amb la iniciativa SCOREwater, amb la ciutat sueca de Göteborg i Amersfoort, als Països Baixos. Aquests projectes, pensats en un principi per fer front a l'emergència climàtica, es van posar al servei de la detecció del SARS-CoV-2. A través de l'estudi de les aigües, incloent-hi les dades de l'Agència Catalana de l'Aigua, es podia avaluar la presència del virus a la ciutat. I els resultats no oferien cap mena de dubte.

Circulació del SARS-CoV-2 a les aigües de Barcelona i altres ciutats de la regió metropolitana.

Font: Agència Catalana de l'Aigua



Si a l'estiu, després del confinament, el rastre del virus era molt lleu a les aigües de Barcelona, a mesura que passaven les setmanes anava augmentant. Era la conseqüència dels nous brots i el creixement dels contagis.

Encara no hi havia cap vacuna que protegís la població del virus. Tampoc no es volia tornar a un confinament domiciliari estricte. Així doncs, les autoritats competents, tant autonòmiques com estatals, van optar per restriccions que restringissin el contacte interpersonal. Aquestes van ser les mesures per reduir l'activitat social i l'oci, entre les quals hi havia prohibicions i recomanacions:

- Tancament de locals de restauració (bars i terrasses).
- Tancament de locals d'oci i sales de festa.
- Les botigues que obrien les 24 hores havien de tancar a les 22.00 hores i no podien obrir fins a les 7.00 hores.
- Prohibició de trobades i reunions de més de sis persones.
- Aturada de totes les competicions esportives catalanes no professionals. La mesura no afectava els entrenaments.
- A les activitats culturals es limitava l'horari fins a les 23.00 hores i l'aforament al 50%. L'assistència a concerts i espectacles sempre s'havia de fer amb reserva prèvia i seient preassignat.
- Les biblioteques, els museus, els arxius i els monuments es mantenien oberts, subjectes a les restriccions fixades pel Procicat.
- Als hotels, l'aforament es limitava al 50% a les zones comunes.
- Als gimnasos i instal·lacions esportives i als actes religiosos l'aforament també es limitava al 50%.
- Les empreses podien oferir serveis però calia evitar el contacte directe amb la clientela.
- Els centres comercials tenien limitat l'aforament al 30%. Els que tenien més de 400 m² havien d'habilitar un control d'aforament.
- Se suspenia l'activitat presencial als centres cívics.

El 25 d'octubre de 2020 el Govern central va declarar l'estat d'alarma per segona vegada. A totes les mesures anteriors cal afegir-hi, des d'aquell dia, el toc de queda nocturn, des de les 22.00 hores fins a les 6.00 hores.

La reactivació econòmica

No hi havia turisme. No se celebraven ni congressos ni fires. Molta gent havia optat, si en tenien l'oportunitat, pel teletreball. I cal dir que una part considerable de la gent que treballa a Barcelona viu fora de la ciutat, a la regió metropolitana. Els espais culturals funcionaven a mig gas i l'oci nocturn romania tancat. La conseqüència immediata d'aquesta situació era una reducció de la mobilitat i de la població que diàriament s'estava a Barcelona i això causava una davallada de l'activitat econòmica. Favés comptades! La situació tenia collades moltes famílies que es dedicaven al comerç.

Carme González
Promoció Econòmica

La boca de metro de Glòries, que la Carme veia cada dia plena de gent a primera hora, havia minvat considerablement el seu flux. I la Carme, que es dedica justament a la promoció econòmica, de seguida feia números: tota la gent que faltava no gastarien ni en cafès ni en menús; no aprofitarien l'hora de dinar per anar a fer una volta ni al Clot ni als Encants, els barris que estan a prop, on podrien haver comprat un llibre, alguna cosa per sopar o unes mitges; no anirien al cinema en sortir de la feina i no reservarien taula en un restaurant abans d'anar al teatre. Les ciutats funcionen com una teranyina de dependències i, si es trenquen els fils, tot el conjunt se'n ressent.

En aquells mesos sovintejava el debat que pretenia enfrontar salut i economia. Hi havia les persones partidàries d'aixecar totes les restriccions perquè, en cas contrari, s'enfonsaria l'activitat comercial i arrossegaria moltes famílies. Enfront d'això se situaven les que defensaven el sistema sanitari que pretenien evitar el col·lapse dels hospitals i de les unitats de cures intensives, saturades periòdicament a cada onada.

Alienes a qualsevol discussió, les onades cícliques de coronavirus s'anaven succeint, amb unes setmanes de descans entre cadascuna. Era extenuant comprovar que, quan tot semblava que anava millor, les coses es tornaven a esguerrar. Aquest panorama es va allargar de la tardor del 2020 a l'estiu del 2021. Lògicament el bucle de pujades i baixades migrava els ànims de la ciutadania, tant dels treballadors i les treballadores, que contemplaven amb incertesa el seu futur laboral, com de l'empresariat, que constatava la reducció del volum de negoci.

La Carme i tot l'equip de Promoció Econòmica van passar ràpidament a l'acció. Al principi de la crisi pandèmica, l'Ajuntament havia creat el CECORE, acrònim del Centre de Coordinació de la Resposta Econòmica. La seva feina

era supervisar el desenvolupament de la covid-19 pel que feia al seu impacte en l'economia. A partir dels seus diagnòstics i conclusions s'anaven adoptant mesures de xoc per paliar-ne les conseqüències. Unes vegades havia estat ampliar el gruix de subvencions o ajuts a empresaris. D'altres, s'havien agilitzat tràmits administratius o els terminis de pagament. L'objectiu era acompanyar l'empresariat i les treballadores i els treballadors per compte propi en els moments d'emergència. Un exemple d'això va ser la creació dels B-Crèdits, uns microcrèdits per a pimes i autònoms i autònomes. L'Ajuntament de Barcelona, mitjançant Barcelona Activa i juntament amb l'Institut Català de Finances i Avalis, va posar en marxa una línia de finançament especialment destinada a cobrir la manca de liquiditat derivada de les mesures de lluita contra la pandèmia del teixit econòmic local. Se'n van beneficiar, preferentment, sectors com el comerç, el turisme, les indústries creatives, cures, educació, esport i col·lectius de dones autònomes i empresàries.

Sense aturar els ajuts econòmics que servien per mantenir els negocis o les empreses en funcionament, a la tardor es van reorientar les prioritats. La Carme volia tornar a veure el viver de Barcelona Activa ple de joves amb ganes de fer coses i amb l'alegria que li donen a la plaça i al bar de les instal·lacions. Això va ser relativament fàcil: es van posar en marxa programes d'acompanyament i redefinició de projectes (*rethinking*) per enfocar amb eficàcia la nova situació. En un moment de crisi hi ha molta incertesa però també hi ha qui aprofita les oportunitats, sobretot la joventut empoderada i valenta i que va ser una de les preferències de la Carme. Sota el paraigua del pla «Barcelona mai s'atura» es van coordinar les polítiques de reactivació econòmica per a tots els actors implicats. El suport a empreses emergents, *start-ups*, pimes o cooperatives; el desenvolupament de projectes d'economia social i els plans de foment de l'ocupació juvenil; la reducció de la precarietat laboral entre les dones i l'impuls del comerç de barri.

En aquest sentit, el novembre es va atorgar el premi Barcelona Comerç 2020, amb un canvi en el seu format habitual. En lloc de guardonar cinc establiments de la ciutat com s'havia fet fins llavors, el jurat va prendre la decisió extraordinària de premiar de manera unànime el conjunt de professionals del comerç i la restauració de Barcelona pel gran esforç del sector a l'hora de combatre la pandèmia de la covid-19. Toni Falgueras, propietari del Celler de Gelida, associat a l'Eix Comercial de Sants – Les Corts, va recollir el premi en representació dels 55.400 establiments comercials de Barcelona. Precisament aquesta densitat del teixit comercial és una característica pròpia de la ciutat. Les xifres parlen per si soles: per cada cent habitants hi ha quatre negocis.

**Compra a prop i
mantindràs llocs de treball.**



**Mantingues llocs de
treball i ens en sortirem.
Som comerç. Fem Barcelona.**

maiensaturem.barcelona

**BARCELONA
MAI S'ATURA**



Un dels cartells de la campanya «Compra a prop», engegada el maig del 2020.

Durant els dies de la desescalada, i després també, la Carme, com molta altra gent de la ciutat, va entrar a botigues i va comprar alguna cosa sense necessitar-la només per ajudar els negocis. Feia el cafè al bar i, més d'un cop i de dos, va quedar-se a menjar un menú a prop de la feina encara que tenia dinar a casa per donar un cop de mà al restaurant on la coneixien. Aquesta xarxa de comerços tan arrelada als barris necessitava suport. Forma part de la nostra identitat però també reforça el mercat laboral i el diversifica. El comerç va lligat a diferents oficis, no només es tracta de vendre. La Carme podria posar molts exemples perquè ho té ben estudiat: el taller informàtic, la floristeria, la merceria i els arranjaments de roba (popularment coneguts com *arreglos*), la ferreteria, la perruqueria, la casa de pintures i paper pintat, la botiga de cuits, el taller mecànic o de sabateria, la copisteria..., i un llarg etcètera que culminaria amb dos negocis omnipresents: la botiga de queviures (que a Barcelona sempre se n'ha dit *colmado*) i els bars.



La Carme González i l'equip de Promoció Econòmica van llançar mesures d'activació per a diferents sectors, grans i petits. D'entrada, van parar el cop i, de passada, van contribuir a la diversificació econòmica de Barcelona.

Els bars van gaudir de permisos excepcionals durant la pandèmia. Atès que els aforaments a l'interior dels establiments estaven limitats, es van concedir 3.668 permisos per a noves terrasses i ampliacions de les ja existents (de juny de 2020 a juny de 2021). Això es va traduir en taules noves i gairebé 40.000 cadires més, ubicades a xamfrans i files d'aparcament, guanyades per als vianants. Segons un estudi de la Universitat de Barcelona, la instal·lació de les terrasses (provisionals) va permetre salvar 1.875 llocs de treball.

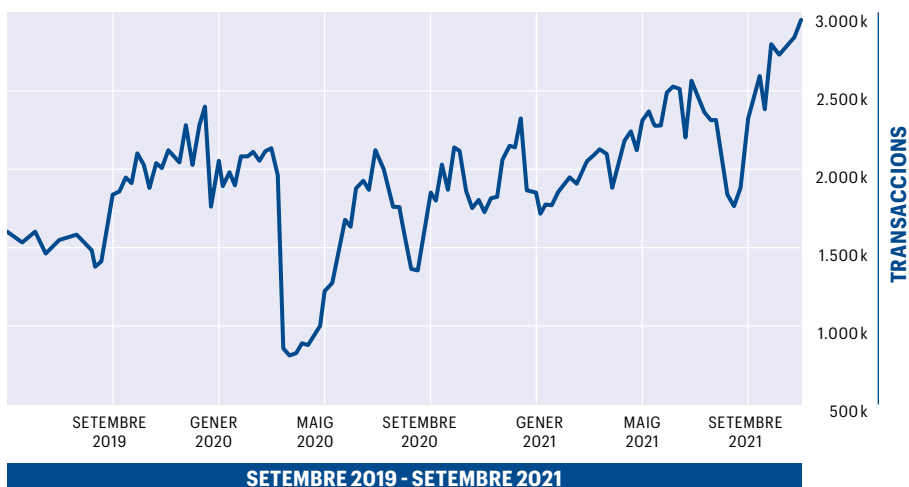
Allà on no es podia ampliar la presencialitat, s'havia d'apostar per estratègies alternatives. Si Barcelona té talent tecnològic, s'havia de posar al servei del comerç de barri i dels mercats. Impulsar la digitalització era la manera que va trobar l'equip de Promoció Econòmica per assegurar-se de no perdre cap tipus de clientela potencial. La compra en línia no s'ha de fer necessàriament a les grans plataformes. Tots els negocis es poden acostar a la ciutadania i oferir els seus productes digitalment i, tot seguit, establir un temps de recollida o lliurament. Comerç, llocs de feina i consum són tres factors de la mateixa equació.

El consum com a indicador pandèmic

Les dades del consum privat a Barcelona, ja sigui en nombre de transaccions, en ús de targetes de dèbit o crèdit, en punts de venda o desglossat per sectors, són un dels indicadors més esclaridors per fer-se una idea de l'impacte de la pandèmia entre la ciutadania.

Evolució del consum privat a Barcelona.

Font: Oficina Municipal de Dades



Les dades estadístiques són objectives però responen als més diversos motius. També a les emocions i els estats d'ànim. Donant una ullada al gràfic de l'evolució del consum privat a Barcelona, es poden apreciar els diferents moments clau de la pandèmia. Hi queden reflectits el confinament domiciliari i la desescalada. Però no només això! A l'estiu, el consum baixa perquè molts barcelonins i barcelonines marxen de la ciutat. També s'hi palesen les onades pandèmiques i la inestabilitat provocada pels successius rebrots. I s'hi perceben les ganes de reprendre certa normalitat en alguns moments, com ara les festes de Nadal. Tot plegat fins a arribar a un moment d'*incertesa estable*, en paraules de la Maria Jesús.

María Jesús Calvo
Oficina Municipal
de Dades

La feina de la María Jesús i el seu equip de l'Oficina Municipal de Dades és la de recopilar com més informació millor, processar-la, analitzar-la i oferir-la a la ciutadania de manera comprensible. Ho han de fer sense caure en la simplificació. La diversitat de matisos ajuda a afinar les anàlisis. Per contra, la reducció d'arguments pot contribuir a la polarització de les posicions i, fins i tot, a la creació de falses notícies. El treball de la María Jesús i el seu equip està adreçat a diferents sectors de la societat:

La María Jesús Calvo i tot el personal de l'Oficina Municipal de Dades recopilen i processen la informació, que immediatament posen a disposició de la ciutadania. Són una referència per saber què passa a la ciutat, amb garanties i objectivitat.

- Els barcelonins i les barcelonines curiosos, que volen adquirir nous coneixements, que en volen saber més, de la ciutat. Aquest grup inclou l'alumnat que ha de fer treballs d'escola o l'empresariat que avalua les condicions d'una determinada zona a l'hora d'engegar un negoci.
- Juntament amb el Departament de Premsa de l'Ajuntament, preparen documents i gràfics per a la difusió de dades municipals entre el gremi de periodistes.
- El col·lectiu de professionals de la investigació, la ciència i la universitat en fan ús, gràcies a la profusió de matisos i a les seqüències històriques. No en va, el Departament d'Estadística (amb diferents noms) és un dels més antics de l'Ajuntament amb més de 120 anys d'història.
- En darrer lloc, les dades processades són de gran ajuda per al personal de les diferents administracions públiques a l'hora de comprendre les dinàmiques internes de la ciutat i aplicar les mesures específiques en cada cas.

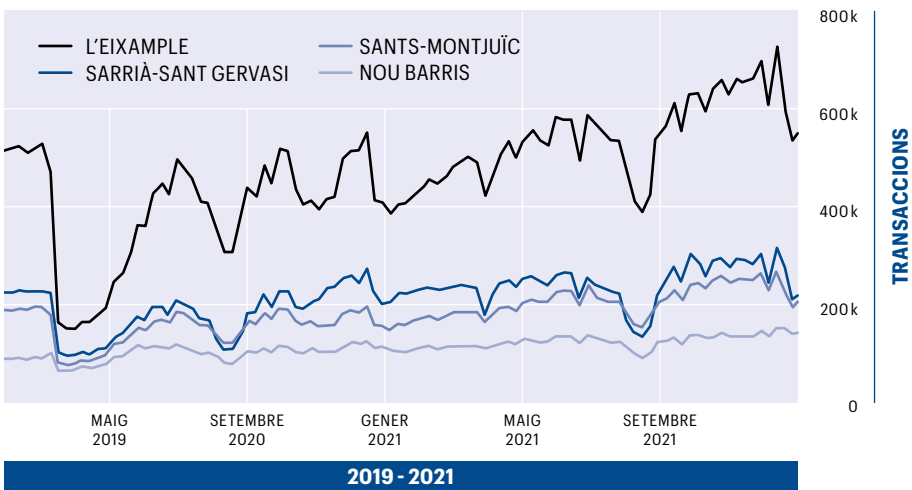


L'Oficina Municipal de Dades treballa i avalua els més diversos aspectes de la societat barcelonina: socials, econòmics, habitacionals, culturals, demogràfics, polítics o ambientals. Tota la informació és consultable als diferents webs de difusió de dades.

La María Jesús sempre examina les coses en detall per aportar-hi més llum. Continuant amb les dades del consum privat a Barcelona, com a indicador de les repercussions de la covid-19, posa el focus en les diferències entre els diferents barris. En aquest cas, els barris amb més cohesió veïnal i els de renda familiar més baixa van experimentar menys oscil·lacions en el consum privat durant la pandèmia. Els barris del centre i els més exposats al turisme van patir més daltabaixos. Una comparació entre el nombre de transaccions als districtes de l'Eixample, Sarrià - Sant Gervasi, Sants-Montjuïc i Nou Barris ho exemplifica.

Comparació del consum privat (en nombre de transaccions) entre els districtes de l'Eixample, Sarrià - Sant Gervasi, Sants-Montjuïc i Nou Barris.

Font: Oficina Municipal de Dades

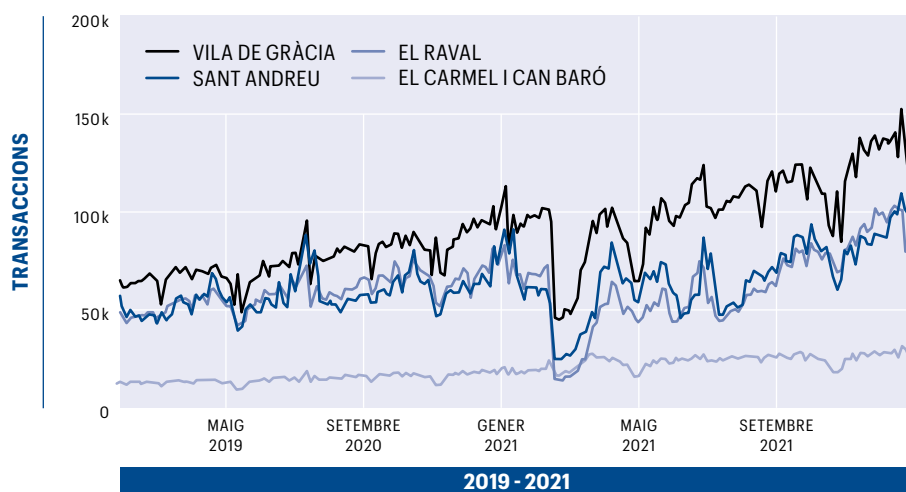


A Nou Barris, la línia que dibuixa el consum privat és gairebé uniforme, fins i tot al març i a l'abril del 2020. A l'Eixample, en canvi, les fluctuacions són molt importants i marquen mil·limètricament cadascun dels episodis pandèmics o estacionals, ja siguin confinaments, vacances d'estiu i celebracions nadalenques.

El mateix exercici es pot fer amb els barris i les conclusions continuen sent les mateixes. Posem per cas que ens situem al Carmel i Can Baró (Horta-Guinardó), el Raval (Ciutat Vella), Sant Andreu de Palomar (Sant Andreu) i la Vila de Gràcia (Gràcia).

Comparació del consum privat (en nombre de transaccions) entre els barris del Carmel i Can Baró (Horta-Guinardó), el Raval (Ciutat Vella), Sant Andreu de Palomar (Sant Andreu) i la Vila de Gràcia (Gràcia).

Font: Oficina Municipal de Dades



La María Jesús i el seu equip defugen dels adjectius. Són més de dades i anàlisis objectives que es couen a foc lent, comparant sèries i contrarestant lectures interessades o subjectives. Tenir accés a la informació, contrastada i fiable, és la millor manera d'argumentar i prendre decisions.

Reconversió d'equipaments: els hotels

Les dades eren contundents en molts aspectes. Un dels sectors que s'havia vist més afectat per la covid-19 era el del turisme i el gremi d'hotelers en particular. L'aturada total de visitants, ja fos per oci o per feina, congressos i fires, havia obligat al tancament de pràcticament tots els hotels de la ciutat. Es va plantejar aleshores la possibilitat de reconduir l'activitat d'aquests establiments. La ciutat necessitava urgentment llocs amb dues finalitats: 1) que el personal sanitari tingués un espai per descansar o estar-se, a prop dels hospitals; i 2) habilitar cambres per atendre pacients asimptomàtics o amb símptomes lleus, pacients autònoms o pacients que no podien fer l'aïllament a casa per dificultats del seu entorn. D'aquesta manera s'alleujava la saturació dels centres hospitalaris.

En un exercici de col·laboració públicoprivada, es va arribar a un acord entre el Consorci Sanitari de Barcelona (format per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya) i el Gremi d'Hotels de Barcelona. Es va coordinar un dispositiu en què van participar equips d'atenció primària de l'Institut Català de la Salut, el Servei d'Emergències Mèdiques, les treballadores socials sanitàries i els equips de serveis socials de la ciutat. Com tantes altres vegades, els Bombers de Barcelona i la Guàrdia Urbana també hi eren presents. El grup de voluntariat de TMB (Transports Metropolitans de Barcelona) va fer viatges per dur els pacients dels hospitals als equipaments habilitats, que van rebre el nom d'hotels Salut. Els setze hotels Salut van ser els següents:

Hotel Cotton House	Catalonia Rigoletto
Catalonia Barcelona Plaza	Hotel Alimara Barcelona
Praktik Bakery	Room Mate Emma
Melià Barcelona Sarrià	Pullman Barcelona Skipper
Praktik Vinoteca	Ilunion Bel Art
Barcelona Princess	Generator Barcelona
Ilunion Barcelona	Tres Torres Atiram Hotels
Catalonia Diagonal Centro	Hotel Sagrada Família

Rebeca Abad
Serveis diürns
i residencials
colectius

La Rebeca Abad i l'equip de gestió dels equipaments adreçats a la població vulnerable, sense llar o en situació d'exclusió residencial van donar resposta a les necessitats de les persones sense llar, també en els moments d'emergència pandèmica.

La Rebeca Abad i l'equip de gestió dels equipaments adreçats a la població vulnerable, sense llar o en situació d'exclusió residencial es van fer càrrec de l'Hotel Sagrada Família. Des del mes de maig fins a l'octubre del 2020 van acollir i acompanyar 94 persones que no tenien cap altre lloc on passar la quarantena o recuperar-se de la infecció. Com sempre, la feina de la Rebeca amb les persones sense llar es va fer des del respecte a la llibertat individual de cadascú. L'Administració en cap cas pot imposar-se a ningú pel sol fet de no tenir casa. L'Hotel Sagrada Família es va gestionar conjuntament entre serveis socials i sanitaris de Barcelona i va ser un model pioner a tot l'estat. L'atenció sanitària va quedar coberta pel Consorci Sanitari de Barcelona, a través del Consorci Sanitari Integral (CSI) proveïdor de l'Equip d'Atenció Primària 2K Gaudí, que corresponia al territori on estava l'Hotel, i l'atenció social va ser prestada per l'Institut Municipal de Serveis Socials a través de la Fundació Serveis Socials - Sant Pere Claver. No es van viure problemes d'ordre públic però planava l'estigma de l'aporofòbia, el rebuig a la gent pobre.



Les situacions de vulnerabilitat van quedar magnificades per la duresa de la pandèmia. Es van posar en relleu les difícils condicions de vida d'un col·lectiu invisible, que tot sovint passa desapercebut. Ara bé, tothom té una història per explicar per molt crua que sigui i cal que l'escoltin. La Rebeca va viure intensament aquells mesos perquè se sentia útil per a moltes persones en situació vulnerable que hi arribaven soles, amb por i incertesa. Les persones usuàries van valorar molt positivament aquell acompanyament i la calidesa de tot el personal d'atenció social i sanitària. Ara bé, després de tot, la Rebeca no ha pogut tornar a passar per davant de l'Hotel Sagrada Família des d'aleshores.

Reconversió d'equipaments: els albergs

Llatzeret és una illa al port de Maó, que abans havia rebut el nom d'Illa Plana i Illa de la Quarantena. Allà, des del segle xv, s'hi feia passar la quarantena als mariners infectats que arribaven a Menorca o a les mercaderies sospitoses. Per associació, durant les crisis pandèmiques anteriors, en català s'havia fet servir la paraula *llatzeret* per referir-se als espais de quarantena. El 2020 no es va fer servir aquesta nomenclatura i se'n va importar una de forana: *arques de Noè*, se'n va dir en genèric, i *hotels Salut*, a Barcelona.

En temps de pesta, l'any 1651, consta que al Consell de Cent es discutia sobre la possibilitat d'obrir llatzerets per «recollir los pobres necessitats y evitar los vagamundos puix ab los primers fa un gran servey a Deu n. Sr. [Déu nostre senyor] per aplacar sa indignació y ab los altres purgue la Ciutat de vicis y pecats y de gent que poden danyar molt a la quietut publica y bon govern de esta Ciutat». A la Barcelona del 1651, ser víctima de la infecció suposava l'abandonament i la desatenció. «Porque pena ay que iguale a la de verse un christiano, apenas adolecia, con tal soledad de deudos, y amigos le buelban la espalda, y los extraños y todos huian de él, sin que el padre consuele al hijo ni este al padre, negandose unos a otros la comunicación y asistencia; entre hermanos pasava casi lo mismo; las madres eran pocas las que dejavan de hacerlo olvidando el amor materno por huir del riesgo de infectar». Això ho escrivia l'assaonador Miquel Parets al seu dietari, publicat més tard amb el títol *De molts sucesos que han sucseyt dins Barsezona y en molts altres llochs de Catalunya, dignes de memòria, en los dies y anys han sucseyt*, i que recull anotacions del període

1626-1660. Els llatzerets d'aquella època no eren gaire segurs i s'hi vivien situacions de vexació, sobretot per a les dones. L'assaonador Parets ho relatava així: «Se dijo, y pudo ser, que en materia de desonestidades y vicios era aquella santa casa un pequeño bordel, porque llegando alguna mujer enferma y de buen parecer y que fuese del agrado de alguno de los oficiales, la servian y asistían con gran cuidado y en curando era el empleo y amiga del oficial, que, aunque entrase mui honesta y recatada salía mui libre i dissoluta».

Els valors canvien al llarg del temps i els documents històrics ens permeten conèixer i comparar les relacions socials en cada moment. Aquests fragments donen fe que a Barcelona no sempre s'ha considerat de la mateixa manera les persones que avui en diem vulnerables. Els estudiosos i estudioses del futur comprovaran que durant la covid-19 es va parar la mateixa atenció a tothom, sense distinció de procedència, gènere o renda. En tot cas, la plantilla municipal va desplegar els recursos al seu abast per atendre amb cura les persones que més necessitats tenien.

Juani Soriano
Centre d'Urgències
i Emergències Socials
(CUESB)

La Rebeca va treballar amb la seva amiga Juani en la reubicació de les persones sense llar que encara estaven allotjades al Pavelló 7 de la Fira de Barcelona, un equipament que es va muntar per parar l'emergència dels primers moments de la pandèmia. La clausura del Pavelló 7 es va dur a terme en dues fases i es va poder concretar perquè la situació sanitària s'havia estabilitzat. L'octubre del 2020 es va tancar la instal·lació Fira 7A. El pavelló 7B es va mantenir en funcionament fins al desembre. Les persones que encara hi eren van ser reallotjades a tres hostals (*hostels*, a l'anglesa, és com en deien), adaptats a les seves necessitats i amb millors condicions. Un altre exemple de reciclatge: d'ús turístic a social. Van ser els següents:

- Hostel Erasmus. 90 places gestionades per la Fundació Salut i Comunitat (del 18 de desembre de 2020 fins al 31 de juliol de 2021).
- Hostel Alberguinn. 37 places gestionades per Creu Roja (del 17 de desembre de 2020 fins a l'11 de juny de 2021).
- Hostel Alí Bei. 42 places gestionades per Creu Roja (del 21 de desembre de 2020 fins al 9 de maig de 2021).

En el desmuntatge del Pavelló 7B es van viure moments de gran emoció. Aplaudiments i llàgrimes. Ningú no se'n va estar, ni els Bombers ni la gent del CUESB. Amb distància de seguretat i



mascareta, es va veure plorar els membres de l'Exèrcit de Terra i els caps de la Guàrdia Urbana. Després de més de mig any d'unir esforços, l'agraïment de les persones que n'havien estat usuàries es barrejava amb els vincles que s'hi havien creat, també entre el personal municipal que havia estat al peu del canó. Ara s'encetava una nova etapa que deixava enrere l'emergència pandèmica inicial però no descuidava ningú.

La Juani i l'equip del CUESB estaven (i estan) acostumats a fer front a les urgències que requerien atenció ràpida des de la perspectiva psicosocial: pèrdues de domicili, atenció a la gent gran o sense recursos. També actuaven en els casos d'emergències que comportaven un impacte emocional col·lateral: accidents, suïcidis, morts sobtades, incendis o desallotjaments. Per aquest motiu, la seva experiència va ser molt valuosa en les diferents intervencions que es van dur a terme en els primers moments de la crisi pandèmica, entre ells els pavellons de la Fira. I per la mateixa raó, el CUESB es va fer càrrec del seguiment dels nous equipaments socials, els tres *hostels*, que donaven continuïtat a l'acompanyament de les persones sense llar.

La Juani Soriano i l'equip del Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona (CUESB) van posar al servei de la ciutadania la seva experiència en situacions de gran impacte emocional.

Suport, acompanyament i ajuda al personal municipal

Els servidors i les servidores municipals també van patir durant la pandèmia en igual mesura que la resta de la població. Les situacions d'estrès i d'angoixa fruit de les responsabilitats professionals van tenir un indubtable impacte psicològic i social en la plantilla. Tot i així, es va saber mantenir al peu del canó. La llista d'exemples seria llarga i abastaria tots els àmbits de l'Administració local. Des dels equips del CUESB i de Serveis Socials fins al cos de Bombers i Salut Pública, passant per la Guàrdia Urbana, el personal de territori als districtes i els desbordats treballadors i treballadores de l'Institut Municipal d'Informàtica. No només això, més enllà de la feina, també van sofrir situacions personals difícils i pèrdues properes. La soledat, la incertesa o el dol. Assabentar-se de la mort del pare o de la mare per telèfon, no vetllar-los, estar sense ningú altre a l'enterrament. I en arribar a casa, tenir por d'abraçar la parella per temor de contagiar-la.

Des de l'Administració municipal s'han posat a disposició del personal serveis d'acompanyament i d'ajut psicològic. S'han fomentat els grups de suport i s'han organitzat espais de dol. Tanmateix, tots aquests recursos no haurien estat útils sense la solidaritat i el suport entre companyes i companys.

La tercera onada

Passaven els mesos i se succeïen les onades. La tercera va coincidir amb les festes de Nadal i Cap d'Any. Els barcelonins i les barcelonines (com la resta de gent de Catalunya i d'Espanya) es preguntaven com ho farien per trobar-se amb la família els dies assenyalats, per a quanta gent havien de preparar el dinar de Nadal o quants canelons havien de fer per Sant Esteve. No se sabia si el raïm de Cap d'Any es podria menjar amb més de quatre o sis persones i si haurien de ser totes convivents o familiars. Les autoritats sanitàries van augmentar les restriccions d'aforament i d'horari per mirar de tallar la cadena de contactes i contagis. Passejar per la ciutat es va convertir en una activitat alternativa, segura i familiar. Al programa «Obrim carrers» s'hi va afegir la campanya municipal «Baixa a la Rambla».



Un dels cartells
de la campanya
«Baixa a la Rambla».

L'Ajuntament de Barcelona i l'associació Amics de la Rambla van organitzar tot un programa d'activitats que incloïa rutes temàtiques guiades, tastos gastronòmics, cupons de descompte per al Macba i visites a l'Ateneu Barcelonès i a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts, tallers d'arts florals, classes de dibuix a càrrec de l'Escola Massana, de caricatures i retrats, lectures de poesia al carrer i concerts musicals. La iniciativa es va allargar durant quatre setmanes, del 10 al 23 de desembre i del 7 al 21 de gener. La covid-19 havia posat de manifest, encara més descarnadament, que la gent de Barcelona feia anys que no gaudia de la seva Rambla i els seus encontorns, perpètuament colgats de turistes. Ara, sense visitants, la Rambla s'esllanguia i calia recuperar-la i tornar-la a fer pròpia. Era el moment de ramblejar una altra vegada. Recordar Josep Maria de Sagarra o Nèstor Luján o, senzillament, entrar una altra vegada a la Boqueria i fer un capipota al Pinotxo.

Ascensi Mir
Institut de Cultura
de Barcelona (ICUB)

Des del seu despatx al Palau de la Virreina, seu de l'Institut Municipal de Cultura, l'Ascensi veia els canvis a la Rambla. Tanmateix, a ell

l'amoïnava una altra cosa: com fer possible que el servei de correspondència dels Reis d'Orient pogués recollir les cartes de tota la canalla (i no tan canalla) de Barcelona que demanava els seus regals. I tot seguit, com organitzar l'arribada de Ses Majestats perquè aquella nit no faltessin a la cita i repartissin els presents a totes les cases.

L'Ascensi Mir i l'equip de l'Institut de Cultura (ICUB) van haver-se-les d'empescar per mantenir la programació cultural dels equipaments municipals, redefinir les activitats de lleure i assegurar les nits màgiques.

Finalment, els districtes van establir punts de recollida de cartes, amb cita prèvia, i es va muntar un gran campament reial al Fòrum, «La Màgia d'Orient». Més de 40.000 persones el van visitar. El dia 5 de gener de 2021, els Reis d'Orient van arribar amb el pailebot de Santa Eulàlia a un port estranyament buit i l'Ascensi, en veure-ho, no va poder evitar sentir un punt de tristesa. Havia assegurat tot el dispositiu reial però les circumstàncies no permetien que els nens i les nenes gaudissin completament de la màgia dels Reis. La Cavalcada es va substituir per un espectacle retransmès per Betevé i moltes famílies van haver de buscar una forma alternativa de deslliurar-se del xumet. Una de les poques notícies positives d'aquells dies va ser l'inici de la campanya de vacunació.







Les vacunes i les ganes

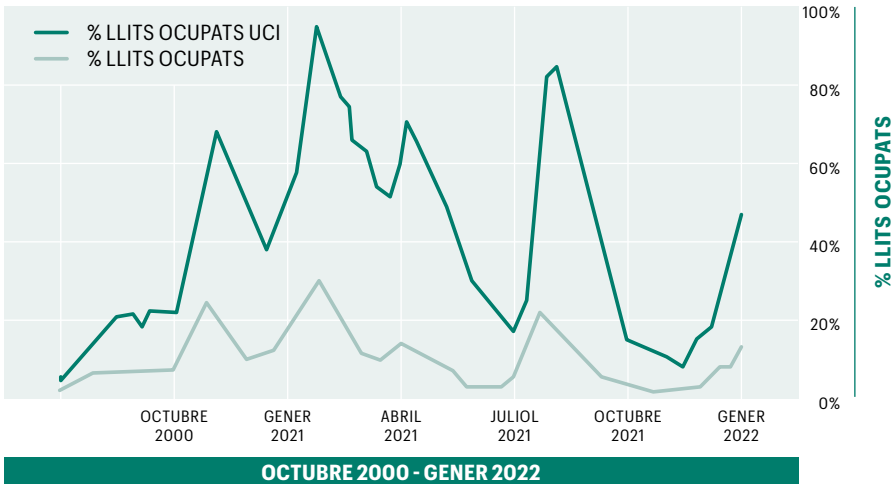
Santa Eulàlia 2021 – La Mercè 2021

A votar

El 2021 va començar sense grans celebracions. Arribaven amb comptagotes les primeres vacunes. Ni Cap d'Any ni Reis ni Santa Eulàlia ni carnaval. No era temps de festa: la tercera onada tenia saturades les unitats de cures intensives. El 29 de gener de 2021 es va arribar a un grau d'ocupació del 95% dels llits de les UCI. Amb l'esperança posada en el procés de vacunació que s'havia encetat, no es podia oblidar la gestió d'un present ple de dificultats.

Evolució diària del percentatge de llits ocupats per covid-19 en planta i UCI a Barcelona.

Font: Consorci Sanitari de Barcelona



Roser Crivellé
Logística i
Manteniment

I per a més inri, les eleccions! El president Quim Torra havia convocat eleccions al Parlament de Catalunya per al 14 de febrer de 2021. La Roser i l'equip de Logística i Manteniment

van haver d'assegurar el funcionament amb total seguretat de la jornada electoral i garantir que el dret a vot de tothom fos compatible amb el compliment de les mesures sanitàries vigents. Per preservar les distàncies adequades, les condicions de ventilació i aforament, es van haver de revisar els punts de votació que s'havien fet servir tradicionalment. Moltes vegades es van instal·lar carpes portàtils als patis, en lloc de fer servir les aules. I no només això. Al novembre, la Roser i el seu equip, amb la col·laboració necessària dels diferents districtes, van començar a buscar i localitzar nous espais, entre els equipaments municipals, que es poguessin fer servir com a seus electorals. Van afegir-hi 7 mercats, 23 poliesportius municipals i 12 biblioteques. El 14 de febrer, finalment, a Barcelona es van obrir 365 col·legis electorals, 101 més que en les eleccions del 21 de desembre de 2017. L'equip de

logística es va encarregar de la senyalística, de la definició de circuits i del proveïment de solució hidroalcohòlica, mampares, guants, termòmetres, mascaretes i equips EPI sencers. A darrera hora de la tarda, estava previst que tothom que estigués contagiats i volgués votar pogués fer-ho perquè els membres de les meses es posarien els equips de protecció individual. El dia era gris, plovia i feia fred, així que la Roser tampoc no va descuidar-se de les estufes.

La coordinació entre tot el personal municipal va ser la clau de l'èxit d'aquella jornada electoral. Gràcies al treball en equip i el suport de totes les persones implicades, es va poder vèncer la por a l'hora de gestionar les cues i les aglomeracions. La participació va baixar 25 punts respecte als anteriors comicis al Parlament i es va situar, a la ciutat, en el 57,1% davant del 81,6% registrat el 21 de desembre de 2017, després de l'aplicació del 155. L'anàlisi d'aquestes xifres i dels resultats ja són figures d'un altre paner.

Balanç intern d'un any de pandèmia

20 de març

El voltaven les abelles.

Duia un barret de roselles

i a la bandolera

em duia la primavera

el vint de març.

Ja ho cantava Joan Manuel Serrat, sense saber que entre el 15 i el 25 de març de 2021 es va produir una petita treva de contagis i ingressos als hospitals. Va ser l'interval entre la tercera i la quarta onada, caracteritzada per la variant britànica del SARS-CoV-2. Es complia un any de la declaració del primer estat d'alarma i de l'obligació del confinament domiciliari, i aprofitant l'efemèride van sorgir inevitablement els primers balanços i anàlisis.

Un dels canvis més importants que va portar la covid-19 va ser un nou model de treball: la presencialitat es va substituir en bona mesura per la feina a distància. En un primer moment, aquesta transformació va ser forçosa, però amb els mesos va anar prenent cos la idea d'ampliar les possibilitats del treball a distància. L'Ajuntament de Barcelona no es podia quedar enrere i havia de proporcionar a tot el seu personal un entorn tecnològic i un marc jurídic per flexibilitzar la feina fora de l'oficina, sempre que fos possible.

Elena Pérez
Persones i
Desenvolupament
Organitzatiu

Dels plans de contingència, dissenyats per al confinament, es va passar als plans de restabliment, engegats durant la desescalada. L'Elena tenia clar que per dibuixar un nou àmbit laboral eficaç calia considerar les circumstàncies personals i la gestió de les noves situacions familiars sorgides durant la covid-19. Un cop més, la crisi pandèmica havia accelerat dinàmiques que s'albiraven però que no acabaven d'arrencar. L'autoorganització i la conciliació passaven a ser conceptes fonamentals en aquest nou període. La interlocució amb els sindicats es va produir de manera regular i amb bona predisposició, fins a establir protocols estables, tant de seguretat als llocs de treball com de flexibilitat en la feina en remot. Es va transitar per diversos models: el 4x1 o el 3x2, combinant dies de presencialitat i jornades de treball a distància. Les organitzacions sindicals van estar sempre disponibles, van revisar multitud de plans, van aportar idees i van vehicular les diferents reivindicacions. Els delegats i les delegades van fer sentir la seva veu a les meses de negociació, a la junta de personal i en cadascuna de les trobades amb l'Elena i el seu equip. Ajustar totes les necessitats no va ser una qüestió fàcil però l'Elena hi estava avesada. El conflicte i el debat poden ser enriquidors si hi ha voluntat d'arribar a acords que millorin les condicions de treball.

L'Elena Pérez i tot l'equip de Persones i Desenvolupament Organitzatiu, i els agents socials implicats, han reformulat el marc laboral dels treballadors i les treballadores municipals, donant cabuda a la flexibilitat i la conciliació.



L'Elena, sempre un pas al davant, ja planteja el proper repte. En una organització amb un alt volum de treball a distància, quin paper han de tenir les dependències municipals? Cal que tothom tingui una taula o un despatx? És factible reestructurar el model de presencialitat que quedi? Les preguntes són importantíssimes. Fer-se les preguntes adequades és cabdal per trobar les respostes més encertades. Com s'ha de repensar l'Administració per fer-la més rendible en termes d'estalvi energètic o mobilitat i, per tant, més barata per a la ciutadania i més sostenible? Com es pot servir millor els veïns i les veïnes de Barcelona? Aquesta és la manera de procedir de l'Elena, guiada per la curiositat i tenint en compte un objectiu primordial: la vocació de servei públic.

Sara Berbel
Gerència Municipal

La Sara i l'equip de Gerència Municipal feia mesos, des del principi del mandat, que treballaven en un nou projecte, la Direcció de Valors. Volien implicar tot el personal municipal en la definició dels valors que havien d'imperar en el consistori. Amb l'arribada de la covid-19 aquesta iniciativa es va aturar momentàniament, i es va fer arribar una enquesta al personal de l'Ajuntament: la Sara volia saber quines eren les prioritats dels treballadors i les treballadores, encara més havent patit la pandèmia i les seves repercussions, laborals i personals. El canvi havia estat profund i arribava al terreny de les emocions, les maneres de comunicar i de relacionar-se. El resultat de l'enquesta va confirmar totes les intuïcions. El valor més destacat pel personal municipal va ser la vocació de servei públic. Efectivament. Els següents, i per aquest ordre: la cocreació, la claredat, l'amabilitat i l'agilitat.

Durant la crisi pandèmica es va treballar de manera més transversal, trencant la forma piramidal tradicional, i això va deixar un pòsit de col·laboració i capacitat d'iniciativa. A partir de la primavera del 2021 es va posar en marxa un programa per seguir desenvolupant aquest nou esquema de valors i aprofundint-hi. Per les diferents àrees de servei dels districtes es van repartir uns ambaixadors i ambaixadores per desplegar més comunicació, més transversalitat, la cooperació per davant de la competició, la promoció dels lideratges múltiples i la perspectiva de gènere. En definitiva, persistir en una governança de l'empatia, propera a la ciutadania. Tanmateix, i de manera paral·lela, es va treballar per preservar el *dret a la desconexió*. En els mesos més intensos del confinament, quan s'havia de donar respostes immediates a tot un seguit inacabable de situacions imprevistes, el personal municipal va estar-se davant de l'ordinador o penjat al telèfon moltes hores, gairebé sense horari, ni descans ni caps de setmana i fent servir els seus propis recursos. Ara que s'havien fixat els protocols de treball remot, la Sara i l'equip de Gerència Municipal havia de vetllar per recuperar les pauses, els

descansos i la desconnexió fora de l'horari laboral. Tornar a l'esquema ideal del 888 (8 hores de descans, 8 hores de vida personal, 8 hores de treball).

Albert Homs
Institut Municipal
d'Informàtica (IMI)

Els canvis en el funcionament a l'Administració municipal (i en la resta d'administracions públiques) desencadenats arran de la pandèmia consolidaven un model híbrid. És a dir, un model a cavall entre la presencialitat i el treball en remot. L'Albert i la resta de personal de l'Institut Municipal d'Informàtica (IMI) ja es preparen per tenir un paper encara més central en aquesta nova arquitectura. Han de configurar l'entorn tecnològic que permeti substanciar les tasques administratives internes, pròpies d'una institució amb el volum de feina de l'Ajuntament. I, a la vegada, facilitar la comunicació amb la ciutadania des de totes les estacions. La connectivitat i l'accés a les xarxes és avui fonamental per evitar desigualtats socials o bretxes generacionals. L'Albert i la gent de l'IMI ja no són lampistes que arreglen problemes informàtics. Són els pioners que estan construint les relacions que s'albiren d'aquí a poc.

En Francisco Javier Varela i l'equip de Barcelona Cicle de l'Aigua (BCASA), des de la Marina del Prat Vermell, van controlar infraestructures vitals durant la crisi pandèmica i treballen per consolidar-ne un futur segur.



Francisco Javier Varela
Barcelona Cicle de l'Aigua

En aquests moments de transició és molt important no perdre el nord i avançar rigorosament. El Francisco Javier, acostumat a vetllar per la seguretat a les infraestructures de control i proveïment d'aigua, ho té clar. Després de moltes ciberreunions i la reconversió digital de les comunicacions arran de la pandèmia, la seva conclusió és que la formació en el teletreball és imprescindible per consolidar-ne un bon ús. Treballar des de casa implica obrir les portes de les llars també a possibles atacs digitals. Els canvis que ha portat el coronavirus no han de fer que l'Administració sigui vulnerable a altres virus, en aquest cas informàtics. La ciberseguretat i les mesures de control esdevenen fonamentals. Encara hi ha un altre risc: l'aïllament, la manca de socialització i la pèrdua del contacte personal amb els companys i companyes. En Francisco Javier posa el focus en la diversitat del personal municipal. No tothom és nadiu digital ni disposa de les eines per cuidar l'expressió, el llenguatge no verbal o la difusió de la seva imatge en entorns tecnològics, com ara videoconferències o reunions telemàtiques. S'està construint un món nou de relacions i cal posar fonaments sòlids.

Assegurar la participació de la ciutadania

Marta Da Pena
Districte de Sant Martí

La comunicació digital també va ser fonamental per mantenir les formes de participació ciutadana. Els plenaris de districte se celebren cada dos mesos i són els àmbits de discussió política més lligats al territori. A les audiències públiques, que també es desenvolupen bimensualment, el regidor o regidora del districte respon a les qüestions del veïnat. Tant als plenaris com a les audiències, la Marta va haver d'activar tots els mitjans per donar veu a la ciutadania.

Les connexions no sempre van funcionar perfectament. Es van produir situacions inversemblants quan s'entretallava el so o marxava la imatge de les pantalles, i tot tenia l'aire d'una comunicació amb veus que procedien del més-enllà.

Quan es va recuperar certa presencialitat als plenaris i a les audiències, a la Marta, com a tants altres treballadors i treballadores dels districtes, els va tocar afegir a les seves tasques habituals la de mesuradors. Cinta mètrica a la mà, anaven comprovant les distàncies entre seients per garantir els protocols de seguretat.

De manera telemàtica o semipresencial, la Marta va continuar atenent sempre les necessitats dels veïns i les veïnes de Sant Martí. Sant Martí és un districte heterogeni. Hi ha zones amb grans infraestructures urbanístiques (les Glòries o el Port Olímpic), àrees en desenvolupament constant (el Poblenou o el 22@), entorns històrics consolidats (el Clot o el Camp de l'Arpa) i barris amb rendes més baixes (la Verneda i la Pau). La pandèmia va afectar diferentment cadascun d'aquests espais i els seus veïns i veïnes. La feina del personal del Districte va ser adequar i coordinar les respostes públiques a les necessitats específiques que van aflorar a cadascun dels àmbits territorials, socials i econòmics.

La canalla sempre sorprèn

Raquel Igual
Centres de desenvolupament infantil i atenció precoç

Als centres de desenvolupament infantil i atenció precoç de Nou Barris i Ciutat Vella fan el seguiment biopsicosocial de la canalla de 0 a 6 anys amb dificultats de creixement o risc de patir-ne. Abans

de la pandèmia, la seva feina era completament presencial, basada en el joc i el contacte físic. La Raquel i la resta de membres de l'equip (especialistes en psicologia clínica, fisioteràpia, logopèdia, treball social, neuropediatria i psicomotricitat) es van témer el pitjor quan es va

La Raquel Igual i tot l'equip dels Centres de desenvolupament infantil i atenció precoç van acompanyar infants amb dificultats de creixement i les seves famílies, en uns moments en què necessitaven, més que mai, pautes i consells.



decretar el confinament domiciliari. De l'estratègia zero pantalles es va haver de passar a cent per cent virtual. Però els infants van respondre a la perfecció. Amb l'ajut de les famílies es va poder jugar, interaccionar amb objectes, cantar, ballar, i fins i tot fer massatges... I tot a través d'una pantalla! Un dels aspectes que més va sorprendre a la Raquel va ser la facilitat amb què els infants de les famílies migrades assumien la comunicació virtual. La raó que ho explicaria seria que sempre s'han vist així amb els seus parents als països d'origen dels seus progenitors.

Durant els dos anys de la pandèmia es va produir un increment del 20% de les atencions. Les dades parlen soles. Al Centre de Nou Barris es va passar de 763 el 2020 a 893 el 2021. Al Centre de Ciutat Vella, l'augment va ser equivalent: de 606 el 2020 a 718 el 2021.

Paral·lelament, es va elaborar molt de material per compartir amb les famílies i acompanyar-les en el moment d'aïllament tot proveint-les d'informació i recursos. Els tractaments amb els infants van tornar a la presencialitat tan bon punt va ser possible, però les reunions digitals de l'equip de treball es van consolidar. Setmanalment es troben en línia per coordinar-se, per reflexionar sobre la millor manera de fer la seva feina i per tenir cura els uns dels altres. Els cuidadors i les cuidadores també s'han de cuidar.

Sant Jordi de proximitat

Rebeca Abad
Serveis diürns
i residencials
coHectius

Pocs dies abans de Sant Jordi 2021 es va inaugurar La Violeta, a Sarrià - Sant Gervasi. Juntament amb La Llabor, obert a Horta-Guinardó el setembre del 2020, passaven a ser els dos centres residencials d'inclusió (CRI) dedicats específicament a atendre les dones sense llar. La Rebeca va portar la referència municipal dels dos equipaments que consolidaven una atenció social i sanitària nascuda arran de la pandèmia. Si més no, la covid-19 havia estat una oportunitat per a la Rebeca i el seu equip per posar en marxa aquests dos centres residencials d'inclusió i donar resposta a necessitats que la crisi havia accentuat i agreujat.

Encara que fos a través del cartell, el Sant Jordi 2021 va voler ser un altre homenatge a tots els que havien patit la pandèmia. Ja no es tractava d'un Sant Jordi des de casa. Va ser un dia assolellat com pertoca a la diada però va ser estrany. Se'n va dir Sant Jordi de proximitat però va ser un Sant Jordi perimetrat. Diferents espais a tots els districtes van albergar parades de flors i llibres, a l'aire lliure. Ordenadament es

van succeir les cues per a les signatures, especialment pensades per als autors i les autores tímids que no estan gaire acostumats a intercanviar impressions amb lectors i lectores.

Sortosament, Sant Jordi va ser una de les últimes festes que es van haver de celebrar escanyades per les restriccions perimetrals. El 9 de maig de 2021 va decaure el segon estat d'alarma i es van esborrar les fronteres entre les viles i les ciutats de tot Catalunya i d'Espanya. Si, tradicionalment, el 9 de maig havia estat el Dia d'Europa, ara podia semblar la jornada de germanor entre pobles veïns.



Al cartell de Sant Jordi 2021 hi apareixien tres dels col·lectius que pitjor ho havien passat durant la pandèmia: persones grans, joves i sanitaris i sanitàries.

Reaccions ràpides

David Díez
Districte de Gràcia

Una constant en tot el temps de pandèmia va ser la variabilitat de les normatives d'aforament, mobilitat o concentració. Tot sovint se superposaven les indicacions estatals i les autonòmiques i canviaven d'una setmana a una altra. A través de les xarxes socials i els mitjans d'informació tradicionals, divulgadores i divulgadors científics i epidemiòlegs i epidemiòlogues també hi deien la seva. Es comparaven les estratègies dels diferents estats i de les diferents comunitats autònomes. Amb tot plegat, no era estrany que la ciutadania anés una mica perduda amb allò que podia fer en cada moment i el que estava prohibit. Si la gent del carrer en podia fer una mica de befa, els treballadors i les treballadores municipals s'havien de cenyir estrictament a la legalitat. Això volia dir replanificar i replanificar cada dia. El David, com la resta de tècnics i tècniques de barri, va haver d'agilitzar la presa de decisions per organitzar qualsevol mena d'acte als districtes. El David va experimentar en primera persona que allò que l'Administració té fama d'anar lenta quedava absolutament desmentit amb tota la feina d'última hora, d'últim minut, que va fer el personal municipal en tots els àmbits. Gràcies a la comunicació constant entre companys i companyes, els canvis en la presa de decisions i l'adaptació als protocols vigents va ser més fàcil. En paraules del David: digitalització és dinamització. I seguint aquesta màxima, es van procurar les mesures per tirar endavant tota mena d'activitats. El Sant Jordi va ser un exemple. A Gràcia, la colles de cultura popular hi tenen un gran pes. Entre les entitats i el districte van empescar-se-les per poder fer de tot. Fins i tot van néixer els lluïments estàtics de foc, que vindrien a ser uns correfocs pandèmics amb la gent asseguda i els diables quiets. Tantes eren les ganes de tornar a sortir perquè al carrer és on hi ha la vida, on passen les coses, deia el David.

El recompte

Amb la fi de totes les restriccions de mobilitat, el procés de vacunació a tot gas i la pressió hospitalària controlada, la majoria dels serveis municipals recuperaven certa normalitat. Com passa després dels grans temporals, era el moment de recapitular i veure quin era l'estat de les coses. L'Agència de Salut Pública de Barcelona feia públiques les dades de l'excés de mortalitat, és a dir, la diferència entre la mitjana de defuncions i les registrades durant el període específic de la pandèmia.

- 1a onada (del 25-2-2020 al 4-7-2020): 3.342 defuncions
- 2a onada (de l'1-10-2020 al 6-12-2020): 573 defuncions
- 3a onada (del 7-12-2020 al 14-3-2021): 492 defuncions
- 4a onada (del 15-3-2021 al 31-5-2021): 243 defuncions

María Jesús Calvo
Oficina Municipal
de Dades

D'altra banda, s'havia estès la idea que un nombre considerable de persones havia marxat de Barcelona per instal·lar-se a d'altres pobles o viles

dels voltants. L'objectiu seria la recerca d'un entorn més segur, ampli o saludable en cas d'un nou període de dinàmiques pandèmiques. Per confirmar o desmentir aquesta hipòtesi només calia anar a l'Oficina Municipal de Dades. La María Jesús i el seu equip, un cop compilades totes les informacions i analitzades amb perspectiva, sí que van apreciar un moment inicial d'emigració immediata o impulsiva. Aquest fet es va produir eminentment entre famílies de poder adquisitiu mitjà-alt o alt, que van aprofitar segones residències o cases familiars fora de Barcelona per anar a passar-hi el confinament domiciliari. La digitalització, l'ensenyament a distància i el teletreball van facilitar aquests trasllats temporals. Aquesta opció, però, no la van preveure les famílies amb rendes més baixes, sense possibilitat de teletreballar per la condició presencial de les seves feines, sense accés a internet i, en alguns casos, sense dispositius informàtics. Aquesta tendència migratòria es va temperar quan les restriccions de mobilitat es van relaxar. De mica en mica es va tornar als patrons anteriors. Passats els mesos, es podia concloure que no es va substanciar cap disminució de la població significativa a Barcelona. Per necessitat o per voluntat, els barcelonins i les barcelonines es van quedar majoritàriament a la ciutat. Van començar a gaudir de la primavera als carrers i les places, als jardins, als parcs infantils i a les platges..., i també a les noves terrasses de bar, a les àrees convertides en zones de vianants o pacificades, als jocs pintats a les calçades i a les superilles.

Barcelona, París, New Jersey

Ariadna Miquel
Estratègia Urbana

L'Ariadna i l'equip d'Estratègia Urbana van actuar com tantes altres ciutats europees. De la mateixa manera que París, Milà, Copenhaguen, Londres o

Berlín, Barcelona va viure un procés intens de transformació de l'espai públic en un curt període de temps. Es van habilitar nous carrils per a bicicletes i transport públic. Es van ampliar voreres. Es van pacificar carrers o se'ls va convertir en zones de vianants. Es van delimitar i consolidar les noves terrasses o l'ampliació de les que ja funcionaven. Es va accelerar el projecte «Protegim les escoles», que guanyava espais segurs, verds i de joc per als infants i les famílies al voltant dels centres escolars (26 intervencions el 2020 i 75 el 2021). Tot plegat es va dur a terme d'una manera ràpida, utilitzant el que es coneix com a *urbanisme tàctic*. A través de franges de colors, mobiliari urbà efímer, jardineres o jocs pintats al carrer es podien modificar els usos de l'espai públic d'una manera eficaç.

L'Ariadna Miquel i l'equip d'Estratègia Urbana repensen la Barcelona d'avui i projecten la ciutat de demà. Parlar amb ells i elles és com un viatge entre present i futur a peu de carrer.

L'*urbanisme tàctic* ja s'havia fet servir a Barcelona durant els darrers anys. Sempre amb els mateixos objectius: disposar noves zones de vianants o d'esbarjo i, com a conseqüència d'això, reduir la presència del vehicle privat per esgarrapar espai al trànsit. O dit d'una altra manera, guanyar-lo per a les persones. Una ciutat més segura i més respirable.



La transformació de l'espai públic que es va materialitzar durant el primer any de pandèmia va suscitar grans debats entre la ciutadania. Com en altres moments de la història recent de la ciutat, l'urbanisme i el seu disseny atiaven discussions enceses. En temps pandèmics ja no es tractava de debatre sobre les places dures, accessibilitat o la reforma de la Diagonal. Ara la polèmica se centrava en els carrers pacificats plens de coloraines i unes pilones allargades de formigó, normalment pintades de groc, conegudes com *new jerseys*. Barcelona, i especialment el districte de l'Eixample, es va omplir de *new jerseys*, que delimitaven nous espais per als vianants. L'Ariadna i el seu equip van entomar tota mena de crítiques convençuts de la seva finalitat: fer una ciutat per als veïns i les veïnes, sense soroll i encarada per afrontar l'emergència climàtica.

La nova mobilitat

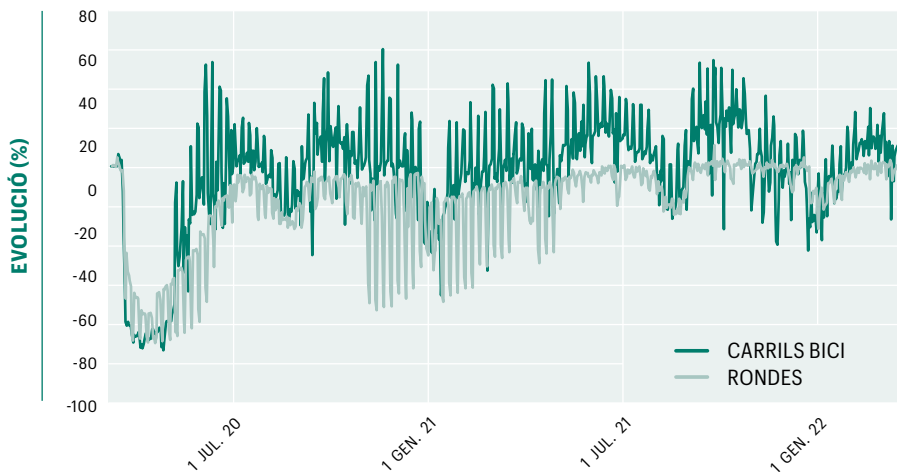
No hi ha marxa enrere. La disminució del vehicle privat a Barcelona i l'augment de la mobilitat en transport públic, bicicleta o a peu ha vingut per quedar-se. És només una qüestió de velocitat. Els col·lectius socials més conscienciats davant de la situació d'emergència climàtica voldrien accelerar-ne el procés. D'altra banda, hi ha sectors més reticents al canvi, per diverses raons.

Adrià Gomila
Serveis de Mobilitat

Per a l'Adrià i els membres dels Serveis de Mobilitat, els moments inicials de la pandèmia van ser un *reset* absolut. Una posada a zero que gairebé semblava un experiment. Així com altres departaments municipals van haver de fer mans i mànigues per solucionar els imprevistos que anaven sorgint, des de Mobilitat ho van tenir més fàcil. El trànsit va disminuir de manera tan contundent que la seva gestió no ocasionava problemes. Van poder habilitar places d'aparcament a prop dels hospitals i dels pavellons Salut per al personal sanitari. També es va autoritzar la càrrega i descàrrega de mercaderies just davant dels supermercats. I es va treballar amb Estratègia Urbana i l'equip de l'Ariadna per obrir nous carrils bici i bus, delimitar itineraris segurs o eixamplar voreres en format *pop-up*, de manera ràpida.

Fluxos de trànsit durant la covid-19 a Barcelona.

Font: Oficina Municipal de Dades. Ajuntament de Barcelona

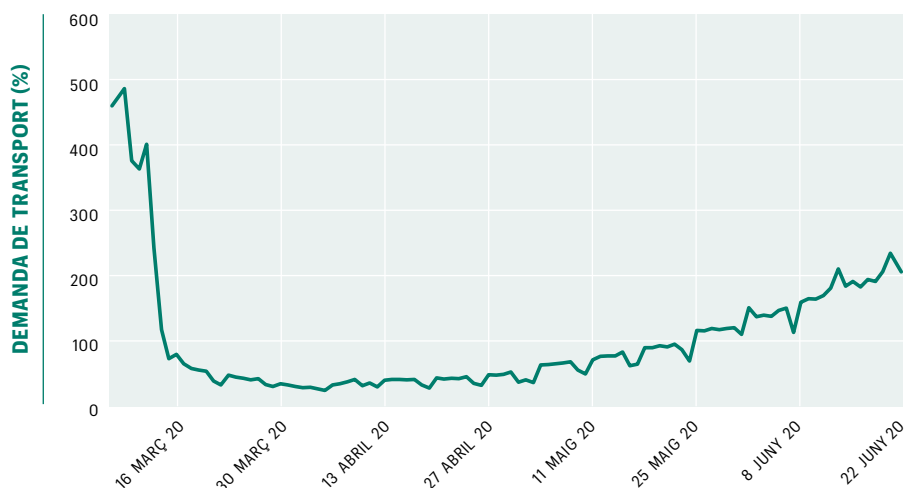


JULIOL 2020 - GENER 2022

L'ús de la bicicleta es va disparar. La por i la necessitat de seguretat van fer que molta gent optés per tornar al vehicle privat. Per contra, la demanda de transport públic va quedar gairebé anul·lada durant el confinament domiciliari i a penes es va recuperar en les fases de la desescalada.

Detall de la demanda de transport públic a Barcelona durant el període de confinament i desescalada.

Font: Oficina Municipal de Dades. Ajuntament de Barcelona



MARÇ 2020 - JUNY 2020

La pandèmia va dibuixar un escenari completament nou en molts aspectes. En matèria de mobilitat, la nova realitat va donar arguments tant a la gent que creia que s'havia d'accelerar el procés de substitució del vehicle privat com a la que apostava per frenar-lo. Els primers van veure complerts els seus somnis: una ciutat sense cotxes, naturalitzada i gairebé del tot convertida en zona de vianants. Els segons, amb arguments econòmics, defensaven que no era el moment de posar traves a tot allò que pogués aportar creixement.

Davant d'aquesta diatriba, l'Adrià i l'equip de Serveis de Mobilitat de l'Ajuntament van haver de prendre una decisió, molt conscients que no es pot repicar i anar a la processó. Durant el confinament havien accelerat. Un cop arribat el temps de la represa, calia tornar a la mobilitat habitual. Això sí, consolidant un canvi de patró. La seva aposta va ser: a Barcelona, mobilitat sostenible i no pas absència de mobilitat.

Tot va començar el 2003, quan al Parlament de Catalunya es va aprovar la primera llei de mobilitat de tot l'estat. La Llei de mobilitat (en nomenclatura acurada Llei 9/2003, de 13 de juny) va suposar un veritable punt de gir perquè desterrava la idea que la mobilitat era només la gestió del trànsit de mercaderies i persones. Al preàmbul de la Llei (els preàmbuls són l'única part dels textos jurídics que entenen els que no s'hi dediquen amb profunditat) s'hi pot llegir:

L'Adrià Gomila i l'equip dels Serveis de Mobilitat fan una feina que va més enllà de vetllar pel trànsit a la ciutat. Gestionar la santíssima trinitat de la mobilitat (gestió de fluxos, criteris ambientals i urbanisme) és un misteri que pocs saben interpretar.



Aquest esclat de la mobilitat, si no és objecte d'una planificació acurada, amb visió tant global com local, i si no gaudeix del consens dels diferents agents que hi participen, pot esdevenir un factor amb efectes negatius en diversos àmbits. L'impacte sobre el medi natural produït per les emissions dels vehicles, la contaminació acústica als nuclis urbans, l'ocupació indiscriminada del territori i dels espais ciutadans, o l'impacte d'infraestructures obsoletes poden afectar el benestar de la ciutadania. Tampoc no s'ha d'oblidar la relació de la mobilitat amb el canvi climàtic ni l'impacte indirecte sobre el territori de les decisions relatives a les infraestructures de mobilitat.

Efectivament, la Llei de mobilitat del 2003 incorporava els factors ambientals i urbanístics com a eixos importants, equiparables a la gestió dels fluxos de persones i mercaderies. Amb aquests principis ben clars, l'Adrià i el seu equip no podien permetre que l'esclat de la pandèmia els desviés dels seus objectius. Es podien negociar alguns aspectes, obrir moratòries (com a la zona de baixes emissions) o recalcular la velocitat d'implantació d'alguns projectes (és el cas de Ciutat 30). Ara bé, la meta estava clara: continuar avançant, de manera imparabile però sòlida, cap a una ciutat més sostenible. De cap de les maneres reduïrien la seva ambició.

L'estiu i els turistes

L'Adrià ho explica a la perfecció: si els veïns i les veïnes es moguessin per la ciutat com ho fan els i les turistes, Barcelona seria molt més sostenible pel que fa a la mobilitat interna (sense considerar les emissions contaminants fruit del trànsit aeri o de creuers). La immensa majoria fan servir el transport públic o van a peu, tot passejant, a fer les seves rutes i les seves compres. El problema amb el turisme és un altre. Es tracta de la concentració. Els visitants s'acumulen en zones determinades i en hores concretes. Durant els matins, els espais monumentals del centre o la Sagrada Família s'omplen de visitants, mentre que a les tardes estan plenes les zones comercials i de lleure. Per pal·liar aquestes dinàmiques, abans de la pandèmia, s'havia començat a regular els fluxos en la mesura del possible. Un exemple era la limitació en la venda d'entrades per cada franja horària a la Sagrada Família per espaiar tant com es pogués les entrades a la basílica i evitar aglomeracions. O l'ampliació de la zona perimetrada al Park Güell. Ara bé, a l'estiu del 2021 tampoc no calia considerar gaires intervencions. El nombre de visitants es va incrementar respecte a la temporada anterior però ni de bon tros es van assolir les xifres que eren habituals abans de la covid-19.

L'any 2021, les pernoctacions als hotels de Barcelona gairebé van doblar les del 2020. L'increment encara va ser més significatiu pel que fa a les pensions i els pisos d'ús turístic.

Font: Observatori del Turisme a Barcelona: ciutat i regió



Pel que fa a les pernoctacions en hotels, si en el conjunt del 2020 el nombre va ser equivalent al del 1990, el 2021 es van assolir les xifres del 1995. Fins i tot feia gràcia trobar-se algun grup de foravilers.

Ganes de festa

El segon estiu sense riuades de turistes no deixava de ser l'estiu. Hi havia ganes de festa i les restriccions en espais tancats empenyien la gent a l'espai públic. Si en condicions pre-pandèmiques ja no costava gaire que els barcelonins i les barcelonines s'apropiessin dels carrers, les places i les platges, l'estiu del 2021 eren de les poques opcions que tenien.

Per aquest motiu, i com solia ser habitual, des de l'àrea de comunicació es va posar una campanya de promoció del civisme. La crida a respectar el descans dels veïns i les veïnes, a tenir cura dels guarniments per la Festa Major de Gràcia o de Sants, a no tirar burilles a la sorra, eren un clàssic d'aquestes dates. El lema «Si us plau, Gràcies!» va ser el triat aquell estiu.

Águeda Bañón
Rosa Pueyo
Comunicació

La Rosa i l'Águeda saben que moltes de les campanyes de comunicació municipals tenen com a objectiu recordar allò que la ciutadania ja sap. Tanmateix, mai no és sobrer que l'Ajuntament estigui present a l'espai públic amb missatges que promoguin valors positius i conductes cíviques. Fins i tot va ser necessari adaptar-se al nou escenari i s'hi va introduir la mascareta.

Un dels cartells de la campanya «Si us plau, Gràcies!».



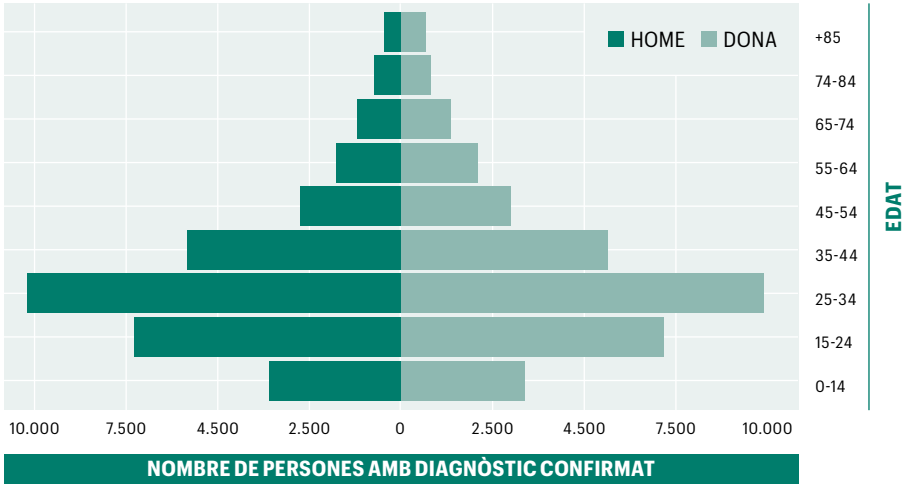
La cinquena onada

A l'estiu, els alts índexs de vacunació i les ganes de superar la situació pandèmica van comportar una relaxació evident de les mesures de protecció individual i distància. Entre una cosa i l'altra, es va desencadenar la cinquena onada de la covid-19, que en aquells dies semblava un tsunami.

La joventut va ser la protagonista social i mediàtica de la temporada estival del 2021. Molts grups d'adolescents i joves van aprofitar per fer viatges d'estudis que havien hagut de congelar o escapades amb amics. Aquestes anades i vingudes, sobretot a les zones més turístiques de l'estat, van coincidir amb l'eclosió de la variant delta, molt més encomanadissa que les anteriors. El resultat va ser un augment de contagis especialment visible entre el grup d'edat comprès entre els 15 i els 34 anys. Per sort, la gent jove, majoritàriament, no desenvolupava símptomes greus. Es van aixecar moltes veus que demanaven no culpabilitzar la joventut, sense gaire èxit. Adolescents i joves van acabar al centre de la diana com si fossin els responsables de l'expansió del virus per tot l'estat.

Nombre de casos a Barcelona per edat i sexe entre Sant Joan i la Mercè 2021.

Font: Agència de Salut Pública de Barcelona

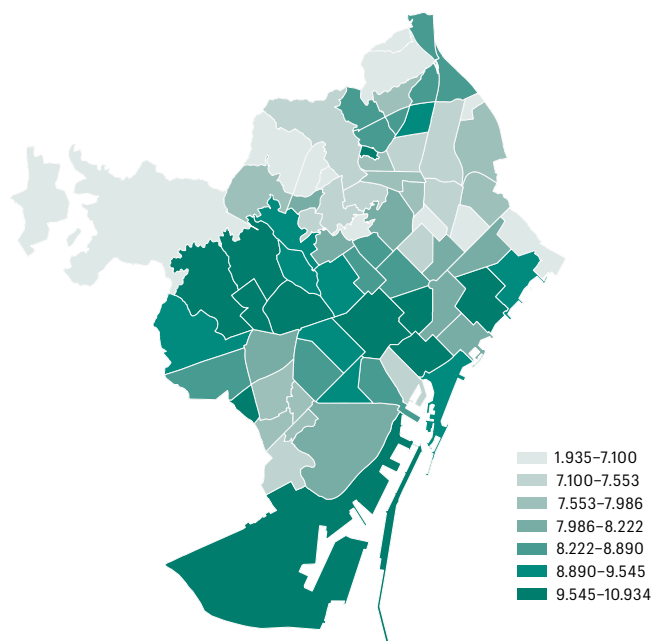


Lucía Artazcoz
Agència de Salut
Pública de Barcelona
(ASPB)

La Lucía i els membres de l'Agència de Salut Pública van detectar un canvi significatiu de model en aquesta cinquena onada. A part de l'edat de les persones contagiades, majoritàriament joves, també s'hi apreciava un biaix de classe social. La cinquena onada va tenir més incidència entre les persones joves amb un nivell de renda mitjà o mitjà alt, amb possibilitat de viatjar, sortir o gaudir de l'oci nocturn. Totes aquestes activitats comportaven més contacte social i, per tant, més possibilitat i risc de contreure el virus. El mapa de Barcelona, pel que fa a incidència, també va canviar. Els barris amb més renda familiar disponible (als districtes de les Corts, Sarrià o l'Eixample) prenién el relleu a d'altres zones de la ciutat que en onades anteriors havien concentrat més nombre de casos.

Dades d'incidència acumulada entre els joves d'entre 15 i 34 anys, de Sant Joan a la Mercè 2021, per barris.

Font: Agència de Salut Pública de Barcelona



Un cop més, la Lucía i l'equip de l'Agència de Salut Pública confirmaven que la incidència i les afectacions de la covid-19 estaven estretament lligades a les condicions socials. Amb les circumstàncies de les primeres onades, les classes populars havien estat més permeables al contagi. A l'estiu del 2021, en canvi, els joves de famílies amb rendes mitjanes altes havien esdevingut el col·lectiu més propens a la infecció.

Gent jove, pa dur

Pili Pascual
Joventut

Els infants i joves de Barcelona, viatgessin o no, tinguessin un entorn acomodat o no, visquessin a un barri del centre o del nord de la ciutat, havien patit de manera intensa les conseqüències de la pandèmia durant mesos. La Pili i tot l'equip que treballa amb el jovent de la ciutat ho saben bé. Contínuament havien demostrat la seva resistència malgrat que les circumstàncies no eren fàcils. Molts dels programes municipals d'acompanyament al jovent s'havien hagut d'adaptar per reduir-ne la presencialitat.

- Els serveis d'informació juvenil: els punts InfoJOVE als diferents districtes i el programa «Jove, Informa't i Participa» (JIP).
- L'assessorament acadèmic: Centre d'Assessorament Acadèmic per a Joves (CAAJ) amb les campanyes «Informa't», «Explora» o «Decideix».
- L'acompanyament personal o social: els punts «Aquí t'escoltem».
- L'atenció telefònica i a través de les xarxes socials va continuar activa en tot moment. Ara bé, la impossibilitat del contacte directe va tenir repercussions, sobretot entre la gent jove més vulnerable. Es van accentuar algunes patologies com ara les addiccions a les pantalles o els trastorns de conducta alimentària (TCA) i de salut mental, que trobaven en l'aïllament del confinament domiciliari un entorn propici per desenvolupar-se.

Es van haver de buscar maneres diferents de comunicació per al Centre per a Famílies amb Adolescents, a La Sedeta. Aquest centre oferia xerrades grupals i tallers a pares, mares i tutors o tutores de nois i noies d'entre 12 i 20 anys que necessitaven eines per afrontar l'adolescència o buscaven recursos per enriquir-la. Durant mesos també això es va haver de redefinir.

Tot i les dificultats, es va procurar mantenir el contacte en tot moment i es va continuar treballant per dissenyar una oferta d'informació i lleure per a la gent jove. A l'estiu del 2021, sense les estrictes restriccions de l'any anterior, els nois i les noies de la ciutat van poder gaudir de les activitats que s'havien organitzat als equipaments municipals. La campanya «100% estiu» i el programa «T'estiu molt» es reprenien amb força. Visites i tallers als museus i als ateneus de fabricació. Bibliocasals a les biblioteques municipals. Accions d'educació ambiental específiques per a adolescents. Centres cívics i patis escolars oberts

Cartell del programa d'activitats de vacances «T'estiu molt 2021».



durant tot l'estiu. I noves propostes d'ús de l'espai públic amb especial atenció als barris més vulnerables.

David Díez
Districte de Gràcia

Les entitats del territori també van ser una eina de participació i reincorporació social per al jovent. A Gràcia, en David constata com les peticions per utilitzar l'espai públic a la Vila es multiplicaven. Ja no quedaven places lliures per fer-hi activitats! I quan en David deia places es referia a la Virreina, al Diamant o a la plaça de la Vila de Gràcia. Ara bé, amb la reconquesta dels carrers i les places i la represa del lleure també van reparèixer públicament algunes formes de violència que havien quedat silenciades pel confinament. Es van produir diverses agressions homòfobes (a la platja del Somorrostro, a prop de L'Auditori i a la plaça de Lesseps). Des dels districtes es van activar totes les alarmes. Es van potenciar espais segurs. Sense oblidar l'acompanyament als infants LGTBI que havien conviscut en entorns hostils durant el tancament domiciliari.

En David Díez a Gràcia, i tots els equips tècnics que treballen a peu de carrer a tots els districtes de la ciutat, van gestionar les ganes de la gent de tornar a ocupar l'espai públic... com sempre s'ha fet a Barcelona.

En David i tot l'equip de tècnics i tècniques de Gràcia i de la resta de districtes que gestionen les activitats a l'espai públic van disposar totes les mesures de seguretat pertinents perquè tothom pogués sortir al carrer a celebrar l'estiu; mesures de seguretat contra la covid-19 i contra les agressions a les dones i als membres del col·lectiu LGTBI. La Festa Major de Gràcia 2021 en va ser un bon exemple.





Entre el risc i l'esperança

La Mercè 2021 – Santa Eulàlia 2022





Cartell de la festa major del 2021, obra de la il·lustradora Malika Favre. La imatge està plena de detalls que fan al·lusió a elements de la ciutat.

La Mercè 2021

El final de l'estiu del 2021 va venir acompanyat d'un fet extraordinari que va despertar, un cop més, la solidaritat de tot un país. A l'illa canària de La Palma va entrar en erupció un volcà que durant tres mesos va trasbalsar la quotidianitat, ja de per si alterada per la pandèmia. Afortunadament la cinquena onada de la covid-19 remetia. A Barcelona tot estava a punt per a la festa major. La Mercè 2021 es presentava com la gran celebració de la normalitat retrobada. També es commemorava el 150è aniversari de les primeres festes populars per aquesta data, que van transcendir el terreny estrictament religiós, i que van tenir lloc el 1871. La ciutat convidada va ser l'Havana i el

pregó va anar a càrrec de Custodia Moreno. La Custodia Moreno és una barcelonina nascuda a Granada que va lluitar per la dignitat dels veïns i les veïnes del Carmel durant el porciolisme. Uns anys on molts barris de la ciutat creixien amb barraques autoconstruïdes, no hi havia ni xarxa de clavegueram ni instal·lació elèctrica i no brollava cap altra aigua que no fos la de la font. La Custodia Moreno va dir al pregó: «No podemos pasar por alto la historia, la historia de unos barrios que se hicieron a puñetazos y con la única planificación urbanística de la especulación». La pobresa que ella va combatre era l'epidèmia d'aquells dies grisos.

Sense oblidar el passat, Barcelona es projectava al futur amb un ampli programa d'activitats dissenyat per l'equip de l'ICUB i un dels cartells més ben rebuts dels últims anys, encarregat des del Departament de Comunicació.

Es va mantenir la reserva anticipada d'entrades, les mascaretes i la distància de seguretat pròpies de la dinàmica pandèmica. Fins i tot així, l'alegria va tornar als carrers de la ciutat i s'ensumava, encara que fos vagament, l'esperit de festa major.

In Spain we call it soledad

Paral·lelament al programa oficial de la Mercè 2021, les xarxes socials s'omplien de convocatòries oficiosos de *botellons* (*botellots* o *botellades* no acaben de fer fortuna). Era un fenomen que ja s'havia detectat durant tot l'estiu al Born, a les platges i a molts altres racons de la ciutat. Les dades oficials donades per la Guàrdia Urbana a principis de setembre parlaven de 270.000 persones desallotjades de *botellons*, en més de 2.000 punts de la ciutat durant la temporada estival. La nit del 23 al 24 de setembre de 2021 es va arribar a la màxima expressió. Milers de joves es van concentrar a l'avinguda de la Reina Maria Cristina en un *macrobotelló* que va durar fins a altes hores de la matinada i va acabar amb destrosses a l'espai públic i enfrontaments amb la policia.

Després d'un any i mig de pandèmia, la joventut estava cansada. Els nois i les noies, adolescents i joves, havien vist com se'ls havia circumscrit a casa i havien hagut d'estudiar a distància. S'havien vist privats dels conceptes de *grup* i *pertenença*, tan importants en aquelles edats. S'havien reduït els recursos institucionals d'acompanyament o seguiment. L'oci nocturn no s'obria i sistemàticament es restringien les possibilitats de socialitzar.

Pili Pascual
Joventut

La Pili i l'equip municipal que treballava amb el jovent es repetien la mateixa pregunta: què podem oferir-los per contrarestar els *botellons*? Més enllà dels actes vandàlics, d'alguns robatoris perpetrats per bandes organitzades i del consum excessiu d'alcohol, aquelles trobades collectives eren una expressió generacional de les ganes de tornar a parlar, a ballar i a reprendre la relació presencial amb les amistats. La joventut ho havia passat malament i volia purgar la pena i la soledat que havia patit. Sí, la soledat. En aquells dies, la barcelonina Paula Ribó, més coneguda com Rigoberta Bandini, triomfava amb una cançó que parlava precisament de la soledat.

In Spain we call it soledad

Hi, I just wanna say hello. I was just taking a walk.

In this deepness we belong to. In Spain we call it soledad.

In Spain we say «it's amargura».

In Spain we say «ay, qué desastre».

In Spain we say «ay, me desangro».

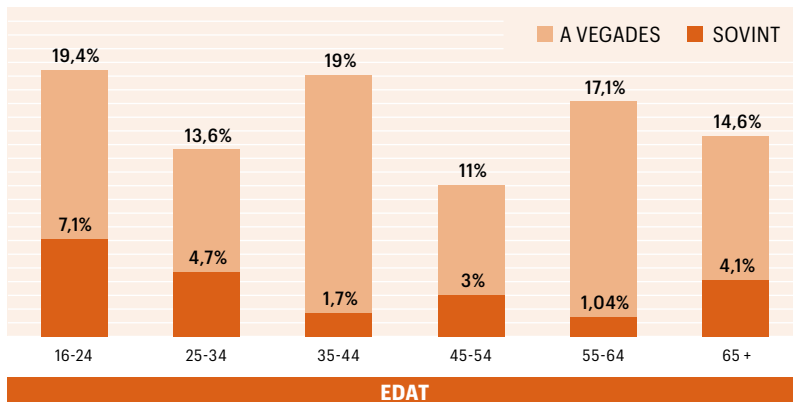
«Llama a alguien, qué me muero.

Que te quiero pero, ay, qué me muero». In Spain we call it soledad.

Segons les dades recopilades pels serveis de joventut, incloses dins de l'enquesta municipal Òmnibus del 2020, gairebé el 20% dels nois i noies d'entre 16 i 24 anys havien sentit la soledat durant el primer any de pandèmia. Aquest percentatge era superior al de qualsevol altra franja d'edat.

Percentatge de persones que es van sentir soles a Barcelona durant el 2020, per franges d'edat.

Font: Primera edició de l'enquesta Òmnibus 2020. Ajuntament de Barcelona





La Nuria Monterde i la Pili Pascual, i els equips de Promoció de les Persones Grans i de Joventut, van mantenir la xarxa assistencial per a dos segments de la població que van patir en silenci i soledat els embats de la pandèmia.

Des de la Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans de l'Ajuntament es va posar en marxa l'Estratègia municipal contra la soledat 2020-2030. Els dos col·lectius que se situen als extrems de la societat segons la seves edats, les persones grans i la gent jove, van ser els que més van patir els efectes emocionals de la pandèmia.

Les grans persones

Nuria Monterde
Promoció de les
Persones Grans

La Nuria i els seus companys i companyes de l'equip de Promoció de les Persones Grans van desplegar, durant mesos, totes les eines possibles. Era fonamental mantenir el contacte amb les persones de més edat que resultaven vulnerables. Les qüestions de salut i la soledat eren dos dels problemes que més amoïnaven aquest col·lectiu. Amb l'afegit de la bretxa digital que no els permetia ni comunicar-se amb la família ni amb els professionals de la salut dels seus CAP.

Després d'un any i mig, a la tardor del 2021, es van reobrir els casals de gent gran i moltes persones van recuperar la normalitat perduda. Amb els equipaments municipals en funcionament, ja fossin casals, centres cívics o biblioteques, es recobrava la socialització. L'aïllament dels mesos passats havia malmès les habilitats cognitives i la mobilitat de moltes persones i ara el repte era recuperar-les.

Malgrat tots els serveis assistencials que es van engegar des de l'Ajuntament de Barcelona i la resta d'administracions de l'estat, no van poder frenar la tragèdia. Tot i l'esforç del personal sanitari i la col·laboració dels treballadors i treballadores municipals, la covid-19 va acarnissar-se entre la gent gran. Especialment dramàtic va ser el cas de les residències. L'abril del 2020 a Barcelona hi constaven registrades 271 residències de gent gran (RGG). Després d'un any i mig i de cinc onades víriques, el balanç en aquests centres era devastador. L'Agència de Salut Pública donava aquestes dades referents a la incidència del coronavirus a les residències (RGG) de Barcelona: 5.642 casos i 948 defuncions a causa de la covid-19 (661 a la 1a onada; 53 al període interonades; 85 a la 2a onada; 140 a la 3a onada, i 9 a la 4a onada).

Canvi de model

La covid-19 va posar damunt la taula el debat sobre el model de centres residencials per a les persones grans o amb discapacitat. De fet, la pandèmia ha fet aflorar moltes altres discussions sobre mobilitat, consum, producció i gestió de residus, turisme, salut i justícia social, educació... En definitiva, la sacsejada pandèmica ha qüestionat el nostre model de ciutat, de país, de món i de vida.

Irma Ventayol
Oficina de Canvi
Climàtic i Sostenibilitat

Ja era hora! L'Irma i tot l'equip d'Estratègia Climàtica fa temps que treballen per encarar els propers anys, marcats per l'emergència climàtica. Es planyen perquè si les autoritats polítiques mundials, els actors econòmics i la ciutadania s'haguessin pres l'emergència climàtica tan seriosament com ho han fet amb l'emergència sanitària provocada per la covid-19 les coses serien diferents. Tampoc no cal donar-hi gaire més voltes. La situació és la que és i s'ha de treballar. El 2030 està a tocar i assolir els objectius de desenvolupament sostenible (ODS de l'Agenda 2030) fixats per les Nacions Unides sembla una utopia. Per trobar-hi algun aspecte positiu, la covid-19 ha canviat alguns hàbits i ha fet néixer un bri d'esperança.

Durant els primers mesos de la pandèmia es van reduir considerablement les emissions contaminants, el consum elèctric i els residus. Però aquest escenari es va demostrar conjuntural i no pas definitiu. A mesura que s'aixecaven les restriccions es recuperaven els nivells anteriors. En tot cas, dos anys de pandèmia van servir per diagnosticar millor els punts febles de la ciutat i refermar l'estratègia fixada per la Declaració d'Emergència Climàtica.

- Mitigació (reducció d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle).
- Adaptació (accions per consolidar el canvi: refugis climàtics, dunificació de les platges, 1 m² de verd per habitant, 100 litres d'aigua per habitant i dia).
- Justícia climàtica (paliar la pobresa energètica, fomentar l'educació i l'assessorament, i prioritzar la banca ètica per a les operacions municipals).
- Impuls d'acció ciutadana (desenvolupament de projectes de ciutat. Alguns exemples: recollida porta a porta a Sarrià, Punt verd 2.0 a la Barceloneta, centres cívics sostenibles, Som Mobilitat a Sants).

Tot això complementat amb una aposta decidida per les energies renovables. «No podem demanar a la gent de la Segarra que ompli el seu paisatge de plaques solars i nosaltres no cobrim els terrats de la ciutat de la mateixa manera», sentència l'Irma.

L'Irma Ventayol i l'equip de l'Oficina de Canvi Climàtic i Sostenibilitat pensen i planifiquen la ciutat de manera global, tenint en compte que la situació és greu i que no hi ha un planeta B.

Moltes persones somien un retorn a la *normalitat* però l'Irma arrufa el nas quan sent això. La normalitat prepanidèmica havia conduït a l'emergència climàtica. Per revertir la situació, s'haurien d'aprofitar els canvis de costums i la presa de consciència que han sorgit arran de la covid-19.



El nou dia a dia

Adrià Gomila
Serveis de Mobilitat

Ateses les circumstàncies, l'Adrià i l'equip de Mobilitat van començar a considerar una nova hipòtesi. Només que el treball en remot s'acabés consolidant un dia a la setmana (tenint en compte els dies laborables), suposaria un canvi en la mobilitat del 20%. Això afectaria el nombre de vehicles privats i, de retruc, els nivells de contaminació i els fluxos a la ciutat. També tindria repercussions sobre l'ús del transport públic, sobre els viatges a peu i possiblement sobre el consum de proximitat. Només un dia treballant des de casa a la setmana per part de tothom que pogués disposar-ne desencadenaria una sèrie de canvis que s'incorporarien a les dinàmiques de la ciutat.

Cartell de la campanya Bonus Consum.



Preveure la dimensió i la consolidació dels nous hàbits de la ciutadania sorgits arran de la covid-19 és el repte a què es van enfrontar els treballadors i treballadores municipals durant el segon any de pandèmia.

Daniel Carulla
Parcs i Jardins

En Daniel i l'equip de Parcs i Jardins van posar el focus en la divulgació. Necessitem el verd, sobretot en una ciutat on tampoc n'hi ha tant. Però cal que els veïns i les veïnes de la ciutat se'l facin seu, el respectin i el cuidin. Per això van endegar programes petits com les plantacions comunitàries, l'apadrinament d'escocells o la col·laboració amb els espigoladors andreuencs, que van recollir més de 800 kg de taronges amargues dels carrers del nucli antic de Sant Andreu de Palomar que es van convertir en 3.000 pots de melmelada. L'acció estava impulsada pel Districte de Sant Andreu i la Fundació Espigoladors i s'emmarcava dins el programa Barcelona Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible 2021. Les intervencions puntuals es van combinar amb projectes més grans, d'àmbit de ciutat. Es va dissenyar el Pla Natura 2021-2030 i va néixer «Mans al verd», tot un seguit d'iniciatives per implicar tota la ciutadania, entitats i empreses en la promoció i la conservació de la biodiversitat i els espais verds de la ciutat. Sense deixar de banda la divulgació que s'oferia al Centre de Formació del Laberint (Horta-Guinardó) que en Daniel havia batejat com el centre cívic verd de Barcelona.

Carme González
Promoció Econòmica

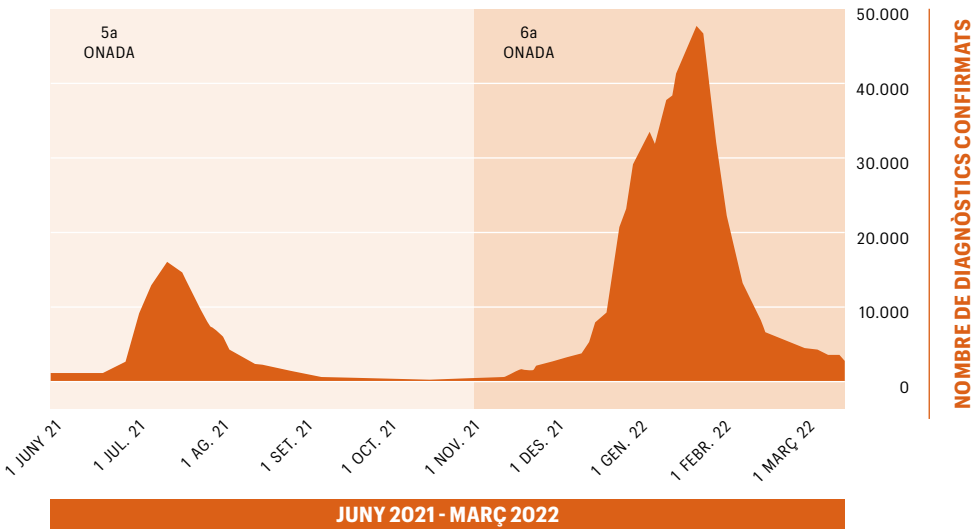
En temps globals, la covid-19 havia despertat l'interès per la proximitat en les formes de consum. Podia semblar una paradoxa però era, per damunt de tot, una gran oportunitat per a Barcelona. La ciutat té una xarxa extensa de comerç de barri que no es podia quedar al marge d'aquesta nova tendència. La Carme i l'Àrea de Promoció Econòmica hi van apostar amb l'emissió dels Bonus Consum, que suposaven un estalvi de 10 euros en totes les compres iguals o superiors a 20 euros realitzades als comerços de la ciutat adherits a la campanya.

La sisena onada i la vacunació

La posada en marxa de la campanya de Bonus Consum per revitalitzar el comerç de proximitat va coincidir amb l'expansió de la variant òmicron que va multiplicar el nombre de contagis. Un zoom a la corba de casos confirmats diàriament a Barcelona permet fer-se una idea de la dimensió de la sisena onada, que es va allargar entre desembre del 2021 i gener del 2022.

Comparació entre la cinquena i la sisena onada, tenint en compte el nombre de casos confirmats diàriament a Barcelona.

Font: Agència de Salut Pública de Barcelona



Tot i la forta incidència de la sisena onada, molt superior a la cinquena, diferents factors van atenuar-ne els efectes. D'entrada, els alts nivells de vacunació van evitar el desenvolupament de casos greus. Des de l'inici de la vacunació, al desembre de 2020, l'Ajuntament de Barcelona va cedir prop de 60 equipaments i espais municipals, com ara casals de persones grans, biblioteques, centres cívics, casals de barri. A mesura que s'intensificava el volum i el ritme de vacunació feien falta espais més grans i es va procedir a habilitar mòduls de nova construcció. A la vacunació, cal afegir-hi els tests ràpids de covid-19 i cribratges massius. Des de les deu gerències de Districte, coordinades per la Gerència de Coordinació Territorial i Proximitat, es va treballar intensament per

donar resposta a les necessitats d'instal·lacions complementàries per vacunar la població contra la covid. Durant la sisena onada es va reforçar el seguiment als barris on els índexs de vacunació estaven per sota de la mitjana de la ciutat. Calia evitar qualsevol forma de bretxa, ja fos digital o social.

També hi van contribuir l'assimilació de les mesures de protecció individual per part de la ciutadania i el toc de queda, aquest cop a la una de la matinada, que imperava a tot Catalunya. Malgrat les restriccions horàries, la reducció d'aforaments i la proliferació de contagis (que era un no parar), la sisena onada no va enfonsar la moral col·lectiva. La reducció de la mortalitat va contribuir-hi definitivament. Les celebracions públiques de cap d'any es van suspendre però la Cavalcada de Reis es va reprendre. El camí de retorn a l'activitat havia de continuar.

Les claus que obren totes les portes

Pilar López
Districte de Nou Barris

Ja fa anys que la Pilar s'encarrega personalment de comprar la sal i el pa que s'ofereixen als Reis d'Orient que arriben a Nou Barris. Al districte s'organitzen dues rebudes a Ses Majestats. La primera, a l'estació de tren de Torre Baró per als veïns i les veïnes dels barris del nord del districte. La segona, la seu del districte, al parc Central de Nou Barris. El 2022, la Pilar va poder reprendre aquest costum i preparar-ho tot a la perfecció perquè els nens i les nenes de Nou Barris poguessin gaudir d'una tarda i d'una nit de Reis com cal. Va ser la mateixa Pilar qui va parlar amb un manyà màgic i va encarregar la gran clau que obre totes les portes de les llars de Nou Barris perquè els Reis puguin entrar-hi i deixar els regals. La Pilar va entrar a l'Ajuntament quan era ben jove. Com tants altres treballadors i treballadores municipals s'hi ha passat la vida. Després de quaranta-quatre anys, de la institució en diu *la casa*, i la gent de Nou Barris s'ha convertit en la seva segona família. Ara li ha arribat el moment de jubilar-se. No en té ganes i està convençuda que acabarà col·laborant amb alguna de les entitats del districte, encara que sigui des de l'altra banda de la finestra. Però de moment encara porta un clauer amb les claus de gairebé totes les dependències del Districte. No són claus màgiques com les dels Reis d'Orient però són la prova de la seva vocació de servei públic. Perquè, insisteix la Pilar, els veïns i les veïnes que s'adrecen al Districte (als districtes) ho fan perquè necessiten alguna cosa. De vegades és ajuda amb una instància, acompanyament amb algun tràmit o una informació sobre una llicència. També pot



ser un homenatge a alguna persona centenària o la preparació d'un casament. El que sigui. I la Pilar, com tants altres companys i companyes, sempre ha estat al peu del canó. Amb amabilitat, predisposició i sempre al servei de les persones. Moltes gràcies i molta sort a la Pilar López, a la Roser Crivellé i a totes les treballadores i els treballadors municipals que es jubilen i que també han contribuït a fer funcionar la ciutat en temps de pandèmia.

La Pilar López amb les claus que obren totes les portes dels equipaments de Nou Barris. Ella, i la resta de l'equip tècnic dels districtes, han estat acompanyant la ciutadania durant els dos anys de crisi pandèmica.

Santa Eulàlia 2022

El festival Llum BCN es va tornar a celebrar. Entre el 4 i el 6 de febrer, el Poblenou es va omplir d'instal·lacions, espectacles i riudes de visitants que volien gaudir de les atmosferes increïbles creades amb la il·luminació. El dia 11 de febrer es van obrir les discoteques. L'oci nocturn era el sector econòmic que més havia patit les restriccions per evitar el contacte social. Aquell mateix dia es va acabar, per ordre governativa, l'obligatorietat de dur mascareta als espais públics a cel obert. I per si fos poc, començava la festa major d'hivern, Santa Eulàlia.

El dia de Santa Eulàlia de 2022, el 12 de febrer, no va fer sol. Com acostuma a ser habitual, els núvols tapaven el cel. Quan plou en aquesta diada, diuen que Santa Eulàlia plora pel seu martiri, encara que les males veus asseguruen que està trista perquè la Mercè li ha

En aquest llibre hi han intervingut



ADRIÀ GOMILA
Serveis de Mobilitat



ÁGUEDA BAÑÓN
Comunicació



ALBERT HOMS
Institut Municipal
d'Informàtica (IMI)



ARIADNA MIQUEL
Estratègia Urbana



ASCENSI MIR
Institut de Cultura
de Barcelona (ICUB)



CARME GONZÁLEZ
Promoció Econòmica



CLARA LATORRE
Bombers de Barcelona



DANIEL CARULLA
Parcs i Jardins



DAVID DíEZ
Districte de Gràcia



DAVID GONZÁLEZ
Serveis Socials



ELENA PÉREZ
Persones i desenvolupament
organitzatiu



EULÀLIA MEDINA
Mercats municipals



FRANCISCO J. VARELA
Barcelona Cicle de l'Aigua



IRMA VENTAYOL
Oficina de canvi climàtic
i sostenibilitat



J. CARLOS CONTRERAS
Plans comunitaris



JUAN JOSÉ VILANOVA
Guàrdia Urbana
de Barcelona (GUB)



JUANI SORIANO
Centre d'Urgències
i Emergències Socials (CUESB)



JULI CERVERA
Biblioteques



LUCÍA ARTAZCOZ
Agència de Salut Pública
de Barcelona (ASPB)



MANUEL MALLO
Serveis jurídics



MARÍA JESÚS CALVO
Oficina Municipal
de Dades



MARTA DA PENA
Districte de Sant Martí



MARTÍ ARASANZ
Neteja i gestió
de residus



NÚRIA CORTÉS
Escoles bressol



NURIA MONTERDE
Promoció
de les Persones Grans



OLGA MOLINS
Serveis Socials



PILAR LÓPEZ
Districte de Nou Barris



PILI PASCUAL
Joventut



RAQUEL IGUAL
Centres de desenvolupament
infantil i atenció precoç (CDIAP)



REBECA ABAD
Serveis diürns i residencials
col·lectius



ROSA AÑÓ
Relacions Internacionals



ROSA PUEYO
Comunicació



ROSER CRIVELLÉ
Logística i Manteniment



SARA BERBEL
Gerència Municipal



SÍLVIA DE LA VEGA
Biblioteques



VICTORIA PATÓN
Cementiris de Barcelona

Edita

Ajuntament de Barcelona

Consell d'Edicions i Publicacions
de l'Ajuntament de Barcelona:

Jordi Martí Grau

Marc Andreu Acebal

Águeda Bañón Pérez

Xavier Boneta Lorente

Marta Clari Padrós

Núria Costa Galobart

Sonia Frias Rollon

Pau González Val

Laura Pérez Castaño

Jordi Rabassa Massons

Joan Ramon Riera Alemany

Pilar Roca Viola

Edgar Rovira Sebastià

Anna Giralte Brunet

Directora de Comunicació

Águeda Bañón

Directora de Serveis Editorials

Núria Costa Galobart

Edició

Oriol Guiu

Distribució

M. Àngels Alonso

Direcció de Serveis Editorials

Passeig de la Zona Franca, 66

08038 Barcelona

Tel. 93 402 31 31

barcelona.cat/barcelonallibres

Coordinació editorial

Gerència Municipal

Text

Sergi Martín

Fotografies

Valentí Viñas Tots els retrats de testimonis

Clara Soler Chopo (pàg. 4-5, 21 i 23)

Laura Guerrero (pàg. 13)

Edu Bayer (pàg. 54-55, 92-93 i 116-117)

Martí Petit (coberta)

Correcció de textos

Elisabet Casas /

LinguaServe Internacionalizació de Servicios S.A.

Disseny i maquetació

La Factoria dels Anuncis

Barcelona, 2022

© de l'edició

Ajuntament de Barcelona

© del text

Sergi Martín

© de les fotografies

Autors i autores esmentats

i Ajuntament de Barcelona

Els textos i les fotografies tenen la següent llicència

Creative Commons



Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada
(BY-NC-ND):

No es permet un ús comercial de l'obra original
ni la generació d'obres derivades (copyright).

ISBN: 978-84-9156-410-2

Aquesta és una mirada diferent dels dos primers anys de la covid-19: les vivències personals, les anècdotes i els sentiments dels treballadors i les treballadores de l'Ajuntament de Barcelona. Les seves veus permeten fer-se una idea de la duresa d'una situació d'emergència complexa i, a la vegada, les solucions i les innovacions que es van proposar a la ciutat per fer-hi front. Un relat emotiu d'uns temps difícils on destaca, per damunt de tot, la vocació de servei i el compromís públic.



Ajuntament
de Barcelona